

*A Röszei
Százholdas Pagony Óvoda
és Zsebibaba Bölcsőde
pedagógiai programja*

*Óvodai élet a
Százholdas Pagonyban*

2020.

SZERKESZTŐ:

Makra Lajosné

Fülöpné Kiss Ibolya

A SZERZŐKÖN KÍVÜL A PROGRAM KIDOLGOZÁSÁBAN RÉSZT VETTEK:

1997.

Barnáné Szabó Tünde
Király Józsefné
Kószó Zoltánné
Laki Judit

Szabóné Balázs Klára
Tanács Zsuzsanna
Tóth Istvánné
Tóth Lászlóné

A PROGRAM ÉRTÉKELÉSÉBEN ÉS KIEGÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDTEK:

2004.

Makra Lajosné
Fülöpné Kiss Ibolya
Barnáné Szabó Tünde
Czifráné Petrovszki Anita
Király Józsefné

Kószó Zoltánné
Laki Judit
Szekeresné Makra Kata
Tóth Istvánné
Vlocskó Mihályné

A HOP a megújult Országos Alapprogrammal és a „Kompetencia alapú óvodai nevelés” beemelt elemeivel, valamint a sajátos nevelési igényű kisgyermek nevelésének irányító mutató elemekkel való kiegészítésében közreműködők voltak:

2010.

Fülöpné Kiss Ibolya
Kószó Zoltánné
Barnáné Szabó Tünde
Gézártné Szabó Ágnes
Laki Judit
Szántó Anikó

Szekeresné Makra Katinka
Tóth Istvánné
Tóth Lászlóné
Vlocskó Mihályné
Zsirmik Andrea

A PEDAGÓGIAI PROGRAM KIEGÉSZÍTÉSRE KERÜLT A KÖZNEVELÉSI TÖRVÉNNYEL ÉS VÉGREHAJTÁSI RENDELETEIVEL, AZ ORSZÁGOS ALAPPROGRAM VÁLTOZÁSAIVAL, A TÁMOP 3.2.1. PÁLYÁZATBAN KIDOLGOZÁSRA KERÜLT EGYÉNRE SZABOTT, DIFFERENCIÁLT MÓDSZEREK BEVEZETÉSÉVEL, ALKALMAZÁSÁVAL.

A TEVÉKENYSÉGBEN KÖZREMŰKÖDŐK VOLTAK:

2013.

Fülöpné Kiss Ibolya

Kószó Zoltánné
Szekeresné Makra Katinka
Barnáné Szabó Tünde
Forró Vincéné
Garan Anikó
Gézártné Szabó Ágnes

Kisné Auffenberg Tímea
Laki Judit
Szántó Anikó
Tóth Lászlóné
Vlocskó Mihályné
Zsirmik Andrea

PEDAGÓGIAI PROGRAMUNKAT AZ INTÉZMÉNYI ÖNÉRTÉKELÉS ORSZÁGOS STANDARD SZERINTI KÜLSŐ ELVÁRÁS RENDSZERNEK FELELTETTÜK MEG, VALAMINT KIEMELTÜNK OLYAN ELEMÉKET, MELYEK MÁS DOKUMENTUMOK TARTALMÁT KÉPEZIK.

2016.

Kószó Zoltánné

Szekeresné Makra Katinka
Barnáné Szabó Tünde
Forró Vincéné
Garan Anikó
Gézártné Szabó Ágnes

Kisné Auffenberg Tímea
Laki Judit
Tóth Lászlóné
Vlocskó Mihályné
Paplógó Alexandra

PEDAGÓGIAI PROGRAM KIEGÉSZÍTÉSRE KERÜLT AZ ÓVODAI NEVELÉS ORSZÁGOS ALAPPROGRAM MÓDOSÍTÁSÁVAL.

2018.

Kószó Zoltánné

Szekeresné Makra Katinka
Barnáné Szabó Tünde
Forró Vincéné
Garan Anikó
Kisné Auffenberg Tímea

Laki Judit
Tóth Lászlóné
Vlocskó Mihályné
Márki Marianna
Gulyás Georgina
Zsirmik Andrea

A PROGRAM ÉRTÉKELÉSÉBEN ÉS MÓDOSÍTÁSÁBAN KÖZREMŰKÖDTEK:

2020.

Szekeresné Makra Katinka
Zsirmik Andrea
Barnáné Szabó Tünde
Márki Marianna
Tóth Lászlóné

Laki Judit
Baló Éva
Garan Anikó
Oláh Dóra
Dobó Hajnalka

TARTALOMJEGYZÉK

1. ELŐSZÓ, HITVALLÁSUNK, ÓVODAKÉPÜNK, GYERMEKKÉPÜNK	7
H i t v a l l á s u n k	11
2. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK.....	13
2.1. Szakmai, érzelmi feltételek	13
2.2. Az óvónő attitűdje, stílusa	13
2.3. Az óvoda személyi feltételei.....	14
2.4. Tárgyi feltétel	14
2.5. Az óvoda csoportszerkezete	15
2.6. Napirendünk, hetirendünk.....	16
2.6.1. Napirendünk (részben folyamatos)	16
2.6.2. Hetirendünk.....	17
3. CÉLUNK	18
3.1. Feladataink	18
3.1.1. Egészségfejlesztés, egészséges életmódra nevelés a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körületekintő megszervezésével.....	18
3.1.2. Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés a játék terének kiszélesítésével, gyermekmunkával, a gyermekek és gyermekek-felnőttek közötti nyugodt kommunikációs feltételek megteremtésével, különös figyelmet fordítva a kiemelt figyelmet igénylő kisgyermekekre.....	20
3.1.3. Értelmi-, anyanyelvi fejlesztés és nevelés, értelmi képességek fejlődésének elősegítése játékkal, játékos foglalkozásokkal	22
3.2. A gyermeki fejlődést elősegítő konkrét feladataink	24
3.2.1. Feladatok az egészséges életmód szokásainak kialakítása területén	24
3.2.2. Gondozási, gondoskodási feladatok	24
3.2.3. Feladatok a mozgásfejlesztés terén	25
3.2.4. Érzelmi nevelés, szociális képességek fejlődését segítjük:	25
3.2.5. Értelmi nevelés, értelmi képességek	25
4. PROGRAMUNK SAJÁTOS VONÁSAI	27
4.1. A sajátosságok kiemelése	27
4.2. A program játékos tevékenységrendszere	27
4.3. Az óvodapedagógus által irányított tevékenységek szervezeti keretei	30
4.4. Periodikák	31
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK FELADATAI.....	32
5.1. Játék	32
5.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	36
5.2.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás értelmezéséhez	36
5.2.2. Tanulási módszerek.....	37

5.2.3.	A fejlődést segítő műveltségi tartalmak	38
5.2.4.	Verselés, mesélés	38
5.2.5.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	41
5.2.6.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	43
5.2.7.	Mozgás	45
5.2.8.	A külső világ tevékeny megismerése	47
5.2.9.	Munka jellegű tevékenységek	50
6.	TERVEZÉSÜNK, ÉRTÉKELÉSÜNK, SZAKMAI DOKUMENTUMAINK KAPCSOLATA	53
6.1.	Pedagógiai Programhoz kapcsolódó szakmai dokumentumaink	53
6.2.	A pedagógus által vezetett tanügyigazgatási dokumentumok	54
7.	A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK FOLYAMATOS NYOMON KÖVETÉSE MEGFIGYELÉssel, DIFER MÉRÉssel ÉS ÉRTÉKELÉssel	55
8.	A HATÉKONYSÁG ÉRDEKÉBEN MEGFOGALMAZOTT ELVEINK, A PROGRAMUNKKAL DOLGOZÓ ÓVODAPEDAGÓGUSOKKAL SZEMBENI ELVÁRÁSAINK	58
9.	AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	60
10.	A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA	62
11.	INTEGRÁCIÓ AZ INTÉZMÉNYBEN.....	62
12.	AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELEM	63
12.1.	Gyermekevédelmi munka óvodapedagógus feladatkörében.....	63
12.2.	Az óvodai gyermekevédelmi munkacsoport vezetőjének munkája.....	64
12.3.	Az intézményvezető gyermekevédelmi feladatai	65
13.	FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	66
14.	ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	67
15.	LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	68
	Mellékletek	69

TÖRVÉNYI HÁTTÉR

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

363/2012. (XII. 17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

257/2013. (VII. 5.) kormányrendelet Egyes gyermekvédelmi tárgyú és kapcsolódó kormányrendeleteknek a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapításával, valamint a családi pótlék felhasználásával összefüggő módosításáról

Röszke Község Helyi Esélyegyenlőségi Programja

Az intézmény hatályos Alapító Okirata

137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról szóló

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról

AZ ÓVODA ADATAI

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Röszkei Százholdas Pagony Óvoda és Zsebibaba Bölcsőde

Az óvoda fenntartója:

Röszke Község Önkormányzata

Az óvoda telephelyei:

Röszke, Fő u. 77.

Röszke, III. ker. 250.

Az óvoda vezetője:

Szekeresné Makra Katinka

6758 Röszke, Hunyadi u. 3.

Tel.: (62) 573-790

Az óvoda csoportjai:

A mindenkori csoportlétszámnak megfelelően az Önkormányzat dönt az indítható gyermekcsoportok számáról.

1. ELŐSZÓ, HITVALLÁSUNK, ÓVODAKÉPÜNK, GYERMEKKÉPÜNK

A Röszei Százholdas Pagony Óvoda és Zsebibaba Bölcsőde pedagógiai programja (továbbiakban: PP) a vonatkozó törvény és rendeletek tartalmának, szakmai kívánalmaknak megfelelő paramétereket tartalmazza, természetesen tükrözve a helyi sajátosságokat, a már kialakított, hagyományos életmódszervezést, az eredményesen működő kisgyermeknevelő szemléletet és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását.

A szakértő által minősített, közvetlen és közvetett partneri igényeknek, s a korszerű pedagógiai céloknak, elvárásoknak megfelelő PP teljes mértékben eleget tesz a minőségi követelményeknek, biztosítja az óvodás korú gyermekek személyiségének fejlődését játékkal, mesével és olyan tevékenységrendszerrel, amely alkalmassá teszi a ránk bízott 3-7 éves gyermekközösségeket az iskolai tanulásra.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját követve építkeznek nevelési programjaink és nevelési gyakorlatunk egyes gyermekcsoportokban, ill. alkalmanként csak nagyoknak életre hívható tevékenységekben.

Eleget teszünk az óvoda óvó-védő, szociális és nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának.

Intézményünkben megvalósul az óvodai nevelés célja, miszerint biztosítjuk gyermekeink sokoldalú, harmonikus fejlődését, elősegítjük a gyermeki személyiség kibontakozását az életkori, az egyéni adottságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, különös gondot fordítva a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátására.

Óvodai nevelőmunkánk tervszerűen épül a:

- testi,
- érzelmi, erkölcsi,
- értékorientált közösségi, szociális,
- értelmi fejlődés biztosítására.

Kisgyermekünk tevékenységek sokaságát folytathatják:

- az egészséges életmódjuk alakításában,
- játékukban,
- tevékenységi formákban,
- játékbani és tevékenységi formákban rejlő tanulási folyamatokban.

Tudatosan megjelenítjük életmódszervezésünkben:

- a játék domináns szerepét,
- a sokoldalú értékközvetítést,
- a megfelelő mennyiségű és minőségű tapasztalatszerzést.

Személyi és tárgyi feltételeinkben biztosítjuk:

- az óvodapedagógusok sokoldalú felkészültségét,
- a pedagógiai munkát segítők szakmai rátermettségét, képzettségét,
- a játékhoz, testi fejlesztéshez, tanulási folyamatokhoz szükséges eszközöket.

Az óvoda szakértett Pedagógiai Programjában fejezetenként jelen van óvodásaink harmonikus fejlődésének elősegítése.

A gyermekek fejlődéséhez adott a testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlesztés közötti egyensúly, melyet a rendelkezésre álló felnőttek megfelelő nevelői attitűddel valósítanak meg, s így elősegítik

- az összehangolt, nyugodt nevelőmunkát,
- nagyfokú gyermekszeretetet,
- empátiakészséget, szociális érzékenységet,
- hitelességet,
- kölcsönös megértésen alapuló összehangolt interakciókat gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek, felnőtt-felnőtt között.

Az igényekhez igazított magas esztétikai és biztonsági mércének megfelelő tárgyi környezet megjelenítése is meg tapasztalható a programunkban.

Az óvodánk létrehozta a gyermekek neveléséhez a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható környezetet, megfelelő, életkorhoz illeszkedő napirendet, hetirendet, periodikákat.

Pedagógiai Programunk tervszerűen épül a kisgyermek egyéni sajátosságainak figyelembevételére, a kisgyermek személyiségfejlesztésére.

- anamnézissel kezdődő gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentációt készítenek az óvodapedagógusok,
- a családokkal együttműködnek a gyermekek érdekeit kölcsönösen szem előtt tartva,
- a nevelőtestület kidolgozott szempontrendszerrel, egyéni beszélgetések, valamint írásbeli tájékoztatások folyamatával támogatja a hiteles információ-áramlást.

A tervezett feladatokba ötvözötten található az óvodások eltérő fejlődési ütemének, tempójának, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátásának megfelelő nevelés biztosítása.

Kidolgozott kapcsolatrendszert lelhetünk fel óvodánk és bölcsődénk szakmai terveiben.

Az óvodánk dokumentumrendszerének kialakulása, a helyi dokumentumok egymásra épülése, minőségi mutatók nyomon követése teszi teljessé a nevelési programunkat.

Bemutatkozás:

Óvodánk, a Százholdas Pagony Óvoda az Önkormányzat által fenntartott önállóan gazdálkodó intézmény, melyet 1999. augusztus 19-re a saját erő mellett állami céltámogatással építettünk újjá. Hozzánk tartozik – információink szerint – az ország egyetlen tanyai óvodája, egy gyermekcsoporttal.

Az óvodába érkező gyermekeken tükröződik a falusi népesség sokszínű rétegződése. A város, Szeged közelsége megváltoztatta a mi falunkban élő emberek életét. Rőszkén is múltóban van már minden kézművesség, halkulóban a hagyomány, fakulóban a népviselet, de felélesztésére, megőrzésére teszünk lépéseket.

Tisztában vagyunk azzal a ténnyel, hogy a gyermekek megváltozott életkörülményei befolyásolják fejlődésüket. Ahogy szerte az országban észrevehető, nyomon követhető a mi kis közösségünkben is tapasztalható a természettől való elszakadás, a technika fejlődésének hatása, családokon belüli korlátozottabb lehetőségek, a családszerkezetek változásai, élményforrások

csökkenése, megélhetési problémák, a munkanélküliség, s vonzatként az életszínvonal romlása; tartalékok felélése, a családi klímában fellelhető frusztráció. Mindezek tudatában igyekeztünk kialakítani élménygazdag óvodai életünket, ahol meghatározó lehet a gyermekeket körülvevő tárgyi és személyi környezet.

Óvodánk esztétikailag és funkcionálisan is kielégít minden olyan igényt, melyet egy korszerű, színvonalas gyermekintézménytől elvárhatnak a felhasználók és dolgozók is.

Óvodánk paraméterei megfelelnek a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglaltaknak, tornaszoba és sószoza egészíti ki a gyermekek életterét, melyet a közös tevékenységek szervezésére alkalmas aulával, galériával is kibővíthetünk. Az épületben családi szoba és elkülönítő is található a kiszolgálóhelyiségeken, felnőtt szociális helyiségeken túl.

Intézményünket három oldalról csodálatos udvar veszi körül, kínálva mindazon lehetőségeket, melyekkel a gyermekekre odafigyelő, velük, értük tervező és szervező felnőtt közösségünk felszerelte.

2002. augusztus 1-től Bölcsőde kezdte meg működését egyik különálló épületszárnyunkban.

Hisszük és tapasztaljuk napi munkánk során, hogy lehet nevelésbe ágyazottan, játékon keresztül, játékban ismereteket közvetíteni a gyermekeknek. A tapasztalt hátrányokat a játék pszichikus szerveződésének szintjén rendezhetjük, tanulással, mint tevékenységgel nem.

Óvodáskorban a tanulás oly észrevétlen, hogy jelenségszinten játéknak, utánzásos mintakövetésnek tűnik. S ha elfogadjuk óvodás korban az utánzásos tanulást, akkor - úgy véljük - az utánzásra szolgáló, mintát adó alkalmakat kell növelnünk. A nevelőpartnernek tekintett szülők, nagyszülők bevonásával igyekszünk ezt megoldani, hiszen Rőszkén is egyre kevesebb a többgenerációs család, a nagyszülők mintája családi környezetben.

Valljuk, hogy ebben az érzelmileg sivárosodó világunkban szükség van arra, hogy megmentsük régi értékeinket, eszközeinket, tárgyainkat, - dalainkat, ünnepeinket, hétköznapijaink szokásait, népi hagyományainkat - s erőltetés nélkül átmentve a játékvilágba alkalmassá váljanak arra, hogy formálódjon általuk a ma gyermeke, a mi kisgyermekünk.

Olyan játszó óvoda létrehozásán munkálkodtunk, munkálkodunk, ahol a játék meghatározó szerepe nem csak a kijelölt játékidőben érvényesül, nem a tanítási-tanulási folyamatokhoz kapcsolódóan jelentkezik, hanem úgy áll a középpontban, hogy hozzá kötődik minden egyéb gyermeki megnyilvánulás.

Játékon keresztül neveljük gyermekeinket vegyes életkorú csoportjainkban, 1997 szeptembere óta az Óvodai élet a Százholdas Pagonyban című helyi óvodai programunkkal, melyet több alkalommal igazítottunk az új követelményekhez, elvárásokhoz, illetve kiegészítettük, gazdagítottuk a bevételek vizsgálat és partneri igények elemzése nyomán.

Egy olyan alternatív – minősített program felhasználásával végeztük el a módosítást, mely szintetizálja azokat a megújító törekvéseket is, amelyek jelen lesznek a jövőbeli óvodai nevelésben. (Dr. Kovácsné dr. Bakosi Éva: Vidámság háza)

2000. május hónaptól sikeres pályázat eredményeként megkezdte a COMENIUS 2000 minőségfejlesztési program II. intézményi modelljének kiépítését, s így váltunk teljeskörű szabályozottságú, partnerközpontú intézménnyé.

Az óvodavezetés minőség iránti elkötelezettségét az intézmény alkalmazotti köre a folyamatos fejlesztés szándékával aktívan támogatja, érvényesítve a PDCA logikát.

2009 májusától a TÁMOP 3.1.4. pályázatban való részvétellel a kompetencia alapú óvodai nevelés, illetve a vásárolt jó gyakorlat számunkra jelentős elemeit beépítettük a mindennapjainkba. A megújult Országos Alapprogram változásait is beépítettük PP-ba. Különös figyelmet szenteltünk a sajátos nevelési igényű kisgyermek zökkenőmentes fejlesztésének,

beépülő folyamatainak láttatására is. 2012 októberétől induló TÁMOP 3.2.1. pályázat kínálta DIFER képzésen vettünk részt, melynek tanúsítványával jogosulttá vált nevelőtestületünk a DIFER mérések, értékelések fejlesztések végzésére.

2013 szeptemberétől többcélú, közös igazgatású köznevelési intézményként működik intézményünk, kiegészülve a szervezeti és szakmailag önálló bölcsőde intézményegységgel.

2016-ban az intézményi önértékelés országos standard szerinti külső elvárás rendszernek feleltettük meg alapidokumentumainkat.

Ezen körülmények és feltételek között, a szülőket nevelőpartnernek tekintve, neveljük a gyermekeket, figyelembe véve fejlődő személyiségüket, valamint életkoronként és egyénenként változó testi-lelki-biológiai szükségleteiket, hogy boldog gyermekkor biztosításával teremtjük meg személyiségük szabad kibontakozásának optimális feltételeit.

H i t v a l l á s u n k

- Az óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei-

Valljuk, hogy minden gyermek egy csoda, ezért a szeretetteljes gondoskodás és a különleges védelem biztosítása mellett az értékek kibontakoztatása a mi feladatunk, olyan nyitott és rugalmas rendszerben, amely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez. Nevelésünknek a gyermeki alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia; az esélyegyenlőség biztosításával.

Igazoljuk, hogy ez csak a szülőkkel, a családdal együttműködve lehet eredményes. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet játszanak.

Direkt tanulás, dresszírozás nem célravezető ebben az életkorban.

Állítjuk, hogy a gyermek testi-biológiai, erkölcsi és szellemi fejlődésének elősegítése egyaránt fontos feladatunk. A gyermeket – mint fejlődő személyiséget- gondoskodás és különleges védelem illeti meg. Természetesnek tartjuk a másság elfogadását, a különbözőség értéként kezelését, minden kisgyermek fejleszthetőségét.

Mindezt a gyermek legfontosabb tevékenységén – a játékon – keresztül valósíthatjuk meg eredményesen.

Segítjük őket abban, hogy sok élményben, tapasztalatszerzésben legyen részük.

Átélik újra és újra élményeiket, tapasztalataikat, alkalmazhatják ismereteiket, így gyarapíthatják tudásukat.

Gyakoroljuk az alkalmazkodás, egyezkedés, konfliktusmegoldás, békés egymás mellett élés szabályait.

Hisszük, hogy munkánk csak akkor gyümölcsöző, ha szeretettel, sok türelemmel és jó példával nevelünk, s figyelembe vesszük a nemzeti-, az etnikai kisebbséget, a migráns és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is.

Állandóságot teremtünk a biztonságérzetükhöz, ugyanakkor a változatosságot is fontosnak tartjuk új ismeretek szerzéséhez, és a monotonía elkerülése érdekében. Nyitottak vagyunk az innovatív törekvésekre, amennyiben azok a kisgyermekek érdekeit szolgálják.

Zavaró körülmények, fejlődésüket gátló tényezők kiküszöbölése mindannyiunk számára elengedhetetlen feladat.

Abban a hitben tesszük mindezt, hogy eredményes alapozó munkánk meghozza gyümölcsét, és mire gyermekeink elhagyják az óvodát, éretté válnak az iskolai feladatok megoldására, s majdan az életben való boldogulásra.

GYERMEKKÉPÜNK

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó (inkluzív), a gyermeki személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre. Ezért fontos, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és a meglévő hátrányai csökkenjenek. A gyermek egy fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások (személyi és tárgyi) együttesen határozzák meg. Nevelésünk tudatosan kerüli a nemi sztereotípiák erősítését, nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának, illetve segíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

ÓVODAKÉPÜNK

Az óvodánkban történő nevelés a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig, biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő. Óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását, valamint a következő életszakaszba való átlépés belső pszichikus feltételeit.

2. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK

2.1. SZAKMAI, ÉRZELMI FELTÉTELEK

A program megvalósításának letéteményese az **óvónő**, akinek **gyermekszeretete** kifejeződik:

- A **játékosság** biztosításában, amely megnyilvánul a tevékenységi formák tartalmi összhangjában, a sokféle tevékenységet magába foglaló szervezeti keretekben és a gyermek egyéniségéhez igazított módszerkombinációkban, a játék integratív funkciójának érvényesítésében.
- a **nyugodt, kiegyensúlyozott légkör** megteremtésében, amely jelenti a gyermek munkatempójához igazított programok összeállítását, a szükséges idő biztosítását, az egyéni adottságok figyelembevételét.
- A **gyermek fejlődését elősegítő nevelői magatartásban**, amely magában foglalja a gyermekek számára biztosított programok megvalósítását, a gyermeki önállóságnak az összhangját, a gyermeki szükségletek kielégítését, a szükségletek kielégítésében a fejlődés előmozdítását, újabb szükségletek keletkezésének elősegítését, a készségek fejlesztését, a spontaneitást fokozatosan felváltó tudatosság támogatását.
- A **célokban és a ráépülő feladatokban** megfogalmazottaknak alárendelt nevelési rendszer kidolgozásában, a műveltségterületek közötti összhang természetes kapcsolatának megteremtésében.

2.2. AZ ÓVÓNŐ ATTITÚDJE, STÍLUSA

- Természetes viselkedésével védelmet, biztonságot jelentsen a gyermekek számára.
- Magatartásában az elfogadás és a tolerancia legyen domináns, az egyéni, egyedi, más fajta értékek pozitív irányú megközelítése érvényesüljön. Különösen fontos ez a szocializációs zavarokkal küzdő gyermekek esetében.
- Fontos az az óvónői stílus, mely a segítőkészséget, és nem a folytonos számonkérést helyezi előtérbe. Maga is részese a folyamatoknak, megmutatva értékeit, vállalva emberi gyengéit.
- Szükség esetén partnerként mutatja be az egyezkedés, konfliktusok megoldásának módjait, hagyja, hogy a gyermekek maguk tapasztalják meg mindezeket, de figyel arra, hogy senkit ne érjen fizikai és lelki sérülés.

Programunk megvalósításának színvonalát, minőségét és eredményességét az óvónő személyisége, a nevelőtestület légköre és a vezető közreműködése dönti el.

Az óvónővel kapcsolatban **elvárás** a nyitottság, a kreativitás, az érzékenység, a tolerancia és a jelenségek komplex attitűddel való megközelítése. Az óvónő gazdag, sokszínű, árnyalt érzelmi élete, az érzelmi megnyilvánulások hitelessége fokozott hangsúlyt, figyelmet kap. A nevelés szempontjából a barátságos, megengedő (de nem szabados), megértő (és nem bíraskodó), elfogadó (de nem mindent elfogadó), együttérző attitűdöt tartjuk a legkedvezőbbnek.

A nevelőtestület légköre - úgy hisszük - akkor megfelelő, ha jó a közérzet, elégedettség, derű tapasztalható nap, mint nap. Ha a nevelőtestület a döntésekben részt vesz, ha kellően informált, ha elég tere nyílik az önállóságra, kezdeményezésre. Ha a különbözőségeket, a másságot elfogadják, elviselik, tiszteletben tartják, értékelik. Ez jellemző véleményünk szerint

egy sokszínű és mégis egységes, jó hangulatú nevelőközösségre - nevelőközösségben az "iskolázott", gyermekszerető dajka is benne értendő, aki lágyan, puhán, az óvónővel összhangban teszi a dolgát.

A vezető szerepe pedig az, hogy oly módon irányítsa ezt a kollektív tevékenységet, hogy jelentősen előmozdítsa a haladást, a beosztottak fejlődését. Ismerje fel és próbálja kiküszöbölni az eredményeket rontó tényezőket. A meglévő erőforrásokat legyen képes felhasználni (alapítványok, pályázatok, vállalkozás). Teremtsen kedvező légkört a problémák, az ötletek felvetéséhez, serkentse és értékelje a fejlesztő javaslatokat, irányítsa a megoldás közös keresését.

Az így kialakult sajátos munkacsoport képes alkotószellemű munkával a legcélszerűbb, újfajta óvodai életet megteremteni, az óvoda egyedi arculatát kimunkálni.

2.3. AZ ÓVODA SZEMÉLYI FELTÉTELEI

A PP megvalósításához szükséges erőforrás az alábbiak szerint áll rendelkezésünkre:

- **Nevelőtestületünk** minden tagja felsőfokú illetve főiskolai végzettségű, többségük szakvizsgát tett óvodapedagógus.
- Intézményünkben gyermekcsoportonként 2-2 óvodapedagógus dolgozik, munkarendjük szervezése a csoportban dolgozó felnőttek önálló döntése alapján heti/kétheti váltásban történik.
- Minden csoportban 1 szakképzett vagy középfokú végzettségű dajka segíti az óvodapedagógusok munkáját. Kihelyezett csoportunkban egy fél műszakos dajkát is alkalmazunk a nyitvatartási idő lefedésének biztosítására.
- A székhelyintézményben 1 pedagógiai asszisztens közreműködése segíti az optimális munkavégzést.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakemberek közreműködését is igényli.
- Az intézmény vezetője függetlenített.
- Az adminisztrációs munkával járó feladatokat óvodatitkár végzi.
- A karbantartási és az állagmegórással kapcsolatos teendőkhöz, szükség szerint az önkormányzattól kapunk segítséget, karbantartójuk, ill. közmunkások átirányításával.

2.4. TÁRGYI FELTÉTEL

Az óvoda két épületben működik. A **belterületi** székhelyintézmény 1999-ben épült, minden igényt hosszútávra kielégítő új épület. A csoportszobák bútorzata új, a berendezések mérete, száma az előírásoknak megfelelő. Tornaszoba, sószoza segíti a gyermekek egészséges életmód szokásainak alakítását. A belső berendezés esztétikus. A bútorzat, a textíliák az évszakok szerint változó dekorációval jól harmonizálnak. Minden csoportban az ott dolgozók egyéniségét és keze munkáját tükrözi.

PP-ünk szűrőjén átengedve a számítógéppel történő ismerkedés aránytvesztés nélkül épülhet be kisgyermekünk élményanyagába. Erősíthet – általunk megismert játékos feladat – olyan gyermeki képességet, melynek sokoldalú megközelítése jól szolgálja a gyermeki személyiségfejlődést.

A játékkészlet és a foglalkozási anyagok beszerzése költségvetésből történik, melyet kiegészítünk pályázatokból, civil szervezetek felajánlásaiból vagy az óvónők kreatív munkáiból.

A **külterületen** – Manótanyán (kihelyezett csoport) – az épület és a berendezés is felújított, az igényekhez igazított.

Mindkét udvar mérete, berendezése jó, folyamatosan fejleszthető, karbantartásuk megoldott. 2019 tavaszán a Röszei Sportkör sikeres pályázatával, TAO támogatással került kialakításra a székhelyintézmény udvarán egy ovi műfüves pálya. Ugyanebben az évben került telepítésre, az udvarokra, a Beretzk Péter Természetvédelmi Klubbal közös pályázatunk hozadéaként, kettő Panorámaforgató és egy Memóriajáték – melynek képei a helyi természeti értékeinket jelenítik meg. A természetvédelmi klub ezzel párhuzamosan megjelentetett kiadványa az „Óvodai Zöld Kisokos 2019” nyújt segítséget a játékok szakszerű alkalmazásához.

Jelenlegi felszereltségünk alkalmas a program célkitűzéseinek megvalósítására, folyamatosan fejlesztjük eszközkészletünket, mely kiterjed az IKT eszköztárunkra is.

2.5. AZ ÓVODA CSOPORTSZERKEZETE

A program bevezetése óta vegyes csoportjaink vannak. Tapasztalataink szerint talán kicsit nehezebb az óvodapedagógus munkája heterogén csoportban, de nagyon sok **előnye** van: ► a fejlődésbeli különbségek jobban láthatók, egyértelműbben észrevehetők ► életszerűbb, családiasabb az ilyen összetétel ► a kicsik beilleszkedése hamarabb lezajlik, mert segítik a testvérek, nagyobbak ► hosszabb ideig megélhető a barátság, nem cserélődnek évente a gyerekek ► a korcsoportját ismételő gyermek nem vált csoportot.

Amire figyelni kell: ► az együttműködés kialakítása, a csoportléggkör sarkalatos kérdés ► a jogok és kötelességek, mint fő elv érvényesítése ► az arányos csoportösszetétel kialakítása ► nyitás a többi csoport felé, mert erősebbek a kapcsolódások ► testi szükséglet, érzelmi biztonság, képességek fejlesztésének hangsúlya – egyensúlya.

Vegyes életkorú csoportok

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján együtt elemeztük a vegyes csoportok előnyeit, vélt vagy valós hátrányait. Ennek hatására vált minden csoportunk vegyes életkorúvá. Sajátos nevelési igényű gyermekeket is fogadunk a Szakértői Bizottság véleménye alapján. A szervezésnél a gyermekek érdeke a fő szempont, ez maga után vonja a nevelőtestület korrekt, etikus a cél érdekében maximálisan együttműködő magatartását.

Rendszerbe foglaltuk a főbb elveket:

- A gyermekek **csoportba kerülésének elvei:**
 - megfelelő életkori arány kialakítása,
 - testvérkapcsolatok,
 - nemek aránya,
 - szülők kéréseinek lehetőség szerinti figyelembevétele,
 - SNI, BTM-N, HH, HHH csoportonkénti arányos elosztása (amennyiben előre tudjuk).
- Az ily módon kialakított csoportok **életmód szervezésének elvei:**
 - a státuszok tudatos átrendezése az "iskolafelé kacsingatók" számára,
 - a nemek fejlődésbeli különbségére differenciált tevékenységi stratégiát kell kidolgozni,

- az "együtt és külön" elvet érvényesítjük, a tevékenységeket a fejlettségi szinteknek megfelelően kell tervezni, szervezni,
- fontos mindenki önmagához mért értékelése. Az életkor és a fejlettség nincs összhangban, sok esetben jelentős érzelembeli eltérés lehetséges,
- a nagyobbak szociális vonzereje az óvónői hatást erősíti,
- a csoport kisebb egységekre tagolódik, mely tevékenység jellegétől függően alakul,
- a nagyok részére minden tevékenységnek megvannak a maga szabályai, a lehetőségekkel és korlátaival együtt,
- az önkéntesség nem jelenti a rendszeres távolmaradások elfogadását,
- a játékos helyzetekben fontosak az ésszerű szabályok, szokások, a megfelelő magatartásformák, melyek fokozzák a közös játék élményét,
- kezdeti időszakban szilárd szokásrendszert kell kialakítani, az átrendeződések, státuszváltások miatt, a magatartási szokások erősítése a legfontosabb feladat, a kicsik-nagyok zavartalan együttműködése érdekében,
- életkortól függetlenül erősíteni kell a szociális szerepeket, támaszkodni kell azoknak a gyerekeknek a segítségére, akik azonosulnak a szabályokkal.

2.6. NAPIRENDÜNK, HETIRENDÜNK

2.6.1. Napirendünk (részben folyamatos)

6⁰⁰ – 11⁴⁵

Játék

Benne: érkezés, szabad- és kezdeményezett játék, folyamatos reggeli (előtte és utána testápolási teendők);
játékhoz kapcsolódó tevékenység (óvodapedagógus által kezdeményezett cselekvő, felfedező, komplex 5-35 perces párhuzamosan is végezhető differenciált játékos tevékenységek vagy csoportos foglalkozás), lehetőség a felnőtt tevékenységének megfigyelésére, bekapcsolódásra, rendezkedés, kupaktanács, mese, egészséges csemegézés;
egészséges életmód elemeinek beépítése, levegőzés, szabad mozgás, szervezett mozgás, udvari játék,
alkalmanként: séta, kirándulás, kerti munka, játékdal-fűzés, gyermekek szórakoztatását szolgáló mese, bábozás, mesejáték; kézműves foglalkozások

11⁴⁵ – 13⁰⁰

Ebéd

Benne: étkezés körüli testápolási teendők, napos munka – önkiszolgálás, étkezés, előkészületek a pihenéshez (szellőztetés, teremrendezés, ágyazás)

13⁰⁰ – 15³⁰

Pihenés, játék

Benne: pihenés, mese (minden nap), tehetséggondozás, felzárkóztatás, folyamatos felkelés, csendes játék, testápolási teendők, étkezés, játék, mozgás

15³⁰ – 17³⁰

Játék

Benne: szabad játék, érintett gyermekek számára külső szolgáltató által szervezett tevékenységekben való részvétel elősegítése, szülőnek történő átadás.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében, a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányítja, a pedagógiai munkát segítőkkel.

2.6.2. Hetirendünk

A kötetlen, szabadon választott és kötött tevékenységek, programok folyamatos, rugalmas rendszere, melyet az óvodapedagógus készít el. A hetirend rugalmas kerete abban nyilvánul meg, hogy a betervezett téma logikájához, spontán lehetőségekhez igazodóan változik.

3. CÉLUNK

Az óvodánk célja:

- A 3-6-7 éves gyermekek harmonikus fejlődésének elősegítése olyan élményszerű feltételrendszer mellett, ahol a gyermekek minden nap jól érzik magukat, és felszabadultan játszanak a derűs, vidám, tevékenységre ösztönző élményeket biztosító, szeretetteljes, ingergazdag környezetben.
- Az óvodai és a családi nevelés részleges tartalmi egybeesésére építve a további együttes neveléssel egyenrangú nevelőpartneri viszony, szimmetrikus kapcsolat kialakítása a családdal.
- A hosszabb távú általános alapozással törekszünk átfogni a személyiség egészét a fejlődés egyéni üteméhez és a funkciók esetleges egyenetlen fejlődéséhez igazodóan az esélyegyenlőséget biztosítva.
- A gyermekek játékos tevékenységrendszerében megoldani közvetlenül a következő életszakaszhoz szükséges pozitív tulajdonságok és képességek kibontakozásának elősegítését.

3.1. FELADATAINK

Az óvodai nevelés során fő feladatunk a gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül pedig:

- Egészséges életmód alakítása a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körütekintő megszervezésével.
- Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés a játék terének kiszélesítésével, gyermekmunkával, a gyermekek és gyermekek-felnőttek közötti nyugodt kommunikáció biztosításával.
- Az értelmi-, anyanyelvi fejlesztés és nevelés megvalósítása, elősegítése játékkal, játékos tevékenységekkel. Külön figyelmet fordítva az „iskolafelé kacsintgató” és az eltérő fejlődésű kisgyermekre. Az inkluzív nevelést, az esélyegyenlőség biztosítását megvalósítandó feladatnak tekintjük, úgy, hogy az kiemelt figyelmet igénylő gyerekek és csoportok többi gyermeke között nem pusztán együttlét, hanem együttes tevékenykedés, közös játék, kölcsönös kommunikáció legyen.

3.1.1. Egészségfejlesztés, egészséges életmódra nevelés a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körütekintő megszervezésével.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása óvodás korban kiemelt jelentőségű, így egyik fő feladatunk a gyermekek testi fejlődésének elősegítése. A **gondozási teendőket** elsősorban az önállóság biztosításával és a türelmes, kiváró, ugyanakkor ösztönző óvónői attitűddel törekszünk mindennapjainkba beilleszteni.

Kiemelten kezeljük a gyermek-felnőtt pozitív kapcsolatára, a kellemes, nyugodt légkörre alapozva a gyermekek komfortérzetének biztosítását, amely minden tevékenységhez szükséges.

Ez a pozitív kapcsolat megalapozza a gyermekek önállóságát, alkalmazkodó képességét, együttműködését. Az életfunkciók megismertetésével hozzájárul az énkép fejlesztéséhez. Az óvodai felnőtt környezet példaértékű jelenlétével kialakítja a környezet védelmére és megóvására való gyermeki igényt, és megalapozza a környezettudatos magatartást.

Az **egészséges táplálkozással** kapcsolatos szokások kialakítása érdekében fontos feladatnak tekintjük:

- a változatos étrend elfogadását,
- a rugalmasságon belüli szabályszerűséget,
- az egyéni adottságok türelmes kezelését.

Óvodánkban reggeli, ebéd, uzsonna, egészséges csemegézés áll a gyermekek rendelkezésére. Tapintattal szoktatjuk őket a kívánt korszerű **táplálkozási** követelményekhez, ismeretlen ízekhez.

A korszerű étkezési szokások (különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése) és a korszerű táplálkozási szemlélet kialakításánál bátran építünk az étkezéseken kívüli tevékenységekre: kerti munka, szerepjáték, kirándulás, élményszerző látogatások.

Az **önálló testápolás szervezettségét az óvodába lépéstől biztosítjuk**, mindaddig végezzük velük együtt – az egyéni fejlődéstől függően – a teendőket, amíg nem biztosak a napi élethez szükséges szokások sorrendjében. A tisztaság igény kialakításánál körültekintően vesszük figyelembe a nagyfokú egyéni eltéréseket. Óvatos közeledéssel építünk a szülők közreműködésére. Törekszünk a baleset-megelőzés és az egészség megőrzés szokásainak kialakítására is.

Az **öltözködéssel kapcsolatos** szokások kialakítását a szülők intenzívebb bevonásával törekszünk megoldani. A gyermekek öltözködési szokásainak megalapozását, elmélyítését fontos nevelői feladatnak tekintjük. A ráfordított idő mögött értékes napirendi és pedagógiai tevékenység húzódik. Az öltözködési szokások alakításánál bátran építünk a gyermekek más, egyéb tevékenységére is (játék, séta, kirándulás, utazás, vásárlás, stb.).

Kiemelt fontosságot tulajdonítunk a mozgásos tevékenységeknek a gyermekek természetes mozgásvágya, mozgásszükséglete, valamint a pszichikum építkezésében betöltött rendkívül jelentős szerepe miatt.

Programunkból kiindulva sokat tartózkodunk a szabadban. Tudatosan befolyásoljuk, erősítjük a gyermekek mozgásának alakulását, a jól megválasztott ingergazdag környezetben, ahol sokrétű szabad mozgásra, sok-sok játékra van lehetőség.

A rendszeres, örömmel végzett **mozgással** szoktatjuk őket az egészséges életvitelre. Kirándulásokon, túrákon, gyermeknapon, játszónapon ezt a szülőkkel együtt tesszük.

Az **edzés** érdekében kihasználjuk a levegő, víz, napfény együttes hatását, de odafigyelünk az erős napsütés káros hatásainak kiküszöbölésére is.

Vízhez szoktatást szervezünk az iskolafelé kacsingatóknak.

Az óvoda udvarán levő játszóhelyek:

homokozók, csúszdák, mászóakák, hinták, műfüves pálya, árnyékos helyek, nyáron sátrak, ernyők, párapu, vizes játékok, dombok, kiskertek, terasz

Az óvodaépület kínálta lehetőségek:

aula, galéria, tornaszoba, sósoba, „műhely”, könyvtár

A sokszínű, változatos tevékenységet biztosító és kellő aktivitást kiváltó óvodai élet természetes fáradtságához vezet. Derűs légkörben megteremtjük a pihenés kedvező feltételeit.

Hangulatát biztosítjuk az intimitással, a személyességgel, a testközelséggel, a mindennapi mesével, halk altatódallal.

A pihenési idő megkezdésében, időtartamában az egyéni szükségletekhez igazodunk. Így a másakra figyelés, az alkalmazkodás nevelési feladata is megvalósul. A gyermekek igény szerint pihenhetnek, az előbb ébredők csendes elfoglaltságot kereshetnek maguknak.

A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez óvodánk biztonságos, balesetmentes és egészséges környezetet biztosít, a megfelelő szakemberek bevonásával- a szülőkkel együttműködve- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat lát el.

A fejlődés várható eredményei:

- *Önállóan végzik személyükkel kapcsolatos tisztálkodási, öltözködési teendőket.*
- *Képesek lesznek szükségleteik felismerésére, kielégítésére, mozgásigényük szándékos irányítására, a balesetek megelőzésére.*
- *Igényükké válik a rendszeres mozgás, és beépül szokásrendszerükbe.*
- *Megtanulnak alkalmazkodni a körülményekhez, megfelelően mozogni, tájékozódni, erejükkel gazdálkodni, ez biztossá, öntudatosná teszi őket.*
- *Az egészséges életmódhoz kapcsolódó helyes táplálkozási és higiéniai szokások beépülnek a gyermeki személyiségbe, pozitívan formálva azt.*
- *A szabadban végzett számtalan tevékenység által a gyermekek kiegyensúlyozottá, edzetté, testileg – lelkileg – szellemileg teherbíróvá válnak. Felkészültté az iskolai életre.*
- *Formálódik környezettudatos magatartásuk, törekszenek a környezetük óvására, védelmére, és ismerkednek szűkebb és tágabb környezetük szelektív hulladékgyűjtésével.*

3.1.2. Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés a játék terének kiszélesítésével, gyermekmunkával, a gyermekek és gyermekek-felnőttek közötti nyugodt kommunikációs feltételek megteremtésével, különös figyelmet fordítva a kiemelt figyelmet igénylő kisgyermekekre

Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés feladatai

Az érzelmi nevelés a szocializáció feltételét a harmonikus, kiegyensúlyozott, állandó értékrendű, **derűs hangulatú óvodai élettel** tudjuk megadni, mert csak ilyen közegben teljesebben ki a gyermek pozitív érzelmi megnyilvánulása, érzelmi biztonsága.

Sokféle interakcióban élünk együtt a gyermekekkel, mert csak ilyen módon tudunk mintául szolgálni az aktív, kölcsönös kommunikációban.

Olyan óvodai közösség kialakítását célozzuk meg, amelyen belül egyszerre integrálódik a gyermek a csoportba és differenciálódni képes, mint önálló egyén. Igyekszünk minél hamarabb elérni, hogy a gyermekek sajátjuknak érezzék a közösséget, mert annál gyorsabban és egyenletesebben tud kibontakozni a szociális érzelmek mindkét oldala. Sokféle érzelmi átéléssel segítjük elő az érzelmek differenciálódását és elmélyülését, tartalmassá tételét.

A barátságos, esztétikus és tevékeny-gazdag óvodai környezetben biztosítjuk az érzelmek kölcsönhatását és a szociális érzelmek integratív szerepét.

A csoport szokásainak erősítésével a szélesebb kisugárzású szocializáció számára tehetjük alkalmassá a gyermekeket. Ez azt jelenti, hogy

- kifejlődnek azok az érzés- és cselekvési módok, amelyekkel változatos formában megy végbe a környezet eseményeire való reagálás,
- példát prezentálva segítjük a gyermeki kritikus szemléletmód formálását, az etikus hozzáállást, felelősségtudatának kibontakoztatását, ezáltal elősegítjük a gyermek saját énképének, éntudatának alakulását, személyes kompetenciáinak fejlődését.

Mindig figyelembe vesszük a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, eltérő szokásait, kreativitását. A családi légkörben kedvezően alakulnak társas, baráti kapcsolataik, egymáshoz való viszonyuk. **Alkalmat adunk arra, hogy más csoportokkal rugalmasan együttműködhessenek a gyerekek,** és ezáltal lehetőséget teremtünk arra is, hogy a gyermekek kielégíthessék természetes társas szükségleteiket.

A gyermekek felé nyitottak vagyunk, segítjük a barátságok kialakulását, az emberek egymástól való különbözőségének megértését, a másság elfogadását, az érzelmileg átélt, közös feladatok megvalósulását. Az érzelmi hatások sokféleségét engedjük érvényesülni, szem előtt tartva azt, hogy a **pozitív érzelmeket** megerősítjük, a negatívokat kezeljük. **Mindezek feltételezik a mentálhigiénés egészséget, a közösség „lelki egészségét” és harmóniáját.** A gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőttek jó példája, bátorítása, türelme, bizalma, szeretete, ezért az óvodapedagógus és az óvoda többi alkalmazottjának kulturált kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű a gyermekek számára. A gyerekek kezdetben érzelmileg, majd később a belátás alapján azonosulnak azzal az értékrenddel, melyet az óvónő közvetít. Az azonosulás elősegíti a csoport közösséggé formálódását.

Hagyományaink ápolása: születésnapok jelzik azt, hogy fontosak vagyunk egymásnak, a meglepetés izgalmával készülődünk, együtt örülünk, ünnepelünk. A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása.

A nemi identitást erősíthetjük a nemekhez kapcsolódó magatartásformák és tulajdonságok erősítésével, a másik nem különbözőségének természetes elfogadásával, a szülők, nagyszülők segítségével modellnyújtással.

Minta adásával előmozdíthatjuk:

- a társas együttélés normáinak elsajátítását,
- érzelmi (majd később értelmi) alapon a jó és a rossz etikai kategóriák megkülönböztetését,
- a különbözőségek (különbségek) elfogadását, tiszteletét,
- az érzelmi megnyilvánulások kifejezésének átvételét.

Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint pl.: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás-és normarendszerének megalapozását.

A társas viselkedés keretei között elősegíthetjük az önkontroll, a szabálytudat alakulását, s ezzel befolyásolni tudjuk viselkedésük önszabályozását.

Megteremtjük, illetve kihasználjuk azokat a pedagógiai szituációkat, amelyekkel előmozdíthatjuk a gyermek magabiztosságának erősítését, éntudatának, személyiségtudatának, motiváltságának kialakulását, képességeinek fejlődését. A családi nevelésre alapozva, azt kiegészítve segítjük a kisgyermeket a társadalomba történő beilleszkedésben, az életkori

sajátosságok figyelembe vételével. A kiemelt figyelmet igénylő (nehezen szocializálható, átlagtól eltérő, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi- vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű) gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén az ágazati jogszabályokban meghatározott és megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógytestnevelő, gyógytornász, stb) közreműködésével.

Feladataink közé tartozik az óvodában előforduló agresszív viselkedés, agresszív reakció higgadt, egyénhez és szituációhoz igazított megítélése és a fejlődés irányába ható kezelése. Felismerjük, hogy mikor, melyik helyzetben lehet a megoldást a gyermekekre bízni. (Amennyiben nem veszélyes a szituáció, alkalmazható a figyelmen kívül hagyás módszere vagy a pozitív megnyilvánulás megerősítése, ill. a pozitív példák elismerése.)

A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra, tisztelje és becsülje is azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- *A gyermekek formálódó alkalmazkodó képességük nyomán, szívesen járnak óvodába, szívesen játszanak együtt, képesek lesznek más csoportokkal való együttműködésre.*
- *A közös tevékenységben aktívan és érdeklődéssel vesznek részt.*
- *Figyelemmel, türelemmel hallgatják az óvónő, társaik közlését, ébrednek bennük a közösségi öntudat.*
- *Az énkép – önismeret – önértékelés fejlődése révén képessé válnak az önálló helyzetmegoldásokra, önérvényesítésük a társas kapcsolatban elfogadható módon történik.*
- *Örülnek a közösen elért sikereknek, a közös élményeknek.*
- *Kialakul a környezetükben élők iránti érdeklődés, a környezettudatos magatartás, a természet közeli szemléletmód.*
- *Társaik szokatlan megnyilvánulásait, a másságot megértéssel fogadják, együtt élnek a sokszínűséggel, és örülni tudnak a többértékűségből fakadó színes életlehetőségeknek.*
- *Érzelmileg elfogadják egymást, felfogják a metakommunikáció alapvető jelzéseit: nemtetszés – öröm – biztatás – szomorúság.*
- *Igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása, az óvodai „szokásrend” normáinak történő megfelelés, azonos erkölcsi értékrend.*
- *Segítenek egymásnak, megértőbbek, türelmesebbek lesznek, társas viszonyuk megszilárdul.*
- *Az udvariasság megjelenik szóbeli és magatartásbeli megnyilvánulásokkal.*
- *Szociálisan, erkölcsileg éretté válnak az iskolakezdésre.*

3.1.3. Értelmi-, anyanyelvi fejlesztés és nevelés, értelmi képességek fejlődésének elősegítése játékkal, játékos foglalkozásokkal

A mentális-értelmi nevelés

Az értelmi képességek fejlődésének elősegítése az egyik legösszetettebb feladatunk.

Programunkban egyforma hangsúlyt kap a gyermekek adottságaihoz, fejlettségéhez igazítottan a nevelői **mintaadás, a segítségnyújtás és az önállóság** biztosítása.

Az értelmi képességek fejlődésének záloga a sokoldalú élményforrás, a sokszínű gyermeki tapasztalat, amely kiterjed:

- az érzékszervi, cselekvéses tapasztalatszerzésre, amely a kíváncsiság felkeltését és kielégítését is magában foglalja,
- az elemi gondolkodási műveletek gyakorlására, mely során alakulnak a gyermekek elemi fogalmai és gyakorolja az ítéletekkel végezhető műveleteket is,
- a problémahelyzetek mind önállóbb megoldására,
- a gyermekek önálló és az óvodapedagógussal együtt folytatott sokféle játék és játékos hangulatú tevékenységre, amelynek keretében mód nyílik a spontán szerzett vagy szándékosan előidézett helyzetekből származó tapasztalatok felidézésére, feldolgozására, megbeszélésére, a szimbolikus képzeteken alapuló elemi tájékozódás kialakulására,
- az anyanyelv fejlesztésére, a beszédalkalmak biztosítására, a beszédkedv, a kommunikációs aktivitás növelésére,
- a kiegyensúlyozott társas környezet felfokozó hatásának érvényesítésére.

Érzelmi indíttatású, játékos, mozgásos tevékenységeken keresztül, sokszínű élménnyel, tapasztalatszerzéssel a természeti-emberi-tárgyi környezet iránti érdeklődés felkeltése, a gyermekek természetes kíváncsiságára építve a tudásvágy ébrentartása.

Az **anyanyelvi nevelés** valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása- beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel- az óvodai nevelői tevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Óvodai programunk magába foglalja az értelmi képességek fejlesztésén túl a magatartási módok tanulását is. Nevelésünk felerősíti a szociális, intellektuális tanulási képességek fejlődését, és tudatosan építünk rá. Ennek terepe a játék, mozgás és a teljes óvodai élet. Gyermekekhez igazított életrendünk teret enged az utánpótláson alapuló ismeretszerzésnek. Modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában az utánpótlás forrása a felnőtt, a felnőtt-gyermek gyakori örömteli együttléte, majd később a társak hatása, a gyermekek közös tevékenysége.

Az értelmi nevelésen belül további feladatunk a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, valamint az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, kreativitás, gondolkodás) és az alkotóképesség fejlesztése, ösztönző környezet biztosításával.

A spontán benyomásokra, élményekre, tapasztalatokra épülő ismeretszerzéshez a gyermekek egyéni és életkori jellemzőivel összhangban szervezett tanulási formákat is alkalmazzuk (irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, probléma- és feladat-megoldási helyzetek megteremtése, szervezett tevékenységek, óvónő kezdeményezte játék). Támogatjuk a 3-7 éves korú kisgyermeket az élethosszig tartó tanulás megalapozásában. Számtalan lehetőség van arra, hogy az óvodapedagógus ajánlott, kezdeményezett tevékenységeibe a kisgyermek bekapcsolódhassanak.

Nevelésünk fejlesztő hatását a fejlődés eredményei mutatják, amelyek tendenciák és rugalmasan értendők. Ezek ismerete, összevetése az egyes gyermek fejlődési ütemével támpontot nyújt nevelő munkánkhoz.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- *Érzékszerveiken keresztül, tapasztalati úton ismerik meg az őket körülvevő világot.*
- *Múltbéli tapasztalataikra építve felfogják a környezet jelenségeit, eseményeit.*
- *Kialakul tér- és időészlelésük.*
- *Sokoldalú tevékenységük során formálódik és tökéletesedik megfigyelésük, megértésen alapuló emlékezésre képesek, meglátják a dolgok közötti összefüggéseket, általánosításokra képesek, ok-okozati összefüggéseket felismernek.*
- *Önkéntelen figyelmük szándékos és tartós figyelem felé halad, problémamegoldó képességükre az önálló problémamegoldás jellemző.*

3.2. A GYERMEKI FEJLŐDÉST ELŐSEGÍTŐ KONKRÉT FELADATAINK

3.2.1. Feladatok az egészséges életmód szokásainak kialakítása területén

- A szokások kialakításánál következetesen érvényesítjük a differenciált, az egyénre szabott fejlesztés elvét.
- A szokáseggyüttest az önállóságalkítás kiemelt területének tekintjük.
- A szokásalkításnál számítunk nélkülözhetetlen partnerünkre, a szülőkre.
- A szokásalkítás kiterjed az étkezés, öltözködés, testápolás, pihenés, szabadban való tartózkodás és mozgás, az érzelmi élet egyensúlyát biztosító tevékenységekre.

3.2.2. Gondozási, gondoskodási feladatok

- A gyermekek biológiai szükségleteinek kielégítéséhez szükséges nyugodt, türelmes légkört teremtünk. Az óvoda minden dolgozója naponta mindent megtesz a bizalomébresztő légkör biztosításáért.
- Alakítsunk ki és tartsuk be a rugalmas keretű napirendet.
- A testápolás, étkezés, tisztálkodás területén adjunk a gyermeknek igénye és tényleges szükséglete szerint segítséget. A segítségadásba a nagyobb gyermekek is bevonhatók.
- Biztosítsunk a gondozási feladatok ellátásához a gyermekek életkorának megfelelő tárgyi környezetet.
- Valamennyi, a gyermekek gondozásában résztvevő felnőtt ismerje a gyermekek eltérő szükségleteit, egyéni fejlődését, a fejlődés elősegítésének egyéni programját és útját. Törekedjen a kisgyermek saját egészségmegőrző képességének kibontakoztatására.
- Az egészség megőrzésénél, megóvásánál a szomatikus, a pszichikus és a szociális elégedettség harmóniájára törekedjünk.
- Gondozási feladataink megoldása érdekében alakítsunk ki szoros kapcsolatot a családdal. Szükség szerint a rászoruló családok körében látunk el tanácsadói, családnevelői szerepet is el kell látnunk.

3.2.3. Feladatok a mozgásfejlesztés terén

- Az alapvető mozgások gyakorlásához mindig biztosítsunk derűs, vidám légkört.
- A mozgások játékos gyakorlása közben éljék át a gyermekek az akaratí erőfeszítések örömet.
- Adjunk szabad teret az egyéni adottság érvényesülésének. A több mozgást igénylő gyermeknek legyen alkalma mozgásigényének kielégítésére.
- A mozgások gyakorlásához rendszeresen használjuk ki az udvar, a “szabad” kínáta lehetőségeket.
- Folyamatosan gondoskodjunk a játékos mozgásgyakorlás tárgyi feltételeiről.
- A tárgyi feltételek biztosításánál építsünk a mozgást kedvelő szülők ötleteire.

3.2.4. Érzelmi nevelés, szociális képességek fejlődését segítjük

a játékban, egyéb játékos komplex tevékenységekben, a periodikák (folyamatosan visszatérő események, ünnepek, természeti jeles napok) segítségével megvalósuló hagyományokkal, a társas-közösségi élet egyénekhez igazodó szokásaival.

Fejlődhet így:

- az egymás iránti figyelmesség,
- az érzelmi megnyilvánulások felismerésének és az arra való reagálások képessége,
- a gyermek indulati megnyilatkozása, és az indulati megnyilatkozásokra való reagálás képessége.
- a művészeti, az esztétikai élmények befogadásának képessége.

A komplex tevékenységekben gyakoroltathatjuk:

- a segítségadás konkrét formáit,
- az örömszerzés módozatait,
- az együttérzést bánat, kudarc, fájdalom esetén,
- a felelősség átézését,
- az igazmondás – hazugság helyes értékelését,
- az igazsághoz való ragaszkodás helyes formáit,
- a társas érintkezés, a kommunikáció technikáit,
- a művészi élmény befogadásának igényét, az esztétikai érzelmek átélését,
- az erkölcsi szokásokhoz kapcsolódó érzelmek átélését.

3.2.5. Értelmi nevelés, értelmi képességek fejlődését segítjük

a spontán tanulási helyzetekkel a játékban és egyéb tevékenységekben, szándékos tanulási helyzetek teremtésével kötetlen és kötött foglalkozásokon.

Összeállítjuk:

- az alaptapasztalati formákat és alkalmakat (pl. kirándulás, kincsgyűjtés, felfedezés, anyagmegmunkálás felnőttek bevonásával, stb.),
- a gyermekek közreműködésének formáit és helyét (önálló, felnőttek segítségével, óvodában, otthon),
- új tevékenységi formákat, programokat,
- az esztétikai, a művészeti tevékenységeket,
- a tapasztalatok továbbépítésének rendjét,
- nevelői eljárásainkat az utánzási alkalmak biztosítására, a cselekvésre építő, épülő formákra, amelyek felölelik a kognitív, az affektív és motorikus személyiség-komponenseket.

4. PROGRAMUNK SAJÁTOS VONÁSAI

4.1. A SAJÁTOSSÁGOK KIEMELÉSE

- a tevékenységrendszer felépítése
- inkluzív nevelés biztosítása, másság elfogadása és elfogadtatása
- a fejlődés elősegítésére a műveltségterületek kiválasztásának rendje:
 - a spontán gyermeki tapasztalatokra, élményekre és érdeklődésre alapozás
 - a preferált játéktevékenységek figyelembe vétele
- a műveltségi tartalmak összhangja, megjelenési formája: természetes komplexitás
- személyi feltételek
- csoportszervezési forma: vegyes csoport
- szabad játék eltöltésének tevékenységei
- lehetőség arra, hogy a játékos foglalkozás vagy gyermekmunka játékba mehessen át, illetve szabad játékkal folytatódhasson
- a gyermekek bevonása a programtervezésbe, projekt módszer alkalmazása
- periodikák
- változatos szervezeti formák a rendszeres mozgáshoz
- sok-sok idő a szabadban
- zökkenőmentes óvoda-iskola átmenet
- nevelőpartnereink a szülők

Programunkban továbbra is uralkodóvá kívánjuk tenni a játékot. Mindezt a játék terének megőrzésével, bővítésével, s a játékosság érvényesítésével kívánjuk elérni.

Az óvodai játék speciális színtere a 3-6-7 éves korú gyermekek tevékenységének, mert:

- közösségi keretek között folyik;
- nevelő hatása tudatosan alakított feltételek mellett érvényesül;
- az óvodapedagógus szükség és igény szerint résztvevője és kezdeményezője annak.

A játékosság programunkban nevelésünk egészét átható alapelemként és módszerként jelenik meg.

4.2. A PROGRAM JÁTÉKOS TEVÉKENYSÉGRENDSZERE

A tevékenységrendszer kedvezően biztosítja az óvoda játékos jellegét, melynek elvi alapja a komplex játékrendszerben való gondolkodás, valamint a játékosság kiterjesztése, tartalmi jegyeinek érvényesítése az egész struktúrában.

A játékfoglalkozás és a játékos foglalkozás elnevezések jól kifejezik a tanulási tevékenység speciális óvodai jellegét.

Jellemző vonásai:

- **játékos**, mert érvényesül benne a játék vezető szerepe;
- **differentiálatlanul** jelenik meg többnyire a gyermek tudatában, ami a differenciálódás felé halad;
- **komplex**, amely az egyes tevékenységi formák, valamint az egyes műveltségterületek együttes megjelenését, illetve egymásba való átmenetét jelenti;
- **a cselekvés dominanciája** érvényesül, a tapasztalatszerzés ehhez párosul;
- **az utánzások tanulási forma** a meghatározó az óvodapedagógus modellnyújtó szerepe mellett;
- **élményszerű**, az érzelmek uralkodó szerepe és a gyermekek élménygondolkodása miatt;
- **a felfedezés, próbálkozás** lehetőségét biztosítja;
- **időt ad** az ismételtsre, javításra;
- a gyermek **kíváncsiságát, új iránti vágyát** elégíti ki;
- figyelembe veszi a gyermek másságát, eltérő fejlődési ütemét, fokozott mozgásigényét, s azt igyekszik is kielégíteni.

Ebben a rendszerben túlsúlyban van a szabad (spontán) játék, amely megfelelő védettséget és tiszteletet élvez, valóssá tehető a játék meghatározó, vezető szerepe, s tág teret kap a játékos tanulás.

Játékos tevékenységrendszer:

- **Szabad (spontán) játék** (pedagógiaiilag tudatosan alakított feltételek mellett):
 - gyermeki játék, gyermek által kezdeményezett bármilyen tevékenység
- **Kezdeményezett játék** (a tanulási céllal kezdeményezett játékok játékfoglalkozásként épülnek be a rendszerbe; a játékfoglalkozások ténylegesen játékot, ill. játékokat tartalmaznak)
pl.:
 - **fejlesztőjáték**: célzott készség és képesség fejlesztő játéktevékenység
 - **fantáziajáték**: „Varázsoltassuk el magunkat!” – előbb én mondom meg, majd a gyerek mondja meg mire.
 - **utánzó játék**: „Tegyük úgy, mintha...!”
 - **szimulációs játék**: „Te legyél a mókus, aki ...” – a gyermekek bevonásával játékszabályok megfogalmazása, majd közös játék
 - **meseindíttatású játék**
- **Játékos foglalkozások** (mely tartalmi elemei a következők):
 - a részvétel önkéntes vagy a tevékenységtől, életkortól függően alkalmanként kötelezően választható, illetve az egész csoportra kiterjed;
 - a gyermek szabadabb mozgástere érvényesül
 - a gyermek érdeklődésére épít
 - a folyamatot befolyásolhatja
 - elidőzhet
 - ötletei, vágyai, óhajai jobban érvényesülhetnek

- megoldási módot választhat, variálhat
- felfedezhet, kipróbálhat
- önállósága érvényesülhet
- az ismétlés lehetőségével élhet
- több benne a játék
- a hagyományos didaktikai szerkezetet nem követi

JÁTÉKRENDSZER

valamennyi megjelenési formája játék

**Kezdeményezett
játék**

**Szabad
játék**

**Játékos foglalkozások
játékai**

(motivációként, folyamatban
gyakorlásként, rögzítésként)

a szabad játék
kibontakozásának
elősegítésére

játékfoglalkozás
tanulási céllal
(tanulás
játékokkal)

4.3. AZ ÓVODAPEDAGÓGUS ÁLTAL IRÁNYÍTOTT TEVÉKENYSÉGEK SZERVEZETI KERETEI

- **A szervezeti forma függ:**
 - életkortól
 - tartalomtól
 - a tevékenység fajtájától, jellegétől
 - a tervezett tevékenységgel kapcsolatos céltól
 - a helytől
- **Jellemzői:**
 - változatosak, rugalmasak, lehet spontán szerveződő szabad forma. általunk szervezett szabad forma; általunk szervezett, megadott szabályoknak alárendelt kötetlen forma; meghatározott szervezeti kereteknek alárendelt forma;
 - változóak – a gyermek magatartásától (mivel a különböző tevékenységekben a gyermeki magatartásnak hároméves kortól kezdve van általánosan jellemző és egyéni megnyilvánulási módja), a tevékenységi formáktól (fajtáktól), a hely megválasztásától, a résztvevők számától, a tapasztalatszerzés céljától függően;
 - követendő, hogy ami a játékban természetesebben rögzül, azt ne akarjuk mesterséges keretek közé szorítani – a szerzett tapasztalatok további elmélyülése, rendeződése történhet kezdeményezett játékok során, óvodapedagógus által szervezett tanulás keretében, s a gyermekmunka alkalmával.
- **A tevékenység helye lehet**
 - a csoportszobák változtatható kuckói
 - az óvoda egyéb helyiségei: aula, tornaszoba, galéria, sószoba
 - az óvoda udvara, kertje, terasza
 - óvodán kívüli helyszín: sportcsarnok, sportpálya, egy-egy kirándulás, séta

Ajánlás a helyszínen végezhető tevékenységekhez

- itt kerül sor minden, a természetben, a szabadban zajló esemény megfigyelésére és a hozzájuk kapcsolódó egyéb tevékenységekre (csak annyit foglalkoztatjuk a gyermeket a csoportszobában, amennyi elengedhetetlen)
- ilyen tevékenység, ill. események lehetnek:
 - a növények és azok fejlődésének nyomonkövetése
 - az állatok életének megfigyelése és gondozása
 - az éghajlati, természeti jelenségek változásainak megtapasztalása
 - közlekedési eszközök megfigyelése, a hozzájuk kapcsolódó szabályok gyakorlása
 - gyalogos közlekedés szabályai a járdán
 - a környezet vizuális élményei

- munkálatok
 - kertészkedés (óvoda udvarán, kertjében, óvodán kívül), növénygondozás, betakarítás
 - állatgondozás (óvodában vagy óvodán kívül)
 - ház körüli egyéb munkák: sütés, főzés, tízórai, uzsonna elkészítése, takarítás, mosás, befőzés, berendezkedés, dekorálás, stb.
 - vásárlás

A megszerzett tapasztalatok, élmények szabadjátékbeli továbbvitelében a feltételeket teremtjük meg. A tanulási alkalmak keretében pedig újra idézzük, aktivizálhatóbbá tesszük a spontán és az általunk tudatosan szerzett tapasztalatokat.

4.4. PERIODIKÁK

- a folyamatosan visszatérő események
- ünnepek
- a természeti jeles napok és tevékenységek

Ezek biztosítják a gyermek számára a változás, a készülődés örömét és izgalmát. A tervezgetés, a programok és feladatok megbeszélése kedvezően alakítja a gyermekek perspektivikus látásmódját, s fokozza az együvé tartozás érzését. Az ünnepekre készülődésre helyezzük a hangsúlyt, erősítjük az együttlét örömét, s arra neveljük a gyermekeket, hogy örömet szerezni nemcsak tárgyakkal lehet, hanem arravaló szavak és jókívánságok is vannak.

Periodikák:

IDŐ	TEVÉKENYSÉG
minden évben egyszer	minden gyermek születésnapját megünnepeljük, korosztályonként elmegyünk kirándulni, megemlékezünk a természet jeles napjairól
minden hónapban egyszer	szerveződik közös óvodai program
minden héten egyszer	program megbeszélés
minden nap egyszer	csak nagyoknak szóló játék

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK FELADATAI

5.1. JÁTÉK

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a gyermekek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A gyermekek mindig boldogan élnek a játék lehetőségeivel, s mindig meg is találják környezetük eseményei, tárgyai kínálta játékkalkalmakat. Ez akkor lesz érvényes minden gyermekre, ha:

- a külvilág eseményei, tárgyai érzelmileg is megérintik őket,
- s rendelkeznek a meglátás, a beleélés, az önmegvalósítás képességével.

Számolnunk kell azonban azzal, hogy a gyermekeknek csak egy része rendelkezik az életkorának megfelelő játéktapasztalattal, a játszáshoz szükséges képességekkel. A másik részüknek viszont az előző éveikben a megfelelő játszás lehetőségének hiánya vagy a fejlődés ütemében mutatkozó eltérés (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek), esetleg valamely funkció elmaradottabb fejlődése miatt nincs elégséges játékelménye.

A nagy társadalmi, tudományos és technikai változások a régi játékképet is módosították. Változott a játékkörnyezet, a játékforrások bővültek, eltérés tapasztalható az élmény- és tapasztalatszerzés formájában.

A mai gyermek előtt nagyon sok érdeklődésre számot tartó játék ismeretlen. Ezek megismertetésének és megkedveltetésének legjobb színtere az óvoda.

A különböző tevékenységekhez kapcsolódó vagy más tevékenységbe átvezető játék továbbra sem veszítheti el karakterét. Azzal, hogy a játékban tanulási elemek is és munka mozzanatok is megjelennek, vagy a tanulásba, a munkába játékmozzanatok is beépülnek, csak növeli az adott tevékenység elfogadottságát a gyermekek körében.

Mindezen hatásokkal és körülményekkel számolva programunk csak a gyermekek és felnőttek közös együttműködésében látja biztosítottak a játék meghatározó szerepének érvényesülését az óvodai életben.

E program hitet tesz amellett, hogy a gyermekek harmonikus fejlődéséhez egyaránt szükség van a múltat idéző, a jelenből táplálkozó, s a jövőt előrejelző játékokra – minden aránytévésztes nélkül.

A bekövetkezett változások is indokolják a játék többféle felosztását a klasszikus, tartalmi alapon történő felosztáson túl (funkciós, szerepes, konstruáló, szabályjáték).

Ezek:

- a játék szociális jellege szerint:
 - a gyermekek egyedüli játéka
 - gyermek-gyermek közös játéka
 - gyermek-felnőtt közös játéka
- a kezdeményező személye szerint:
 - egy gyermek
 - gyermekcsoport
 - gyermek-felnőtt közös kezdeményezése
- történetiségét tekintve:

- múltat idéző játékok
 - a jelenből táplálkozó játékok
 - jövőbe mutató játékok
- a játéknak a többi játékhoz, tevékenységhez való viszonya szerint:
- önálló, szabad játék
 - komplex szabad játék (több játékforma együtt, ill. egymás után)
 - kezdeményezett, pedagógiai játék tanulási céllal.

Az óvodapedagógus feladatai

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a gyermekeknek a játék tevékenységre, illetve jelenléte lehetővé teszi a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását, s majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyül gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióval éri el.

Nyugodt, barátságos légkört, otthonos életkörülményeket alakítsunk ki, amelyben a gyerekek óvodába érkezésüktől kezdve önálló választás alapján játszhatnak. Biztosítsuk a szabad döntési lehetőséget a játékfajták, játszótársak, a játékhoz szükséges eszközök kiválasztásában.

Legyen lehetőségük a szemlélődésre, válogatásra, félrehúzódnásra, egyedüllétre, a gyermeki ötletek szabad áramlására, a tárgyak kreatív használatára, a magányos vagy társakkal együttműködő játékokra. Játzópartneri magatartást tanúsítsunk.

A játék gyermekeink olyan tevékenység formája, amelyet magáért a tevékenységért folytat, amelyet örömszerzés kísér. A játék szabadságát, az önkéntességet tiszteletben tartjuk, engedjük az egyént dönteni, hogy milyen játékot választ, kivel, hogyan, mennyi ideig játszhat, így gyermekeink megőrizhetik a játék örömét, az önálló alkotásnak, a belefeledkezésnek, az egész személyiség mozgósításának képességét. Játéktevékenységük területét állandóan újra alkothatják kíváncsiságuk ösztönzésére, szabadon mozoghatnak benne. Erősítsük tevékenységi vágyukat, melynek segítségével felfedezik a környezetet, és közben megismerik képességeiket. Hagyjuk, hogy játékaikban felfedezéseik, tapasztalataik jelenjenek meg sajátos megfogalmazásban, melybe beépítik élményeiket, képzeletüket, emlékképeiket, érzelmeiket. Így kíváncsian fordulhatnak környezetük felé, mozdulataikkal, gesztusaikkal mindent utánozhatnak, amit befogadtak. Szóbeli, érzelmi megnyilvánulásaik is ezt igazolják, amelyek átél, vagy elképzelt felnőtt cselekvéseknek felelnek meg.

Fantázia szülte játékaikat a mesékben hallott elemek is táplálják. Támogatjuk, hogy szívesen játsszák ezeket közösen tervezgetve, egymás szándékát beépítve. Ezáltal a játék közös öröme növeli a fejleszthető hatást és az új vonások pozitív érzelmek között épülnek be a gyermekek személyiségébe.

„Ötletarisznyánkba” minden olyan játék belefér, amelynek során a gyermekek kapcsolatba kerülnek önmagukkal és környezetükkel. Engedjük őket tapasztalni, elmélyülni, kíváncsiskodni és játszani, játszani, játszani: röviden gyermeknek lenni.

Játékfajták

A **manipulációs, gyakorló játékokban** ismerkednek az őket körülvevő világgal, annak tárgyaival.

- Megismerik, tapasztalják az anyagok tulajdonságait: színét, formáját, felületét.
- A szem-kéz-láb koordinációjának fejlődése nagy hatással van a feladatmegoldásra.
- Az egyéni, ill. adott szabály szerinti rakosgatással vizuális memóriájuk fejlődik.
- Az ujjakkal végzett mozdulatok során a finommozgás fejlődik. Bátorítjuk a cselekvések megismétlődését, az együttes játék során mintát adunk az eszközök használatához.

Kicsiknél a rakosgatás, a felismerés, az azonosítás már örömet jelent, és kitartásra ösztönöz. A nagyobbak serkentője az eredmény elérése, ehhez kell megtanulniuk az önuralmat és a toleranciát társaikkal szemben.

A játék közben adódó nehézségek leküzdése hozzájárul a probléma-megoldó gondolkodásuk fejlesztéséhez. A döntésre váró helyzetek, a gyors változások, helyzetfelismerés, az eredetiség, a kivitelezés mikéntje, a kreatív gondolkodásuk feltétele.

A **verbális gyakorló játék**, a mondóka, versmondás, dallamsor ismételtetése öröm számukra. Közben a gyerekek beszédszándéka erősödik, beszédgátlása oldódik, vagy megelőzi azt, de fejlődik vele ritmusérzékük is.

A **barkácsolás, bábozás, dramatizálás** az utánzásból ered, mindegyiknek nagy jelentősége van a személyiség fejlődésében, ezért növeljük az utánzásos alkalmakat. Az aktív cselekvés egy tanulási folyamat eredménye, a próbálkozásokkal készségeik erősödnek az önmegvalósítás igényével. Különösen a két utóbbi a szóbeli megnyilvánulásra épülnek, általuk sok kifejezést gyakorolnak, és új fogalmakat használnak, érzelmi állapotokat fejeznek ki. A nagyok játékában szívesen gyönyörködnek a kicsik. Emlékezet, fantázia fejlődik általa, oldja a gátlásokat, segíti a kommunikáció fejlődését. Lehetőséget biztosít a különböző lelkiállapot kifejezésére, hanglejtés, hangszín és tempóváltoztatással. Mozgáson, látványon, beszéden alapszik. Hely, eszköz, idő biztosítása lényeges feladat.

A játékszituációk alapjaként sok élményt biztosítunk a gyerekeknek, az így együtt szerzett benyomásokat együtt reprodukáljuk környezetünkbe átültetve.

A bábkészítés közben a „segítők, alkotók” rengeteg tapasztalatot szereznek az anyagok tulajdonságairól, megmunkálhatóságáról. Alkotó képességük fejlődik, átéli az alkotás örömét.

Az udvaron gyakran játszunk **mozgásos gyakorló- és szabályjátékokat**, nagymozgások biztosításával.

Itt különösen hangsúlyt kap az érzelmek összerendezettsége, az indulatok fékmentartása, tanulniuk kell a siker és a kudarc türelmét. Ebben a játékformában is fejlődik közösségi érzésük, s jellemző tulajdonságaik mértéke alapján sajátítják el a helyes magatartásformákat, ilyen a türelem, kitartás, akaraterő, mértéktartás, szerénység, eredményre törekvés, segítség, lemondás. Pl. testnevelési-, dalos népi játékok, fogócska, bújócska, körjátékok, szembekötősdí, labdajátékok.

A szabályjátékok kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek fejlettségét, kívánságait. Elsősorban olyan játékokat alkalmazunk, amelyek egyszerű szabályai a gyermekek számára könnyen betarthatóak, ugyanakkor ügyességet, szellemi erőfeszítést is igényelnek.

A **szerepjáték** pozitív irányba befolyásolja a gyermekek erkölcsi ítéletét, szabálytudatát, önuralmát, alkalmazkodó képességét, kudarc és sikertűrését.

Ezek azok a közös tevékenységek, melyek gazdagon kínálják a részvétel számtalan lehetőségét. Az összedolgozás és együttjátszás bensőséges hangulatát, folyamatosan figyelemmel kíséri az óvodapedagógus, a perifériára szorult gyermekek bekapcsolódását segíti.

A szerepjátéknak gyermekek személyiségfejlődésében igen nagy jelentősége van. **Szociális tanulással sajátítják el a felnőtt mintát, tanulják az erkölcsi értékeket, a társadalmi együttélés szabályait** – élethelyzetek tanulása történik.

A gyermekek újraalkotnak kreatívan egy-egy átélt eseményt, gyakorolják a társakkal való együttműködést, átélik az alá- és fölérendeltségi viszonyokat.

Elgondolásaik megértésével, társaik érzelmeinek érzékeny észlelésével, egy-egy képzeletbeli szituáció megjelentetésével képzeletük és empátiás képességük fejlődik.

A szerzett ismeretek gyakorlására is lehetőség adódik, miközben újakat tanulnak környezetüktől. Például: matematikai ismereteket gyakorolnak a terítésnél, álarcok tépett, vágott formákkal történő díszítésével.

A környezet megismerése során szerzett tapasztalataikat, tudásukat használják, amikor a babákat az időjárásnak megfelelően felöltöztetik, amikor az állatok hangját utánozzák és megfelelő lakhelyet, ételt készítenek számukra.

A játék közbeni folyamatos beszéd mindig az anyanyelv fejlődését biztosítja. Alkalmazzák a mondatfajtákat, nemcsak egyszerű játék-kísérő a beszéd, hanem a társak informálását és megértését is szolgálja, tehát igazi kommunikáció, a kapcsolat alakításának elengedhetetlen kelléke.

A szerepjátékban a fejlődés lehetőségének széles skálája van jelen, de ez mindig attól függ, ki játssza, milyen mélységben éli meg a játékot.

Az értelemfejlesztő szabályjátékok: társas játékok, dominók, kártyák, logikai játékok, barchoba játékok, nyelvi játékok.

Fejlesztik a logikus gondolkodást, a szociális- és érzelmi érettséget. Ezek a játékok az észlelés fejlődését, a rész-egész összefüggésének felismerését, a vizuális memória, a sorbarendezés, a különbözőségek, azonosságok felismerését szolgálják. A szabályalkotást a gyerekek maguk is megpróbálják.

A beszéd-készség fejlődését beszédmintáinkkal segítjük. Közvetlen beszédfejlesztő céllal alkalmazzuk az anyanyelvi játékokat.

Az óvodai élet kezdeti szakaszán sokat játszunk együtt, és mindenre rácsodálkozunk a gyerekekkel. Végtelen türelemmel, szeretettel, kreatív beleélésünkkel mintát adva arra, hogy figyeljenek az eszközökben, tárgyakban rejlő játéklehetőségekre és a pozitív érzelmen alapuló társas együttlétre.

A még botladozó, tanácstalan gyerekek elindulásához **mindig ott vagyunk, mint társ, aki segít a rátalálásban, a szervezésben, a társkeresésben, az egymás meg nem értésének konfliktusaiban, a helyes viselkedési formák elsajátításában.** Jelzéseinkkel, nyugodt magatartásunkkal, hangvételünkkel és a személyiséget tiszteletben tartó állásfoglalásunkkal olyan példát közvetítünk, mely a gyerekek erkölcsi magatartását fejleszti, ill. megkezdődik ebben a kapcsolattartásban az erkölcsi magatartásuk belsővé válásának folyamata is.

Szociális tanulással sajátítják el a felnőtt mintát, tanulják a társadalmi együttélés szabályait. A gyermekek spontán játéka és az általunk kezdeményezett játékok együttesen töltik be a gyermekek egésznapos óvodai játéktérét, minden évszakban. Ezek hasznos információt nyújtanak az egyes gyermek fejlődéséről, érzelmi, hangulati állapotáról, a társas kapcsolatok, a beszéd-értelmi képességek alakulásáról.

A játéktevékenységek általános tendenciáin túl figyelembe vesszük a fejlődés egyéni sajátosságait, törekszünk az egyes gyermeket eljuttatni a játékfejlettség optimális fokára.

E megközelítésben igyekeznünk kell közel vinni a gyermekhez a technika csodáit, újdonságait, a természet nyújtotta lehetőségeket, s a múlt örökségét. A játszáshoz szükséges

élmények gyűjtésében és a játékeszközök készítésében a szülők közreműködésére is számítunk. Ehhez külön programokat szervezünk, tervet készítünk a játszószülők megnyerésére és foglalkoztatására.

A játékféleségek arányainál fontos a körültekintő mérlegelés. Minden egyoldalúság a gyermekcsoport várható fejlődése ellen hathat, s akadályozójává válhat a játék széleskörű kibontakozásának.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- *Változatos tevékenységek gyakorlásával fejlődik önismeretük, elfogadják egymást (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek), kialakul az együttjátszás igénye.*
- *A játszócsoportok között jó társas kapcsolat alakul ki, ahol egymás játékát kiegészítik, segítik, problémahelyzetek megoldására vállalkoznak, képesek több napon keresztül azonos játékban együttesen részt venni.*
- *Megismerkednek a játékok, építőelemek tulajdonságaival, bonyolult építményeket képesek kreálni (szín-alak-forma-nagyság), a velük való tevékenység során fejlődik finommozgásuk.*
- *Szerepjáték során képesek szerepeket vállalni, megosztani, arról lemondani, alkalmazkodnak egymáshoz, betartják a játékszabályokat.*
- *Gyűjtőmunkák – séták, kirándulások – során megismerkednek a természet „kincseivel”, azokkal manipulálnak, alkotóan tevékenykednek.*

5.2. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

Játékfoglalkozások, játékos foglalkozások

5.2.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás értelmezéséhez

Programunkban csak a **játékos tanulásnak** van létjogosultsága, melynek célja az óvodás gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. A játékos tanulás értelmében figyelembe vesszük a gyermek játékos beállítódását, valamint a játék létrejöttét meghatározó körülményeket: a tartalmat, az újszerűséget, a felnőtt példáját, a gyermekek önállóságát, a tévedés, az ismétlés szabadságát, az improvizáció jelenlétét.

A játékos tanulásban ugyan az utánzás, a minta hat legjobban a gyermekekre, de az utánzásos cselekvési módokon túl a tárgyak, eszközök motivációját is figyelembe kell vennünk. Minél kisebb (fiatalabb) a gyermek, annál inkább a játék keretében vagy játékos keretek között tanul, elsősorban utánzás, önként vállalt cselekvés révén. Akármelyik tanulási formát is vesszük alapul, mindegyik esetben építenünk kell a véletlenszerű, a spontán és a szándékos tanulásra, mint a játékos tanulást meghatározó feltételekre. Programunk tanulási koncepciójának középpontjában a **tapasztalás** áll. A tanulás folyamatát az egymásra épülő tapasztalatok hierarchikus rendszere adja. Az óvodába lépő gyermek már rendelkezik némi tapasztalattal a szűkebb természeti és társadalmi környezetéről. A tanulás, a tanulásszervezés tartalmi alapját, kiindulópontját ezek a differenciálatlan, strukturálatlan tapasztalatok adják. Az óvodai élet keretei között szerveződő tapasztalat – amennyiben az az érzelmi élet aktivizálódásával is jár – a személyiség magasabb rendű szerveződéséhez járul hozzá.

Az érzelmileg átélt tapasztalat azért jelentős, mert egyfelől kiinduló, alaptapasztalat egyéb tapasztalatok megszerzéséhez, másfelől pedig motiválják, aktivizálják a gyermeket a megszerzett tapasztalatokban való elmélyülésben.

Rendszere:

- jelenti a spontán és tudatosan irányított tapasztalatok keveredését, egymásra épülését,
- jelenti a rájuk épülő, a belőlük fakadó további tapasztalatok szerzését a játékban és a tanulásban,
- jelenti a bonyolultabb összefüggések felismerésével járó tapasztalatokat, amelyekben mind összetettebben valósul meg a gyermek önállósága, problémamegoldó képessége, kreativitása, illetve mind szembetűnőbben változik meg a gyermek viselkedése, viszonya a környezetéhez. Ez a hierarchikus rendszer a tapasztalatszerzés különböző szintjét is jelenti.

5.2.2. Tanulási módszerek

- a **módszer** függ a **gyermek** életkori sajátosságától, testi-lelki-biológiai állapotától, érdeklődésétől, kíváncsiságától;
- az eljárásokat változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően célszerű kombinálni;
- a játékoság, a felfedeztetés, a ráébredés lehetősége, a gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben, tűnjön ki, hogy felhasználja a gyermeki aktivitását és meglévő ismereteit;
- sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapjon a gyermek, mely a konkrét cselekedetét, tettét emeli ki, és örömteliséget biztosít;
- a jutalmazás módszerei közül a simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, csoport előtt és a szülőknek egyaránt alkalmazzuk;
- a büntetés kerülendő a tanulási folyamatban, egy gesztus, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében;
- törekedjünk arra, hogy minden kisgyermek reálisan ismerje meg értékeit (testi-lelki-szellemi), de tudja, melyek a hiányosságai;
- tanulási folyamatban probléma megoldásában csak kérésre segítsünk a gyermeknek, próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.
- Alkalmazunk **általános pedagógiai módszereket**: szemléltetés, bemutatás, magyarázat, megfigyelés, beszélgetés, elbeszélés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, stb. **Speciális módszereket**: projekt módszer, drámajáték, kooperatív technika, tapasztalatszerző cselekvéses tanulás, differenciálás. **Gyermeki cselekvést motiváló, együttműködést inspiráló módszerek**: kutakodás, vizsgálódás, tanakodás, véleménykérés, kísérletezés, kételyébresztés, magyarázatra késztetés, elismerés, bátorítás.
- A módszerekhez kapcsolódó munkaformáink: egyéni, egyénre szabott, páros, kiscsoportos, párhuzamos, frontális

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére fellelhető a tevékenységi formák kimenetének megfogalmazásánál.

5.2.3. A fejlődést segítő műveltségi tartalmak

Az óvodás gyermeknek szánt műveltségi tartalmak területeire, közvetítési módjára, módszereire, feldolgozási formáira, vonatkozóan eligazodást adnak a megjelölt alapelvek, a felvázolt tevékenységi rendszer, s a tanulás óvodaskori, ill. óvodai jellemzőinek bemutatása. **A program szabad, rugalmas mozgásteret ad a műveltségi tartalmak mélységének és terjedelmének megválasztásában,** minden egyes műveltségtartomány hatásában, szemléletében **átfogja az óvodai élet egészét.**

Mindegyik terület jelen van a gyermekek mindennapi tevékenységében, életvitelében. Itt nemcsak az óvodai tapasztalatszerzésről van szó, hanem az egyéb indirekt forrásanyagból származó spontán tapasztalatok szervezett foglalkozásokon történő integrálódásáról is. Tehát az óvoda egésze a műveltségtartalmak befogadásának és erősítésének színterévé válik a spontán és szervezett tanulási hatások együttesével. A műveltségtartalmak meghatározásánál elsődleges szempontunk a gyermek érdeklődése: **mindig csak annyit, amennyit a gyermek érdeklődéssel befogad.** Csak a gyermek képzeletében meglévő, a gyermeket valamilyen módon foglalkoztató, a vágyaiban kifejezésre jutó és a gyermek igényeinek megfelelő témáknak és feldolgozási formáknak adunk helyet.

A **mozgás, mese, vers, zene, vizuális önkifejezés** szándéka és annak játécai általában a gyermekből belülről fakadnak. Az ezekkel kapcsolatos belső késztetések szinte mindig a felszínen vannak, illetve könnyen kiválthatók, mert mozgásra, érzelmre hatók. A tevékenységeknek is egyszerűbb, gyermekhez igazodó struktúrája van, sok benne a játékelem.

Más a helyzet a **környezet megismerésével.** Itt az értelmi funkciók kerülnek előtérbe, itt már a tapasztalatszerzésnek kötöttebb logikája van. Ezt a helyzetet úgy lehet oldani, hogy a tartalom kiválasztása elsősorban a gyermekek aktuális érdeklődéséhez kötődjön (figyelembe véve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket is), és a tapasztalatszerzési folyamat óvodai jellegzetességei domináljanak.

5.2.4. Verselés, mesélés

Óvodai nevelésünk másik fontos pillére a játék mellett a mese, mivel ez az egyetlen közlésforma, amelynek segítségével a gyermekkel szót válthatunk arról, ami a kézzelfoghatóan túl a legjobban foglalkoztatja őt, amelyet nem az ésszerűség fonalán, hanem az átélés hullámhosszán tud befogadni.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének, fejlesztésének legfőbb segítője, és anyanyelvi nevelésünk legfontosabb eszköze. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésmódokat. Nyelvünk zeneisége, sajátos szókincse és észjárása beépül gyermekeink személyiségébe.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének, visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal feltárja, ráébreszti a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mese-vers teljes egészében szolgálja a program alapvető filozófiáját, mivel a gyermekben a mese-vers által kiváltott és átélt **élmények** hozzájárulnak a **derűs, vidám, nyugodt** napok megéléséhez. A mese-vers által **közvetített tartalmak** hordozzák a gyermek életkori sajátosságához alkalmazható **humort, életörömet, furfangot, játékot.** A mese-vers **formai elemei a nyelvi örömök forrása** a gyermek számára: a ritmus, a dallam, az ismétlés, a különös szavak, a játékos mondatok, sztereotípiák, közmondások, szólások, nyelvi humor.

A mese-vers rendelkezik azzal a sajátossággal, hogy **befogadóként** is átélt örömhöz, élményhez juttatja a gyereket és **mondása**, játékos ismétlése, újraalkotása is funkcióörömet ad.

A programban érvényesülő elvek jól szolgálják a mese-vers nélkülözhetetlen hatását.

- A **komplexitás** elvének hangsúlyozása a gyermeki sajátosságból fakad (a tények egységben, egészben látása és megélése). A komplexitás tartalma a programban: a személyiség érzelmi összetevői között jelentős helyet foglalnak el az esztétikai érzelmek, melyet az esztétikai élmény vált ki. Ennek az élménynek a komplexitását a kisgyermekkorban a hangzás, a vizualitás együttese adja. Az irodalom a zene, a szín és forma együttese, hangulati, érzelmi azonossága felfokozza az élményt, és ehhez járulhat – az arra alkalmas irodalmi alkotás esetében – a mozgás, és/vagy ábrázolás. A komplexitás tehát elsősorban nem témaazonosságot jelent.

- Az **önállóság** elvének megvalósítását a gyermeki szükségletek és kívánságok kielégítését is szolgálja, ha a gyermekek részesei lehetnek a mese-vers repertoár összeállításának.

Ez lehet egy kívánság-megbeszélő napirendi pont a hét egy napján, ahol a jövő heti kedves mese, vers kiválasztása lehet közös megbeszélés eredménye, vagy valakinek a jutalma, amit a többiek elfogadnak.

Egy ilyen alkalom fejleszti a gyermekek egyeztető technikáját, toleranciáját érvelését, a többség akaratának érvényesülését, valamint valaki más által létrehozott jónak, értékesnek az elismerését, az igazságérzet fejlődését.

- A **szülőkkal való együttes nevelés** elvének hangsúlyossá tételéből következik, hogy az irodalmi nevelés együttes hatását tudjuk megvalósítani: az óvoda folytatja a család mese-, versmondását, és a család folytatja az óvodáét.

Ez a családi mesélés-verselési szokások gondos feltárását, a kedves könyvek és irodalmi alkotások óvodában történő mondását, a szülőkkal közösen létrehozott könyvtárat, a szülőkkal együtt tartott mesedélutánt (ahol a szülők is mesélnek, verselnek), a szülőkkal való szakmai témájú beszélgetéseket (ízlésformálás, tudatalakítás) jelenti.

A napirendben minden nap szerepel mese, a mesélés a csend szigete, a hozzákészülés szertartásai naponta ismétlődő mozzanatai napirendünknek. A mesesarokban zajlik a bábozó előtt, ahol díszletek, bábok, párnák... segítik az utazást „meseországba”. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermekek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Szervezeti formái olyan alkalmak is, amelyek a családi élethez hasonlóak. Pl. mesélés egy jó hangulatú program után, alvás előtt, kirándulásokon pihentetőül.

Gyermekeink várják és kérik a mesemondást. Figyelmesen, csendben hallgatják végig, még a kicsik is, hiszen jó együtt lenni.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, ezért is tartjuk nagyon fontosnak a többnyire könyv nélkül mondott meséket, melyek kontaktust teremtő és -tartó hatása felbecsülhetetlen, hiszen közben a gyermekek tekintetén látszanak a belső képek készítésének jelei, a belső képvilág megjelenítése.

Gyermekeink mese-indíttatású játékokat szerveznek kedvenc meséikből. Bábozás közben kifejezik, átélik, eljátsszák a mese kialakította érzelmeiket, egyre gazdagodó kifejezőképességgel és képessé válnak arra is, hogy ezeket mesélőt nélkülözve párbeszéddé alakítsák.

A kisebbek és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek érdeklődésüknek, fejlettségüknek megfelelő módon vesznek részt mindebben.

A folytatásos mesék szálait együtt kötik össze. A nagyobbak olyan meseszövegeket is létrehozhatnak, melyeket valós "én" történetek alkotnak. Képzeltégeiket is meseszerűen megfogalmazzák, pl. felhőnézegetés közben.

A mesék, versek kiválasztása és elhelyezése az év folyamán a hálótérben megtalálható. Elsődleges forrásunk a magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, a magyar népmesék és gyermekmondóka gyűjtemények. Néhány nagy írónk (Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Gárdonyi Géza) sikeres meséjével és költőink (Zelk Zoltán, Weöres Sándor, Tamkó Sirató Károly) gyermekeknek írt verseivel egészítjük ki a válogatást. Óvodánkban a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi – a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Fontosnak tartjuk a könyvnélküli szövegtudást, melyet folyamatosan gyűjtögetünk, bővítünk emlékezetünkben, de csak azt találjuk fel, amire a gyerekek akkor és ott fogékonyak, amit a hely, az idő és a körülmények megkívánnak.

A verselés tevékenységekhez kötődő, együttlétek hangulatát fokozó játékok.

Mindenhez lehet kötni, séta, udvari bogarászás közben egy-egy látványt, jelenséget lehet érdekesebbé tenni általa. Sok esetben pedig jó hangulatú, ritmikus, mozgásos játékok.

Sokat mondogatunk játszóverseket, mondókákat. Ezek az érzelmi kapcsolat kialakításában segítenek és a kicsik számára könnyen megtanulhatóak, hiszen a játékokhoz kellene. Ilyenkor még a versélmény gyökere a mozgás, amely csak később alakul át ritmusélménnyé.

A szép magyar versek témái legyenek gyermekközeli, szóljanak a természetről, állatokról, játékokról, családokról. Legyenek közöttük vidám, humoros, ringató, gyors és lassú ritmusúak.

A magunk kitalálta "kicsi mesétől" az állatmeséken át sokféle szerkezetű és formájú (lánc, halmozó, verses) mesét mondunk, az "igazi" mégis a csodás elemekkel átszőtt tündérmese.

A kiválasztott meséket, verseket sorba rendezzük. Természetes rend az évszakok rendje, ehhez csoportosítunk. A természet, az időjárás, az életmód változása a gyermekek számára olyan élmény, amely sok apró megfigyelés, érzéki benyomás, újszerű játék forrása.

Az adott évszakhoz kapcsolódó verseket, meséket emlékezetben tartjuk, csak így tudunk adott pillanati helyzetekhez kapcsolódni egy-egy odaillő verssel, mondókéval.

A mesék sorrendjét a terjedelem, a motívumgazdagság, az epizódok összetettsége, a szerkezeti bonyolultság foka adja meg és a helyzet, amikor elmondjuk (pl. altatáskor lehet a folytatásos mesét, hosszabb tündérmesét a nagyobbak kedvéért elmondani).

A verseknél a hangulat, a terjedelem, a hozzátartozó játék, a ritmus változatossága szerint állítjuk össze a sort.

Tapasztalataink szerint a hangulat-érzelem-alkalom egységében mondogatott versek észrevétlenül gyarapítják a gyermekek repertoárját. Az általunk elkezdett versekbe, mondókákba a kisebbek is bekapcsolódnak, a nagyobbak pedig már képesek felfogni a versek témáját, költői képeit.

A mese és a vers egyaránt az óvoda életét átszövő nevelési terület, kapcsolata a zenével, ábrázolással, játékkal jól nyomon követhető.

Az **anyanyelv** fejlődését sokoldalú tevékenységgel, tartalmas társkapcsolatok kialakításával szolgálja a program.

A **tevékenység közbeni kommunikáció** a tevékenységek mögött álló sokszínű élmény feldolgozása, amely verbálisan ugyanúgy megtörténik a gyermek természetes szükséglete szerint, mint a tevékenységgel.

A **mintakövető, utánzás** útján történő tanulás a beszédet fejleszti, a kommunikációs szituációhoz való alkalmazkodást, a stílust segít kialakítani.

A program **speciális tevékenységi formája a nyelvi kommunikációs játékfoglalkozás**. Ez a foglalkozási forma és tartalom nem idegen a felnőttől sem, hiszen társas együttlétek alkalmazásával igazi szórakozást, intellektuális örömet élhetünk át a nyelvi játékokkal. A nyelv sokszínűsége, mobilitása, variálhatósága, a szavak tartalmának gazdagsága, a nyelvi játék és humor forrása. A megoldás és mondogatás közben keletkezett öröm, jóérzés, elégedettség nagyon fontos része a teljes érzelmi életnek, a társas együttlét, a csapatmunka a szociális érzelmek esetenkénti keletkezését, erősödését jelenti.

A foglalkozás **játék**. Melynek van szabálya, tétje, győztese, de vesztese soha! A tartalma, formája igazodik a **gyermek életkorához**: csak amit élvez, az a jó!

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- *A gyermekek szívesen mondanak mesét, verset, mondókát, a "befogadóból" maguk is "előadóvá" válnak.*
- *Képesek lesznek saját vers- és mesealkotásra, mely színtere lehet az önkifejezésüknek.*
- *Tisztán, érthetően, képességeikhez mérten (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek), az életkornak megfelelő fejlettségi szinten tudják kifejezni magukat.*
- *Kialakul a belső képalkotás képessége, végig tudják hallgatni és meg is értik mások beszédét, ezzel megalapozva a szövegértést és olvasást.*
- *A mese és vers hatása megjelenik a játékban, rajzban, beszédben, az egymásra hangolódásban.*

5.2.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az óvodai tevékenységi területek közül a manuális tevékenység fejlesztő hatása jelentős, hiszen a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái és a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására. Ebben a korban a firka korszaktól eljut a gyermek a felismerhető formák létrehozásáig, a formák díszítéséig.

A tárgyi világ felfedezésének, birtokbavételének örömeivel indul el a rajzfejlődés folyamata, mint a játéktevékenység egy formája. A játék egyik válfajának tekinthetjük az ábrázolást, mely lényegében a belső folyamatok közlése.

A vizuális nevelés alapelemei

Elgondolásunk szerint kerüljön előtérbe:

- A természet, a környezet, a világ megismerésében a látási, mozgási, tapintási, szaglási, hallási érzékelés összerendezése, bővíti az élményanyag, a tapasztalatszerzés a tér, forma, szín egységében.
- A formai és technikai tapasztalatszerzés, képességfejlesztés az állandóan biztosított és felhasználható anyagok és vizuális technikák segítségével.

- A gyermek alkotó- befogadó képességének, fantáziájának, élményeinek, kreatív gondolkodásmódjának kibontakoztatása, az esztétikumra való érzékenység kifejlesztése.
- A komplexitás szempontjából együtt kezelhetjük egyrészt a környezet megismerésére nevelés és vizuális nevelést (a természeti élmények, tapasztalatok szerzése → vizuális megjelenítés), másrészt az irodalom – ének zene – mozgás – vizuális nevelést (a művészetek területén szerzett élmények – tapasztalatok → vizuális megjelenítés).
- A gyermek környezeteszttikai érzékenységének és aktivitásának kibontakoztatása.
- A művészetek iránti fogékonyság, fejlesztése, műalkotások megismerése, képzőművészeti kiállítások látogatása, élményeinek feldolgozása.
- A népművészeti ágak megismerése, kézműves technikák kismesterségek kipróbálása, kézműves sarkok kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Alakítsunk ki igényt az alkotásra, az önkifejezésre a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására, figyelve arra, hogy maga a tevékenység és ennek az öröme a fontos.
- Teremtsünk lehetőséget a vizuális tevékenység során arra, hogy játékos formában történjen az anyaggal való ismerkedés, a nyomhagyás felfedezése, a tapasztalatszerzés, képességfejlesztés, differenciálás.
- A napok szervezése során biztosítsuk a sokrétű, zavartalan tevékenykedés lehetőségeit. A csoportok életében kialakult, állandó helye van a manuális „műhelynek”. Ez természetesen bővíthető attól függően, hogy mintázás, hajtogatás-origami, építés, képalakítás, konstruálás, festés, barkácsolás, babrikálás történik. Állandó helyen található a naponta használatos eszközök, amelyek bármikor a gyermekek rendelkezésére állnak, és a gyakorlás segíti a gyermeket abban, hogy a "művei" kifejezőbbé váljanak, tükrözzék a világról szerzett ismereteit, érzelmei megnyilvánulásait. Új technikát a „magunk gyönyörűségére” kezdünk, és lassan kapcsolódhatnak be a gyerekek.
- Feladatunk megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különféle anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézimunka különböző technikai alapelveivel, eljárásaival, lehetőséget biztosítva arra, hogy ezeket kísérletezve próbálhassa ki. Tudatos tervező munkával fejlesszük a gyermekek tapasztalatait, képességeit.
- A kicsik még csak spontán ismerkednek az eszközök nevével és használatával, a nagyobbak már segítséggel használhatják is azokat. A legnagyobbak felügyelet mellett önállóan is alkalmazhatják a szükséges eszközöket, szerszámokat (olló, kalapács, kés, stb.).
- A vizuális tevékenységet óhatatlanul összekötjük a munkával, hiszen a szabad tevékenykedéssel mindig együtt jár a rendetlenség. A rendrakás kötődik az esztétikai neveléshez és a környezet tisztaságának megóvásához. A tevékenység megszervezéséhez kitűnő lehetőséget adnak az évszakok változásai, a bennük rejlő összes szépséggel együtt (pl. termények, természetes anyagok megláttatása, érdekes formák felfedezése, kunyhóépítés, a természet színei).
- Ugyanilyen gyermekhez közelálló események az ünnepek, már a rákészülődéssel fokozzuk a hangulatot, és csúcspontként érik el a várva-várt napot.

- Ösztönözzük a szülőket arra, hogy otthon is adjanak lehetőséget gyermeküknek ábrázolásra, kész alkotásaikat őrizték meg, örüljenek neki.
- Pozitívan reagálunk a létrejött síkbeli és térbeli alkotásokra, a próbálkozásokban ismerjük fel a mozgás megjelenítését, a formateremtő szándékot, az egyedi színhasználatot, a kreativitást, mindebben erősítsük meg, dicsérjük a gyermeket. A kisgyermek firkában, felismerhető formáiban a belső világ jelenik meg, melyek megtalálják jelentésüket. Ebben az életkorban a jelentésteremtésen van a hangsúly. A gyermek képi jeleket alkot, üzen, kommunikál. Rajtunk múlik tudjuk-e ezeket az üzeneteket „olvasni”.
- A tehetségeket bátorítjuk, lehetőség szerint a gyermeki alkotásokat közösségi rendezvényeken bemutatjuk.
- A vizuális technikák széles skáláját használja kiscsoportos kortól, hiszen a különböző anyagok, technikák jelentésükben árnyalják, variálják a képi üzeneteket.
- Az alkotás folyamatában négy alapvető képesség-csoport fejlesztésére törekszünk: megfigyelő-, intellektuális-, emocionális-, motorikus képesség

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- *A gyermekek szívesen, önként vesznek részt a manuális tevékenységekben, sok tapasztalattal rendelkeznek, és egyéni módon jelenítik meg élményeiket.*
- *Örülnek tudnak a "szépnek", az egyéni és közös alkotásoknak.*
- *Tudnak beszélgetni az alkotásokról, kezd kialakulni a sajátos gyermeki értékképlet.*
- *Erőteljesen fejlődik finommotorikájuk.*

5.2.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés főbb feladatait három területen jelöljük meg:

- Lehetőséget biztosítunk az akusztikus sokféleség megtapasztalására.
- Igényes zenei anyagon keresztül alakítjuk az óvodás gyermekek zenei anyanyelvét a reprodukálás és a kreativitás körforgását figyelembe véve.
- A zene kifejezőeszközeinek tudatos alkalmazásával mutatjuk be, hogy a zene egyfajta megismerési, kifejezési és kapcsolatteremtési lehetőség.

Az óvodapedagógus feladatai

A környezet hangjainak megfigyelése az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, és egyben felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.

A közös éneklés, mondókázás, népi játék és a népi gyermektánc segítségével, az együttes élmény biztosításával, a közösséghez való alkalmazkodás és magatartásformálás, játékos jókedv megteremtésével a zenei anyanyelvi örökség gazdagítását biztosítjuk. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet.

A fejlesztés szempontjából figyelembe vesszük, hogy a gyermek a családban milyen zenei élményeket kapott, ennek ismeretében kezdjük meg zenei fogékonyságának megalapozását.

Az ének, zene ugyanúgy része a napi tevékenységeknek, mint a mese, vers, vizuális tevékenység vagy a mozgás. Időtartamát nem korlátozzuk. A zenei esztétika a nevelés szempontjából kiemelt helyet kap. A kodályi alapokra épített, Forrai Katalin által kidolgozott ÉNÓ ma is munkánk útmutatója, remek megalapozója az óvodai zenei nevelésünknek. Biztosítja a néphagyomány megőrzését és a zenei nevelés színvonalának emelését.

A felhasznált zenei anyag egyben a tartalma munkánknak. A beszoktatás szerves részéhez tartozik a dallam, a ritmus és a ritmikus mozgás (pl. altatók, hintáztatók, tapsoltatók, ringatók). Ezek kellemes hatása feszültségoldó, nyugtató, az öle vétel pedig a testi közelség biztonságosságát érzékelteti. A nagyobbaknál támaszkodunk a zene közösségformáló erejére: körjátékok, táncok szépségének felfedeztetésére, amelyek spontán ismereteket nyújtanak a térformák érzékeltetéséhez, és fokozzák az esztétikai élményeket.

A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. A népszokásokat, a hagyományok dalait, játékait, más népek énekét az évszakok adta lehetőségekhez kapcsoljuk. Ehhez kapcsolódnak a gyermekeknek írt műdalok is. A zenehallgatási anyag kiválasztásánál szintén figyelünk az évszak adta lehetőségekre, eseményekre. A zenei nevelés kapcsán is megjelennek a természetes anyagokból készült eszközök. Egy-egy zenei feladat megoldásában előkerülnek a bábok, maskarák, fejdíszek. Nagy hangsúlyt kap a természet hangjainak megfigyelése, hallgatása. A dalos játékokhoz folyamatosan bővítjük eszközkészletünket, amelyben az eredetiségre, természetességre törekszünk.

A zenei alkotó fantázia a gyermek személyiségétől függ: egyaránt jellemezhet kisebb és nagyobb életkorú gyermeket. Ez a rögtönzésekben, kitalált dallamokban nyilvánul meg.

A klasszikus zenehallgatás a zenei tevékenység legnyugodtabb része. A "Csend szigetéhez" hasonlítható. Ehhez is nyugodt légkörre van szükségünk, mert a zenei élményjuttatás csak így érheti el célját. Történik hangszerrel, élő zenével ill., ritkán gépzenevel.

Elgondolásunk szerint a zenei tevékenység beépíthető gyermekeink játékába. Ezért a zenei ízlés formálása (csak tiszta forrásból), a jó zenei légkör és a jó hangulatú játék feltételeinek kialakítása érdekében minden alkalmat megragadunk az énekelgetésre, mondókázásra, játékdal fűzésre.

A játékdalokhoz, mondókákhoz természetes módon kapcsolódik a zenei képességfejlesztés: zenei ritmusérzés (metrum-, ütem-, ritmus-, tempóérzés), zenei hallás, (tiszta éneklés, dinamikai- és hangszínérzés) zenei emlékező- és reprodukáló képesség, belső hallás, zenei formaérzés. Mindez tőlünk igényel tudatos munkát, nem a gyermekeknek jelent külön feladatot, így nem megy az örömteli éneklés a játék rovására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- *A gyermekek felszabadultan, örömmel játszanak dalos játékokat, táncokat önállóan is kezdeményezik azokat.*
- *Tisztán énekelnek, tevékenységeiket alkalmanként dallal, mondókával kísérik.*
- *Zenei képességeik (egyenletes lüktetés, dalritmus, zenei fogalmak, stb) - egyéni képességükhöz mérten - megfelelő alap az iskolai zenei neveléshez.*

5.2.7. Mozgás

Programunkban a mozgás jelentős helyet foglal el, hiszen fontos szerepe van az egészség megőrzésében. A spontán mozgás maximális lehetőségeivel, mindennapos testneveléssel, sétákkal, kirándulásokkal és mozgásos nap szervezésével célunk, a gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása, mozgásigényük kielégítése, valamint az, hogy az átélt pozitív mozgás tapasztalataik által, egy életre elkötelezetté váljanak a fizikailag aktív életmód mellett. A különböző szervezeti formák együttes alkalmazásával biztosítható:

- a motoros-, pszichomotoros képességek, készségek fejlesztése;
- finommotoros mozgáskészségek tanulása;
- a mozgásszervi elváltozások prevenciója és korrekciója;
- a helyes testtartás kialakítása;
- a mozgás és játékgény kielégítése;
- a konkrét mozgástapasztalatok beépülése közben, keresztcsatornák, szókincs, elvont gondolkodás fejlesztése.

A fenti feladatok maradéktalan megvalósításához az óvodapedagógusaink sokirányú tevékenységet végeznek. A természeti erők (napfény, levegő, víz) kedvező hatását akkor tudjuk kihasználni, ha a szervezett mozgást lehetőség szerint a szabadban tervezzük, irányítjuk. A tárgyi feltételek megteremtésekor gondolunk arra, hogy csak tiszta, balesetmentes környezetben érhető el megfelelő eredmény.

Az egészséges életmódra nevelésben a mozgás dominanciájának érvényesítése változatos, a 3-6-7 éves gyermek életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő mozgástartalommal valósul meg. A mozgásos feladatok, mozgásos játékok tervezésénél figyelembe vesszük a csoportok összetételét, életkori sajátosságát, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjét. A mozgást, mint életkori sajátosságot a nap folyamán bármikor és bárhol kihasználjuk. A tornának, a játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában kiegészítve egymást az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeket olyan mozgásingerek érjék, amelyek az optimális fejlődésüket eredményezik, hiszen az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza.

- **A fejlesztés tartalmát** döntő mértékben a természetes gyakorlatok képezik:

Járások, futások, ugrások, dobások, kúszások, csúszások, mászások, függések. Jelentős helyet foglalnak el az egyensúlygyakorlatok, az egyszerű gurulások, átfordulások, valamint a labdával végezhető gyakorlatok a különböző szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok, természetes járások, különböző járásmódok. Valamennyi szervezeti formában alkalmazhatók a futó és fogó játékok.

- **A mozgásfejlesztés lehetőségei:**

- mindennapos szabad és szervezett mozgás
- játékidőben történő mozgásfejlesztés
- mozgásos napon biztosított szabad és szervezett mozgás

a) A mindennapos spontán, szabad és szervezett, irányított mozgás tevékenységek

A szervezett mozgás különböző szervezeti formáinak időtartamát rugalmasan, a gyermekcsoport aktuális fejlettségi szintjéhez, időjáráshoz, napirendhez igazodóan célszerű terveznünk. A mozgás szervezésekor döntő mértékben a **fokozatosság, játékosság, a gyermeki szükségletek figyelembe vétele, az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés** elvét érvényesítjük. Az **élményszerűség, az örömszerzés és tevékenykedtetés** csak akkor valósítható meg, ha a mozgáshoz **megfelelő helyet**, esztétikus, **sokféle eszközt** biztosítunk, s ha magunk is aktív részesei vagyunk a tevékenységeknek, biztosítva ezzel az utánzason alapuló mozgástanulást, mozgásgyakorlást, valamint az együttes mozgás élményét.

b) Játékidőben történő mozgásfejlesztés:

A játék során ~~igyekezzünk~~ megfelelő helyet, időt, eszközt, élményt biztosítani a mozgásra, gyakorlásukra, a mozgásos játékok játszására. Sokféle tornaszer áll gyermekeink rendelkezésére.

A fejlesztőszerek mobilizálhatók, szükség szerint variálhatjuk az éppen szükséges feladatokhoz. Van tornapadunk, zsámolyunk, tornaszőnyegünk, bordásfalunk, body-roll-unk, és olyan speciális szereink, amelyek a fejlődésben lemaradt gyermekek mozgásfejlődését segítik elő. (pl. AYRES terápia, mozgáskotta, stb.)

Kéziszereink, melyek finommozgásukat fejlesztik: különböző méretű labdák, szalagok, kötelek, karikák, babzsákok, kockák, a talpboltozat fejlesztéséhez szükséges golyók, kendők, rudacsák, stb.

Udvarunk mozgáslehetőségei: a tér- és fajtátekok, mászóakák, ugróiskolák, műfüves pálya, kosárlabdapalánk, roller és futóbiciklipálya, stb. Nem zárkozunk el az új eszközöktől és a természet adta lehetőségektől sem.

c) Mozgásos napon biztosított szabad és szervezett mozgás

- szabadmozgás, edzés a csoportszobában;
- szervezett mozgás a csoportszobában, tornaszobában, aulában, galérián, udvaron vagy a sportpályán.

A foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játék jellegű gyakorlatokból tevődik össze. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk, sokszor megjelenik, hol, mint eszköz, hol, mint cél.

Figyelembe vesszük helyi adottságainkat, az időjárás változását. Elsősorban olyan készségeket és képességeket akarunk kialakítani, amelyek majd elősegítik az egyre pontosabb mozgás elvégzését is.

Természetesen megmutatjuk a helyes mintát, segítünk, ösztönözzük és biztatjuk a gyerekeket az esztétikus, pontos mozgásra, ezt azonban soha nem elmarasztalva, hanem mindig a pozitívumokat kiemelve tesszük.

A **nagymozgások fejlesztése fontos**. Ebben a korban tökéletesedik tovább a járás, finomodik a futás. A tevékenységek közben ismerkednek testrészeikkel és azok funkcióival, amely elengedhetetlenül fontos az én-kép megszületéséhez. Ezzel együtt megismerkednek különböző járás-, futás-, ugrás-, támasz-, egyensúlygyakorlatokkal. Gyakorolják a különböző függéseket, megismertetjük őket a labdával, szerrel végezhető játékos mozgásokkal.

Fontosak a szem-kéz, szem-láb koordinációs gyakorlatok, melyekkel a gyermek alaklátása, formaállandósága fejlődik.

Nagy szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat, és különböző formákat mozognak be, pl. futás jelre, sorakozás az óvónő előtt, szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

Ezen kívül előtérbe kerül az egyensúlyérzék fejlesztése, szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok bővítése, a **testséma fejlesztéshez kiemelt helyet kap az oldaliság tanítása**. Használjuk a „jobb-bal” kifejezéseket alkalmanként a csuklójukon levő jelekhez igazodva.

A mozgássort gazdagítják a különböző ugrások, felugrások, célbaugrás, a gurulóátfordulás és a dobások, melyek a pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatok. A változatos dobásokkal, sávokban, vonalon történő eszközmozgatással, egyensúlyozó játékokkal bővítjük tér-érzékelésüket. Az eszköz használata, a támaszgyakorlatok segítik a kéz fogóizmainak erősítését. A gyermekek terhelhetősége nagyobb, erejük, állóképességük, gyorsaságuk jobban fejlődik.

Újszerű foglalkozás felépítéssel, mellőzve a végleges kiesős, versenyzetűs játékokat, törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására. Közben elsajátítják a gyermekek a biztonságos mozgáshoz szükséges **szabályokat**, megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni, kialakul a szabálykövető társas viselkedésük, problémamegoldó gondolkodásuk, vagyis mozgásos játékaik során is fejlődik egész személyiségük, mozgással kapcsolatos pozitív kompetenciaérzésük.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- *A gyermekek szívesen, bátran, biztonságosan és összerendezetten mozognak, tudnak környezetükben tájékozódni, ismerik az irányokat.*
- *Jó az állóképességük, fizikai teherbírásuk.*
- *Tudnak szabályokat elfogadni és alkotni, egymással együttműködni.*
- *Képesé válnak érzelmeik szabályozására, véleményük megfelelő kinyilvánítására, a siker és kudarcot megfelelő kezelésére.*

5.2.8. A külső világ tevékeny megismerése

A 3-6-7 éves korú gyermek minden tevékenysége – a manuális és az intellektuális is – a világ, a szűkebb és a tágabb **természeti – emberi – tárgyi környezet** megismerésével is kapcsolatba hozható, miközben nemcsak **értelmi képességei fejlődnek**, hanem a **magatartása is formálódik**. A **valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.**

Programunk a környezet megismeréséhez kapcsolódóan **két nagyobb területen** jelöli meg a tapasztalatszerzés tartalmát:

Természet és ember, ember és társadalom

Ha „a gyereket a valóságba akarjuk belenevelni, akkor **helyezzük is bele.**” Vagyis elsősorban azzal hozzuk közvetlen, **életszerű kapcsolatba**, ami a saját családi, óvodai, lakóhelyi környezetében megtalálható és akkor, amikor az éppen **időszerű.**

Az óvodáskorú gyermek **tapasztalatait**, megszerzett elemi ismereteit alkalmazni, **értelmi erőit** képességeinek megfelelően **mozgósítani és környezetbarát módon viselkedni**

csak akkor tud, ha az óvodapedagógus messzemenően figyelembe veszi a folyamat megszervezésékor azokat az életkori jellemzőket, amelyek meghatározzák a környezet többoldalú megismerését.

- Az óvodás korú gyermek megismerő tevékenységére az önkéntelen folyamatok dominanciája a jellemző, vagyis elsősorban azokra a spontán szerzett tapasztalatokra építünk, azokkal a jelenségekkel foglalkozunk, amelyekre a gyerek rácsodálkozik, amelekről kérdez.
- A gondolkodás fejlődését bizonyos szakaszosság (szemléletes cselekvő, szemléletes képszerű, nyelvi vagy előfogalmi gondolkodás) jellemzi, de mindemellett a gyermek képes a kilenc gondolkodási alpművelet alkalmazására.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

A **környezet** tényeinek, jelenségeinek megfigyelése, egyrészt elsődleges **forrásanyaga, élménye a játéknak**, másrészt kezdetben a játék teremti meg a környezet megismerésének feltételeit. **Többnyire nem is lehet (nem szabad) elkülöníteni, a játékot és a környezet megismerését**, hiszen pl. amikor a gyerek a homokozóban "süteményt" készít, vagy alagutat épít, egyben azt is megtanulja, hogy az anyagok másképpen formázhatók száraz illetve nedves állapotban.

A fentiekén túl azonban azzal is számolnunk kell, hogy a tapasztalatszerzés tartalmában **olykor elkülönül a játéktól** annak ellenére, hogy időben egybeesik, pl. a játék közben fedezi fel a gyerek, hogy kisütött a nap, a madarak vígan lakmároznak a madáretetőben, stb.

Idő és tartalmi elkülönülés: a természetes környezetben, szabadban szervezett irányított megfigyelések.

Ezzel az elkülönülési tendenciával annál inkább számolnunk kell, minél jobban bővülnek a gyerekek ismeretei. A fentiek főként a szabadon választott, spontán játékokra vonatkoznak és nem az óvodapedagógus által stimuláltakra. Az utóbbival az egész óvodáskorban megőrzi a környezeti nevelés az egymásba fonódottságát. Ugyanaz vonatkozik a munkára is: vagyis minden munkavégzés egyben a környezet megismerése is!

Feladatunk ebben a folyamatban az, hogy segítsük a gyereket főként olyan **tapasztalatok, szokások és attitűdök elsajátításában**, melynek eredménye a személyiségfejlődésben a környezetbarát magatartás. A feladat megvalósítása, a cél elérése érdekében a gyermeknek ismernie kell a közvetlen **természeti, társadalmi, tárgyi környezet tényezőit, jelenségeit**, fel kell fedeznie **ok-okozati összefüggéseit**, viszonyait. Mindez a mi segítségünkkel történik, nem csupán **koordinálója** vagyunk a folyamatnak, hanem **minta** is abban, hogy milyen viszonyt kell kialakítania, s hogy hogyan kell okosan **szeretni, védeni, ápolni és fejleszteni** azt a **miliót**, amelyben élünk. Így a gyermekek megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti-, a családi- és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek védelmét és szeretetét.

Ehhez meg kell tanítanunk a természetben való viselkedést, a környezet élőlényeivel szembeni pozitív magatartást. A **szokások, szokásrendszerek kialakításával** érzelmekre építjük a tudatos védelem igényét a gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve, játékos formában. A megfigyelések, a megismerés és az érzelmek útján formáljuk értékrendjüket, és végezzük a szülőföld szeretetének megalapozását.

Mi, a gyermekekkel együtt élő felnőttek a nap minden percében lássuk meg és vegyük észre a tevékenységek közbeni lehetőségeket!

Építünk a gyermekek egyéni élményeire, tapasztalataira, vagy mi magunk biztosítunk olyan jellegű élményszerzést, mely lehetővé teszi a közeli, ill. távolabbi környezetünkben

végbemenő folyamatok megláttatását, az azokban való tevékeny részvételt. Figyeljünk tudatosabban a környezet, ill. természetvédelem fontosságára, a környezettudatos magatartás formálására, olyan hagyományok beépítésére az óvodai életbe, mely szebbé, gazdagabbá teszi a gyermekek életét (Állatok-, Víz-, Föld-, Madarak és fák napja). Ennek szellemiségében végzett nevelőmunkánk eredményeként nyertük el az „Örökös Zöld Óvoda” megtisztelő címet.

A környezet mennyiségi, téri, alaki, nagyságbeli viszonyai

A környező világ a maga komplexitásában jelenik meg a gyermek előtt, de annak jellemzőit, tartalmát csak fokozatosan képes felfedezni és megismerni. A **természeti, társadalmi és tárgyi környezet matematikai jellemzői** mindvégig jelen vannak, de felismerésükhöz a pszichikus fejlődés folyamatosan és fokozatosan teremti meg a belső feltételeket.

Ezért **4-5 éves korig** a tevékenységekben természetszerűen megjelenő **spontán alkalmakat** ragadjuk meg, illetve olyan **játékokat kezdeményezzünk**, amelyek alkalmasak a matematikai tapasztalatok gyűjtésére. A számlálgatás, méricskélés, a tér alakítása, az irányok megszervezése, összehasonlítások, halmazképzés, párosítás, az időbeliség felfedeztetése, megnevezése, a formák letapogatása játék közben természetes tevékenység.

Pl. építőjáték közben: kicsi-nagy, alacsony-magas;

csipkebogyó vagy gesztenyelánc: rövid-hosszú; bújócskánál: fa mögé, pad alá, stb.

Fontosnak tartjuk, hogy tudatosan figyeljünk ezekre a lehetőségekre, nevezzük meg a térbeli, mennyiségi és formai vonatkozásokat.

Az **5-6-7 éves** gyermekek számára a természeti, emberi, tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól az említett alkalmakon kívül indokolt a **matematikai tapasztalatszerzés elkülönülése** (tapasztalataik felhalmozódása, megismerő folyamataik fejlődése, a következő életszakaszra való közvetlenebb felkészülés).

Fentiekkel e tevékenységi és tapasztalatszerzési forma **játékosságát, komplexitását**, az óvodáskor utolsó szakaszában **önállóságát** hangsúlyozzuk.

E felfogásban a gyermek spontán és tudatosan alakított feltételek mellett **matematikai tartalmú tapasztalatokat** szerez, felismeri a mennyiségi, alaki és térbeli viszonyokat, fejlődik **tér-, sík-, forma és mennyiségsszemlélete**, alakul ítélőképesége, fejlődnek **értelmi képességei**.

A **matematikai tapasztalatszerzés folyamatos, többnyire utánzásos, játékos tevékenység**, amely az egész nap folyamán megjelenhet spontán helyzetekben, az általunk kezdeményezett és szervezett foglalkozásokon.

Többféle tapasztalatszerzési forma közül választhatunk tekintettel a gyermekek óvodáskori pszichikus jellemzőire, fejlődési mutatóira, megelőző tapasztalataira, aktuális érdeklődésére.

A **matematikai tapasztalatszerzés lehetséges formái** megegyeznek az óvodai tanulás egyébként is alkalmazható formával:

- utánzásos minta- és modellkövetés,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés,

- gyakorlati probléma és feladatmegoldás,
- tanulás az óvodapedagógus által kezdeményezett és szervezett foglalkozásokon.

A matematikai tapasztalatszerzés tartalma:

- halmazokkal végezhető műveletek,
- geometriai tapasztalatok (síkban, térben),
- számfogalom előkészítése, megalapozása (számlálás, mérés).

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- *A gyermekek életkori sajátosságainak, képességeinek (kiemelt figyelmet igénylő gyermekek) megfelelően megtanul tájékozódni és eligazodni a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben.*
- *Nyitottá válnak e környezet iránt, ismerik az állatokat, növényeket - óvják és védik, gondozzák azokat - pozitívan fejlődik tenni akarásuk, a munkához való viszonyuk, nő feladattudatuk, kitartásuk.*
- *Felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.*
- *Ismerik lakóhelyük, születési helyük nevét, lakcímüket, testvéreik, szüleik nevét, foglalkozásukat.*
- *Ismerik lakóhelyük jellemző és az általános közlekedési eszközeit, szabályait, és a gyalogos közlekedés alapvető szabályait is.*
- *Felfedezik és megismerik az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket, mennyiségi viszonyokat, matematikai fogalmakat, melyek környezetükben jelennek.*
- *Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.*

5.2.9. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenységben gazdag óvodai élet jellemző, de egyben sajátos formája a gyermeki munka.

- Jellemző, mert minden óvodai intézményben megjelenik;
- Sajátos, mert több tekintetben hasonlóságot mutat a játékkal, ugyanakkor nem azonosítható vele, mert eredménye van, s az önkéntes jelleg is korlátozott;
- Jellegzetes, mert sokszor egybefonódik a játékkal, olykor pedig más tevékenység folytatása vagy önálló tevékenységként jelenik meg.

Mint ilyen, hozzájárul a gyermek elsődleges és másodlagos **szükségleteinek, vágyainak kielégítéséhez, motivációja, képességei, tulajdonságai, szokásai fejlődéséhez differenciált feladatok** segítségével. Az óvodánkban különösen fontos hangsúlyoznunk a munka motiváltságát. A folyamatos és rendszeres tevékenység a személyiségfejlesztés (fejlődés), a gyermeki **önállóság** kibontakozásának, valamint a **közösségi kapcsolatok** erősödésének is fontos eszköze.

Programunkban a munka kétféleképpen jelenik meg: egyfelől önálló tevékenységként, másfelől az előforduló komplex tevékenységek részeként.

A gyermeki munkaalkalmak biztosításának **célja**, a munka belső szükségletként való megjelenése (a munka megszerettetése), hogy az épüljön be a gyermek önmegvalósító, önfejlesztő tevékenységének sorába. A sokféle, változatos, munka-jellegű tevékenységek során oly készségek, tulajdonságok, szokások - önkéntesség, önállósági törekvés, nyitottság, megismerési vágy, aktivitás, érdeklődés, kitartás, stb. - kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek környezethez való viszonyát, közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését. A gyermek munkajellegű tevékenysége a saját- és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munkatevékenység megjelenési módjai:

- A felnőttel közösen végzett munka lehet:
 - a felnőtt mellett annak megfigyelése, kisebb segítségadás,
 - a felnőtt munkájának aktív segítése,
 - “egyenrangú” félként való közreműködés a munka elvégzésébe,
 - közös munkában önálló részfeladat elvégzése (egyéni vagy csoportosan).
- A gyermek önálló tevékenysége
 - előzetes megbeszélés utáni munka közvetett segítségadás mellett (alkalmi megbízatás, játékosítás, javítás),
 - rendszeres munkafeladat (önkiszolgálás, naposi munka),
 - a munka gyermeki kezdeményezése.
- A gyermekek közös tevékenysége
 - már ismert, megszokott munkafolyamatok, munkaalkalmak több gyermek közös együttműködésével (terem-, ill. udvarrendezés, növény- és állatgondozás),
 - újfajta megbízatás közös elvégzése (kicsik fogadása, kiállítás közös előkészítése),
 - önálló munkaalkalmak keresése, kezdeményezése.

Feltételek, az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.
- Számoljunk a család elsődleges alapozó szerepével, de pedagógiai tudatossággal hassunk is rá.
- Minden munkaalkalom kellően motivált legyen.
- A munka a gyermekek által kedvelt tartalomra és munkaformára irányuljon. Ez lehet ismert munkatevékenység, ismert környezeti tartalomhoz kapcsolódó munkaalkalom (pl. palántázás, állattetetés, levélgyűjtés stb.).
- A gyermekek közötti együttműködéssel kapcsolatos tapasztalatokra épüljön.
- A munkafeladat igazodjon a gyermek aktuális fejlettségéhez és a gyermekek egyéni fejlődési jellemzőihez.
- A gyermekek a munka elvégzésében közvetlenül vagy közvetve érdekeltnek legyenek.

- A gyermeki munkavégzés rendszeres, folyamatos és minden életkornak megfelelő legyen:
 - vannak állandó, évszaktól függetlenül jelenlévők (önkiszolgáló munka),
 - vannak alkalmoszerűek (otthoni megbízatás),
 - időszakosak, pl. évszakok kínálta alkalmak (levél-, hóseprés, gallygyűjtés), készülődés jeles- és ünnepnapokhoz.
- Figyelembe kell vennünk az óvodapedagógus a gyermek belső feltételeit!
- Építenünk kell
 - a gyermek játékos beállítódására,
 - alakuló feladattudatára,
 - tevékenység és utánnézési vágyára,
 - önállósági törekvéseire.
- A feladatok elvégzéséhez nyugodt légkört, megfelelő játékoságot, gyakorlási lehetőséget, biztonságos munkaeszközöket, időt és helyet biztosítunk.
- Az egyéni és közös munkavégzést mindig követi az értékelés valamilyen formája, ön-, egymás-, óvónő értékelése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- *A gyermekek képesek alapvető személyes szükségleteik kielégítésére.*
- *Bekapcsolódnak a közös feladatokba.*
- *Szűkebb környezetük rendjében igényesebbé válnak.*
- *Segítenek a kisebbeknek és a rászorulóknak.*

6. TERVEZÉSÜNK, ÉRTÉKELÉSÜNK, SZAKMAI DOKUMENTUMAINK KAPCSOLATA

6.1. PEDAGÓGIAI PROGRAMHOZ KAPCSOLÓDÓ SZAKMAI DOKUMENTUMAINK:

Éves beszámoló, amiben az intézményvezető értékeli az elmúlt nevelési év munkatervében meghatározott feladatok megvalósítását, az intézményi önértékelés keretében évente vizsgálandó szempontok, a vezetési programban kitűzött célok, az ellenőrzések tapasztalatai tükrében.

A vezető éves pedagógiai munkaterve tartalmát szabályozza: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. §

Az éves beszámoló megállapításaira épül és összefüzi az egyes csoportok éves pedagógiai munkáját.

„Százholdas Pagony Óvoda Éves Ütemterve” tartalmát óvodánk nevelőtestülete állította össze (3. sz. melléklet).

Kisebb és nagyobb korosztály számára is tartalmaz kerettervet. Ez bőséges kínálatot nyújt, s az adott időszakra jellemző (évszak, ünnepek, közös programok...) játéktémákat, változatos tevékenységeket, matematikai tartalmat, ábrázolási technikákat, mozgásfejlesztő játékokat, irodalmi és ének-zenei anyagot tartalmaz. A csoport összetételét, fejlettségét, érdeklődési körét figyelembe véve a kínálatból bármelyiket választhatjuk. A keretterv hosszú ideig használható, nem kell minden évben újat készíteni, mert a gyermekek évről évre magasabb szinten vesznek részt a játékokban, más lesz fontos és érthető számukra, újabb szempontokkal egészíthetjük ki az eredeti játéktartalmat, korábbi tapasztalataink és a csoport pillanatnyi kívánsága alapján. Igyekszünk úgy formálni lépésről lépésre tervezési munkánkat, hogy a gyermeki önkéntesség maximális figyelembevételével segítse az óvónőnek a biztonságot jelentő tudatos felkészülést, odafigyelést, célok, feladatok, módszerek, eszközök és stratégiák tervezését.

Csoportnapló tartalmi elemeit szabályozza: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 91. § (1) - (2)-(3) pontja

PP-unk alapján a nevelőmunkánk tervezésének, megvalósításának dokumentálására szolgál. Csoportunk gyermekeinek - törvény által előírt - adatai feltüntetésével, csoportprofilunk alapja jól kirajzolódik, erre, az előző évi eredményekre és az új kicsinyeknél tett családlátogatás tapasztalataira épül az éves nevelési tervünk, szervezett programjaink, tevékenységeink. Nevelési tervünket negyedévente értékeljük. Az éves ütemtervünkből (tematikus terv) lebontva, témaheteket jelenítünk meg a csoportnaplóban. Terveink alapja a játék, melyet az élmények, a tapasztalatok táplálnak, és komplex módon összekapcsoljuk benne a hangulati elemeket, az éneket, énekes játékot, mondókát, mesét, verset, a vizuális kifejezés változatos variációit. Rögzítjük a szükséges, illetve készítendő eszközöket. Kettő hét lezárásaként, a reflexió részben, reális szakszerű értékelést írunk a portfólió szempontsor alapján. Ez támpontot ad a további tervezéshez. Komplex módon tervezzük meg, a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: tartalom, cél, gyermekek érdeklődése, előzetes tudása, életkori és egyéni sajátossága, környezetünk lehetőségei, korlátai. Terveinkben minden gyermekünknek benne kell lennie, sokszínű megvalósítással biztosítanunk kell számukra a differenciált fejlesztést, hogy valamennyien az önmagukhoz mért legoptimálisabb fejlettséget éri el. A teljes pedagógiai folyamat követhető a csoportnaplóban, valamint a gyermeki produktumokban.

6.2. A PEDAGÓGUS ÁLTAL VEZETETT TANÜGYIGAZGATÁSI DOKUMENTUMOK

Felvételi és mulasztási napló tartalmi elemeit szabályozza: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 90. §

Az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál.

Az óvodapedagógusok napi rendszerességgel vezetik, és hónap végén összesítik a hiányzások számát, összevetve az igazolásokkal.

Fejlődési napló (Gyermekmozaik) tartalmi elemeit szabályozza: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 93/A. §

Vezetésével kapcsolatos tudnivalók a következő pontban részletesen kifejtve.

7. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK FOLYAMATOS NYOMON KÖVETÉSE MEGFIGYELÉSSSEL, DIFER MÉRÉSSSEL ÉS ÉRTÉKELÉSSSEL

A megfigyelés, a gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése, a képességei elsajátítási szintjének mérése a DIFER-rel, és ezek értékelése a pedagógiai tevékenység kiindulópontja, de egyben az eredményesség mutatója is. Fontossága miatt ezzel kapcsolatban sem nélkülözhetjük a játékos, derűs légkört. Minél gyermekközelibb formákkal és módszerekkel akarunk tájékozódni a gyermekek fejlődéséről, aktuális fejlettségéről, annál realisabb képet kapunk tájékozottságukról, alapkészségeikről, magatartási jellemzőikről, egész személyiségükről. Ezen eredmények segítik az egyéni fejlesztési tervek elkészítését és a folyamatos fejlesztést.

Az információgyűjtés formái:

- találós, érdekes, játékos hangulatú kérdések,
- változatos tevékenységformák kezdeményezése,
- érdekes helyszínek kiválasztása,
- vonzó figyelemfelhívó tárgyak, eszközök bevonása,
- a gyermekek teljes körű aktivizálása, az óvodapedagógus érdeklődő példája,
- DIFER programcsomag és az ehhez kapcsolódó fejlesztő játékok gyűjteményei.

Irányulhat:

- a gyermekek tapasztalatainak, ismereteinek mélységére, témáira,
- alapkészségek elsajátítási szintjének mérésére,
- a tapasztalatok birtokbavételének, megőrzésének, felidézésének, alkalmazásának mértékére,
- az önálló alkalmazás formáira,
- a gyermekek viselkedésében (szokásaiban) bekövetkezett változásokra.

Kapcsolódhat:

- az egyéni fejlettségi szint méréséhez, egyéni fejlesztési terv készítéséhez,
- az alap tapasztalatszerzéshez (a gyermekek érdeklődéséhez, képességeikhez),
- a tapasztalatok alkalmazásának formáihoz,
- a gyermekek viszonyrendszerében bekövetkezett változásokhoz,
- a gyermekek mindennapi, spontán megnyilatkozásaihoz,
- a konkrét tartalmi ismeretek gyakorlásához.

A fejlődés nyomon követésére „**Gyermekmozaik**” címmel vezetünk dokumentációt (4. sz. melléklet).

Ennek tartalma:

- anamnézis
- családlátogatás tapasztalatai
- az óvodakezdés, a befogadás, bemenet tapasztalatai
- szülői nyilatkozatok
- a fejlődés nyomon követése
 - kiscsoportos kortól kezdődően
 - DIFER mérés, értékelés az augusztus 31-ig 5. életévét betöltött gyermekkel (szeptember – május)
 - folyamatos megfigyelés és DIFER mérés együttes eredménye alapján objektív, teljes képet tudunk alkotni a gyermekről, aktuális fejlettségi szintjéről (érzelmi-szociális-, értelmi-, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlettség), ezáltal meg tudjuk tervezni a fejlesztés irányát, módját (egyéni, csoportos)
 - a szülőnek félévente írásos tájékoztatást adunk (kérésére bármikor), illetve, szükség esetén a Nevelési Tanácsadó, egyéb szakértői bizottság részére.
- egyéni fejlesztési terv szülőkkal való kapcsolattartásról szóló feljegyzések
- gyermeki produktumok
- valamint egyes esetekben: bölcsődei jellemzés, orvosi és/vagy szakértői vélemény, bírósági végzés, szülői kérelem

A fejlődés így nyomon követhető, különösen a figyelem középpontjában állnak a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, a hátrányos helyzetű a halmozottan hátrányos helyzetű és a tehetség ígéretes kisgyermekek.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- *A gyermek belső érése, a családi és óvodai nevelés eredményeként az egészségesen fejlődő kisgyermek az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.*
- *A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.*
- *A testi érettségét az orvos állapítja meg. A pszichikus érettség hiteles ismerői az óvónők és a szülők. Az óvónők folyamatos megfigyelése, a teljesítményszintek mérése, az együtt eltöltött hosszú idő, reális képet ad az iskolaérettség megállapításához (kivételek ez alól a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek). Az ő esetükben a megfelelő szakember közreműködése szükséges.)*

A kisgyermek képessé válik az iskolai életmód elfogadására:

- ha érdeklődő és kíváncsi,
- szükség szerint kreatív,
- ha képes bekapcsolódni és bizonyos ideig elmélyülten foglalkozni a választott, vagy ajánlott dolgokkal,
- ha önállóan, leleményesen oldja meg a helyzeteket,
- ha játékában ötletei, elképzelései vannak, amihez a kivitelezés módját is keresi,
- ha az elkezdett dolgokat, játékokat befejezi,
- ha figyelmesen hallgatja a mesét,
- ha képes felnőttekkel, társaival beszélgetni nyíltan, szorongásmentesen,
- ha tud kompromisszumot kötni,
- ha jól utánoz, társai és a felnőttek elképzeléseit többnyire megérti,
- ha szeretne megfelelni környezete igényeinek,
- ha késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- ha egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni,
- ha kialakulóban van feladattudata, és ez a feladatok megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.

„Átballaghat” az iskolába, a kedvező iskolai légkörbe, ahol iskolássá válik, lassan, egyéni tempóban, az iskolai körülmények hatására.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével, velük együttműködve végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

8. A HATÉKONYSÁG ÉRDEKÉBEN MEGFOGALMAZOTT ELVEINK, A PROGRAMUNKKAL DOLGOZÓ ÓVODAPEDAGÓGUSOKKAL SZEMBENI ELVÁRÁSAINK

A tanult módszertani ismereteinket a jelenkori pszichológiai, pedagógiai kutatási eredmények tükrében újraértékeljük, újraértékeljük. Minden alkalmat megragadunk a párok, a nevelőtestület elemző beszélgetéseire. Az elfogadott másság, a különböző jártasság egy-egy területen az óvónőket is feljogosítja arra, hogy belső továbbképzéseinken, beszélgetéseinken az általa kedvvel és sikerrel gondozott nevelési terület korszerű ismereteit továbbadja. A nevelési évre vonatkozó belső továbbképzési elképzeléseinket az éves munkaterv tartalmazza. Amennyiben valaki külső továbbképzésen vesz részt közülünk, az első szakmai fórumon beszámol a képzésen szerzett ismereteiről. Továbbá módszertani kultúrájának teljes skálájával segíti a kiemelt figyelmet igénylő-, a migráns-gyermekeket, a nemzeti-, és az etnikai kisebbséget, ha arra igény van.

Így teljeseedik ki, válik igazán színessé, a szép, mindig igényes palettánk.

Együttműködésünk feltételezi az óvónők kifogyhatatlan meseismeretét, a „csak tiszta forrásból” származó mondóka, vers, dal repertoárját, képességeihez viszonyítva minél több manuális tevékenység technikai ismeretét, játékkínálatának kimeríthetetlen tárházát, valamint pontos fogalomhasználatát, a 3-7 éves korosztály fejlettségéhez igazodó példaértékű kommunikációját. Mindezek segédletével „követve vezeti” társával és a daduska nénivel a gyermekeket.

Együtt alakítottuk ki tervszerűen és tudatosan a sok-sok információ birtokában az óvoda életét, hogy élményeket nyújtson a gyermekek számára.

Úgy alakítottuk az óvoda életét, hogy sokféle kapcsolat, sokféle együttműködés, a gyermekek igényéhez igazított tevékenységi alkalmak, a manuális és szellemi tevékenységek különböző variációja, a vidámság, a meghittség, a nyugalom és nyüzsgés biztosítsa az óvoda hangulatát, az egész nap élményszerűségét.

Megteremtettük a csoportszobában, az udvaron azokat a feltételeket, melyek megfelelő lehetőséget biztosítanak elsősorban a játékhoz, mozgáshoz.

Nyitottak vagyunk a gyermekeket körülvevő környezetre, annak változásaira.

Tájékozódunk a gyermekek egyéni élményeiről, és megtervezzük, megszervezzük a közös élményszerzést, így mindkettőre építhetünk munkánk során.

Úgy érezzük, sikerült megőrizni a gyermeki döntés szabadságát, hogy mikor, mit, hol, hogyan, kivel akar tevékenykedni.

Úgy hisszük, hogy az élménygazdag óvodai tevékenységrendszer megteremtésével tág terét nyújtjuk a gyermeki kezdeményezésnek, felfedezésnek, és aktív együttműködésnek. Ilyen feltételek mellett válik a gyermek nyitottá, közlékennyé, vágyódik környezete megismerésére, felfedezésére, ráérez a problémák megoldásának nagyszerű örömére, ki akarja fejezni magát, fokozódik alkotókedve, s közben csiszolódnak pszichikus funkciói, szociális tulajdonságai, ügyesedik, növekszik testi ereje. Visszaadtuk a feltételek megteremtésével a gyermek természetes mozgásszabadságát, ezzel sokféle funkció fejlődését segítjük elő „spontán módon”.

Elfogadtuk azt a tényt, hogy a feladat- és teljesítmény orientáltság óvodás korban kedvezőtlen hatású. A „mindig jobban és tökéletesebben, pontosabban” értékelések gátjai lehetnek az újrapróbálgatásoknak, következmények nélküli találgatásoknak, önmaga tényleges megismerésének. Ugyanakkor tudatosítottuk önmagunkban, hogy sokkal fontosabb a képességfejlesztés elméleti és gyakorlati ismereteit megszerezni és alkalmazni differenciált feladatokon keresztül, mint azt valaha is gondoltuk. A csoportban dolgozó óvónők így

eredményesebben tudnak felkészülni az adódó helyzetekre, észreveszik a gyermek stagnáló, előrefutó vagy lemaradó fejlődését.

A gyermekek érdekében tudatosan, kezdeményeztük az együttműködést a családokkal, melynek köszönhetően sokakat már megnyertünk, a kételkedőket pedig a szakmaiság (konkrét példák) mintaként való bemutatásával folyamatosan igyekszünk meggyőzni. Az együttműködés során használjuk az infokommunikációs eszközöket is a gyors, többirányú és közvetlen kapcsolattartásra.

Megismertetjük óvodai életünket az iskolával és más szakmai közösségekkel. Kommunikációnkat, együttműködésünket mindenkivel a kölcsönös megbecsülés, konstruktivitás jellemzi.

9. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében, óvodánk nyitott a külhoni magyar óvodákkal való kapcsolatépítésre, és – lehetőségeink szerint – szakmai kapcsolat fenntartására.

Óvodánk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde), az óvodai élet során (Gyermejjóléti Szolgálat, gyermekorvos, védőnő, logopédus, gyógypedagógus, művelődési ház, könyvtár) és az óvodai élet után (általános iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.

A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.

Alapvető feltétel, hogy folyamatos, tartalmas együttműködést alakítsunk ki a szülőkkel, hiszen az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Az együttműködés és a kapcsolattartás formái változatosak.

A kapcsolattartás formái:

Szülők (1. számú melléklet):

/TÁMOP 3.1.4. saját intézményi innováció: „Óvoda - család nevelőpartneri együttműködése korszerű módszerekkel./

- családlátogatás
- szülői értekezlet
- közös programok, a szülők látogatásának, részvételének biztosításával
- fogadóóra szülő kérésére vagy óvodapedagógus kezdeményezésére
- infokommunikációs eszközök és online csatorna működtetése
- igény -, elégedettségvizsgálat

Szülők Szervezete:

- tanév eleji újraszerveződés, választmány alakítása
- folyamatos párbeszéd, fókuszcsoporthozos beszélgetés
- infokommunikációs eszközök

Fenntartó:

- igényazonosítás, éves beszámoltatás
- infokommunikációs eszközök

Zsebibaba Bölcsőde:

- szakalkalmazotti értekezlet, nevelési értekezlet, melyen a pedagógusok és a kisgyermeknevelők kifejtik szakmai álláspontjukat
- bölcsőde - óvoda átmenet könnyítését segítő szerveződések

Orbán Dénes Általános Iskola (2. számú melléklet):

/TÁMOP 3.1.4. saját intézményi innováció: „Óvoda – iskola átmenet törésmentes megvalósítása.”/

- programegyeztetés
- szükség szerint nevelési értekezlet
- igény szerint szülői értekezlet
- nevelői munkaközösség életre hívása, melyben minden pedagógus aktívan részt vállal
- iskolalátogatás, óvodalátogatás (gyermekek-pedagógusok)
- Gergely-járás
- közös pályázatok
- infokommunikációs eszközök
- igény -, elégedettségvizsgálat

Egészségügyi és szociális védőháló (védőnő, gyermekorvos, fogorvos, család- és gyermekjóléti szolgálat):

- időszakos szűrés az óvodában
- rendszeres, folyamatos ellenőrzés
- közös előadások, fórumok szervezése az egészséges életmóddal kapcsolatban
- gyermekek, családok utaztatása
- pszichológiai tanácsadások
- veszélyeztetett gyermekek, családok esetén gondozásba vétel segítése
- infokommunikációs eszközök

Pedagógiai szakszolgálatok:

- a gyermekek problémáinak feltárása
- rendszeres, szakszerű és speciális foglalkoztatás az óvodában, konzultáció a gyermek óvodapedagógusával
- infokommunikációs eszközök

Az SZTE Pedagógusképző kar, óvodapedagógus-képző szakcsoportja:

- aktuális megállapodás szerint (hallgatói létszám, kiemelt feladat): hallgatóknak gyakorlat és gyakorlati vizsga lehetőség biztosítása

Helyi intézmények, civil szervezetek (Petőfi Sándor Művelődési Ház és Községi Könyvtár, Rőszke Község Egészségvédő Egyesülete, Nyugdíjas Klubok, Teleház, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Rőszkei Sportkör, PaprikaMolnár Kft, Rőszkei Gazdakör):

- kölcsönös programokhoz történő csatlakozás, egymás munkájának támogatása
- közös pályázatok
- infokommunikációs eszközök
- igény -, elégedettségvizsgálat

10. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA

Pedagógiai programunk megvalósítása során kiemelt figyelmet fordítunk az egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésre. Intézményünkben tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményeit különösen érvényesítjük: az intézménybe való felvételkor, szabályrendszer kialakításakor, teljesítmény értékelésekor, szolgáltatások biztosítása, igénylése során, a juttatásokhoz való hozzáférés és az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszűntetése során.

11. INTEGRÁCIÓ AZ INTÉZMÉNYBEN

Az integráció az inkluzív pedagógiai gyakorlatunk azon része, amely a többségtől bármely szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti. A „minden gyermek más” elvet valljuk, célunk a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása. Álláspontunk szerint az előzetes ismeretekre kell építenünk, melyben benne van az egyén előtörténete, kapcsolatrendszere, attitűdje, teljes személyisége. SNI, BTM-N gyermekek estében a szakértői vélemény előírásainak követése elengedhetetlen. Mindennapjainkban a játék megfigyelése elősegíti a differenciált tervezést, a konkrét célok, feladatok, módszerek, eszközök, időkeretek, munkaformák meghatározását.

Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, az etnikai kisebbség és a hazájukat maguk mögött hagyó családok (migráns) gyermekeinek nevelése és fejlesztése illeszkedjen óvodai nevelésünk egészébe. Az együttnevelés minden esetben egyéni fejlesztést is jelent, mely óvodapedagógus, szülő, szükség szerinti szakember team munkájában valósul meg, folyamatos visszacsatolással, nyomon követéssel. Munkánk hatékonyságához elengedhetetlen a pedagógiai asszisztens és a dajkák mindennapos nevelőpartneri együttműködése. Ennek érdekében folyamatosan tájékoztatjuk őket az egyes tevékenységek szervezéséhez kapcsolódó elvekről, célokról, feladatokról, pontosan körülhatárolva, miben kérjük a segítségüket. Kompetens szerepköri feladataik: az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése, a gyermekekről kapott információk vagy saját élményű tapasztalataik átadása feletteseik felé, a megszerzett ismeret és tudásanyag gyakorlati munkájukba való beépítése, saját elfogadó-befogadó attitűdjük kiépítése, lelki egészségük védelme, a gyermekek tevékenységének segítése, önállóságuk támogatása. Az óvodapedagógus útmutatása alapján alkalmazzák az egyéni bánásmód elvét. Válják igényükké a rendszeres, folyamatos továbbképzésen való részvétel.

12. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELEM

Az óvoda, mint intézmény a prevenció mellett célul tűzte ki, hogy a hatáskörébe tartozó gyermekek problémáit kezeli, feldolgozza, a gondokat orvosolja a helyi társadalom gyermekvédelemben érintett társszerveivel, szakembereivel együtt.

Ezen túl biztosítani kell a gyermekek számára mindazokat a jogokat és elvárásokat, amelyeket az intézmény számára a vonatkozó jogszabályok és rendeletek előírnak.

Fogalmak:

- **veszélyeztetett gyermek:** „olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.”
- **hátrányos helyzetű gyermek:** „a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett”.

12.1. GYERMEKVÉDELMI MUNKA ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATKÖRÉBEN

A gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe beletartozik, így:

- elősegítik a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását;
- biztosítják a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tesznek;
- az új óvodások befogadását elősegítik, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenőmentesebbé teszik;
- lehetőségekhez képest minél jobban megismerik a gyermekeket és családjukat;
- felismerik a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérik.
- a feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készítenek és végrehajtják (a kompetencia-határokon belül)
- megszervezik a felzárkóztatást;
- megvalósítják, illetve elősegítik a tehetséggondozást;
- közreműködnek az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében;
- az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt vesznek, a szűrést - szükség esetén - soron kívül javasolják;
- elősegítik az integrált nevelést a gyermekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában;
- a rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérik, szükség esetén jelzik a hiányzást;
- a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslattal elősegítik;
- minden rendelkezésre álló eszközzel segítik gyermek családban történő felnevelését;
- a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése érdekében együttműködő kapcsolat kialakítására törekszenek a szülőkkel;
- jó kapcsolatot építenek ki a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel;
- a prevenciót minden gyermekre kiterjesztik.

Egyedi feladatok is jelentkezhetnek, melyeket az „Éves gyermekvédelmi tervben” határozzuk meg.

Ugyanitt fogalmazzuk meg az elvégzéshez szükséges tárgyi-személyi feltételeket, tevékenységrendszert, a hatékonyság fokozása érdekében az innovatív eljárásokat, módszereket, a szakmai ismeretek megszerzésére irányuló képzéseket.

12.2. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELMI MUNKACSOPORT VEZETŐJÉNEK MUNKÁJA

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestületnek az a tagja, aki az intézmény vezetőjének a megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezeknek a szempontoknak az érvényesülését.

Feladatai:

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ezt a feladattervet havonkénti lebontásban készíti el a gyermekvédelmi munkacsoport felelőse, konkrét tevékenységeket jelölve benne a felelőssel együtt.
- A nevelési év elején írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Közreműködik a helyi nevelési program gyermekvédelmi fejezetének kidolgozásában, mint a vezető óvónő szakembere.
- Szakmai megbeszéléseken mindig aktívan vesz részt, rendszeresen kifejti érveit, álláspontját.
- Munkájáról félévenként írásban beszámol a nevelőtestületi értekezleten, illetve egyéb esetekben az intézményvezető utasítására.
- Folyamatosan kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a nevelési tanácsadóval, a gyámhatósággal, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendelkezéseit, ezt az intézményvezető és kollégái tudomására hozza.
- Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedési lehetőségek kimerültek, tájékoztatja az intézményvezetőt, aki felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel. Intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában (Gyermekjóléti Szolgálat, védőnő, orvos, jegyző).
- Az intézményben jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket, és azok eredményességét. Ezt a feladatot a csoport óvodapedagógusaival együtt végzi.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve megszűnés okait.

- Elősegíti a csoportvezető óvodapedagógusok felderítő-tevékenységét. Szükséges esetekben családlátogatást végez a csoport óvodapedagógusaival.
- Továbbképzéseket tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében, ahol szükséges.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében és minőségbiztosításában, mint az intézményvezető szakembere.

12.3. AZ INTÉZMÉNYVEZETŐ GYERMEKVÉDELMI FELADATAI

Fő feladata a gyermekek mindenképp felett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesülés ellenőrzése.

Ennek érdekében gondoskodik:

- a gyermeki jogok és szükségletek érvényesüléséről
- az egészséges, biztonságos környezet megteremtéséről
- a gyermekbalesetek megelőzéséről
- óvó-védő intézkedések szabályozásáról
- rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosításáról
- az egészséges életmód biztosításáról
- az óvodába kerülésről a gyermek 3. életévének betöltésekor
- a gyermekekkel kapcsolatos adatok védelméről
- a hozzá forduló szülők problémájának megoldásáról
- a gyermekvédelmi felelős önképzéséről, továbbképzéséről
- évente egy alkalommal a gyermekvédelmi felelős beszámolója alapján a gyermekvédelmi munka értékeléséről

13. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

1. Dr. Kovácsné dr. Bakosi Éva: Vidámság háza

Óvodai program Hajdúböszörmény 1999.

2. Óvodai élet a „Százholdas Pagonyban”

Helyi nevelési program 1997.

3. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

A Kormány 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

4. Buda Béla: Az empátia – a beleélés lélektana

Gondolat 1978.

5. dr. Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája

Tankönyvkiadó Bp. 1988.

6. Dr. Kovács György – dr. Bakosi Éva: Játék az óvodában

Szerzői kiadás Debrecen 1995.

7. Mérei Ferenc – Binét Ágnes: Gyermeklélektan

Gondolat Bp. 1975.

8. Dr. Kovács György – dr. Bakosi Éva: Óvodapedagógia

Debrecen 2004.

9. Dr. Kovács György – dr. Bakosi Éva: Mérészközök

Debrecen 2004.

10. Labáth-Gilicze-Kovács: Óvodai nevelés kompetencia terület, tématerv javaslatok

Educatio Kht. 2008.

12. Radicsné Szerencsés Terézia: Jó gyakorlat

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kiskőrösi Közoktatási Intézménye

13. Önértékelési kézikönyv – ÓVODÁK SZÁMÁRA – Oktatási Hivatal

Az emberi erőforrások minisztere által 2016. január 25-én jóváhagyott tájékoztató anyag

14. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület kelt határozata alapján

HATÁROZATLAN IDŐRE SZÓL.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

1. Az óvodába járó gyermekek szocio-kulturális környezete nagymértékben megváltozik.
2. A program bevétele eredményvizsgálatai szükségessé teszik a program módosítását.
3. A mindenkori törvényi előírások megváltozása.

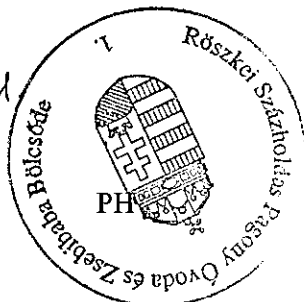
Előírás a programmódosítás kezdeményezésére:

- A nevelőtestület 50%+1 fő írásbeli előterjesztést tesz az óvoda vezetőségének.
- A nevelőtestület határozatba foglalja a programban végrehajtott módosításokat.

15. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Az intézményi nevelőtestülete a 2020. augusztus 31-én megtartott határozatképes nevelőtestületi ülésén át nem ruházható jogkörükben, 100%-os igenlő szavazattal a Százholdas Pagony Óvoda Pedagógiai Programjának egységes szerkezetbe foglalt módosítását5./2020.(VIII.29). határozatszámom elfogadta.

Kelt: Rösztke, 2020. 08. 31.

A Százholdas Pagony Óvoda Pedagógiai Programját az intézmény vezetője8./2020.(VIII.29) számú határozatával jóváhagyta.

Kelt: Rösztke, 2020. 08. 31.

.....*Szil' Beala Kariuk*.....

Intézményvezető aláírása

Mellékletek

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

ÓVODA-CSALÁD KAPCSOLATTARTÁS A SZÁZHOLDAS PAGONY ÓVODÁBAN Időmátrix

Projekt folyamata / lépése	Intézményi					Elvárt eredmény	Értékelés / visszacsatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztvevők	szükséges erőforrások	határidő		
Kukucsáló (nyíltnap)	Gyermekekkel és szülőkkel megismertetjük az intézményt. Bemutakozás	Tagintézmény vezető és nevelőtestület	Nevelőtestület és szülők	Az intézmény adta tárgyi lehetőségek	március	Átfogó ismeretanyagot szereznek a szülők és gyermekek az óvodáról	
Beiratkozás az óvodába	Személyes adatok felvétele	Intézményvezető	Intézményvezető és a szülők	Felvételi napló	április	Várható létszám, és a nemek arányának átláthatósága	
Előzetes szülői értekezlet	Tájékoztatás, és szakmai munkánkba, mindennapjainkba betekintés lehetőségének nyújtása	Intézményvezető és a nevelőtestület	Intézményvezető, nevelőtestület és a szülők	Infokommunikációs eszközök, Összegyűjtött előzetes tapasztalat és információk	augusztus	Átfogó ismeretanyagot szereznek a szülők az óvodáról	
Családlátogatás	Tájékoztatás a családi háttérrel, aktualítások megbeszélése	Óvoda-pedagógusok	Óvodapedagógusok és a szülők	Anamnézis lapok	Folyamatos szeptembertől	Családi háttér megismerése	

Projekt folyamata / lépése	Intézményi					Elvárt eredmény	Értékelés / visszacsatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztvevők	szükséges erőforrások	határidő		
Befogadás	Gyermekekkel megismertetjük a csoportszobát, és a csoport tagjait	Óvoda-pedagógusok	Nevelőtestület és igény szerint a szülő	Csoportnak a felszerelési tárgyai	Folyamatos szeptembertől	Ismereteket, tapasztalatokat szereznek az óvodáról és a gyermekekről	
Szüreti mulatság (nyúlthét: váltakozva paprika, alma, szőlő a téma)	Hagyományörzés	Külső világ tev. megism. területért felelős óvoda-pedagógusok, és a nyitó értekezleten elkészített beosztás szerinti óvónők	Nevelőtestület és az érdeklődő szülők	Szőlő-burgonya és a feldolgozáshoz szükséges eszközök beszerzése. Az óvodai udvar adta lehetőségek.	szeptember	A külső világ tevékeny megismerésével növekszik a gyermekek önállósága, bővülnek társas kapcsolataik	
Együttmozgás a szülőkkel	A gyermekek életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelő mozgássorok, játékok összeállítása, levezetése, differenciálás Gyerekek fejlettségi szintjéről tájékoztatás, a szülőknek	Óvoda-pedagógusok	Nevelőtestület és szülők	Csoportszoba, aula, udvar a helyszín, a mozgáskotta és más tornaszerek elemei az eszköz	szeptember	testi képességek, téri tájékozódás fejlesztése, szókincs bővülése	

Projekt folyamata / lépése	Intézményi					Elvárt eredmény	Értékelés / visszacsatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztvevők	szükséges erőforrások	határidő		
Őszi játékdal-fűzés (óvodánk iskolafelé kacsingatóinak első, együtt történő bemutatkozása szülőknek, nagyszülőknek)	A gyermekek életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelő mozgássorok, játékok összeállítása, levezetése. Népi ruhaviselettel, mozgáskultúrával ismerkedés. Hagyományőrzés	A nyitó értekezleten elkészített beosztás szerinti óvónők	Nevelőtestület és szülők	Táncos ruhák, sportcsarnoki helyszín	október	A gyerekek esztétikai érzékének fejlesztése, új gyermekdalokkal megismerkedés	
Tökfáragás	Hagyomány ápolása, kiállítás rendezése	Óvoda-pedagógusok	Nevelőtestület és szülők	Tökök és a feldolgozásukhoz szükséges eszközök	november	finommotorika, kooperációs készség, esztétikai érzék, kézügyesség fejlesztése	
Mesejátékozás (csoportjaink középsős korosztályának bemutatkozása szülőknek, csoporton belül)	Szülőknek bemutató. A gyermekek életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelő mesék előadása	Óvoda-pedagógusok csoportonként	Nevelőtestület és szülők	Jelmezek, díszlet, csoportszoba adta lehetőségek	november	Tanulási képességek, kooperációs készség, szókincsbővítés, emlékezet fejlesztése	
Lucapogácsa-sütés	Hagyomány ápolása	Óvoda-pedagógusok	Nevelőtestület és szülők	Az aula mint előkészítő helyszín, konyha pedig a sütés tere. Alapanyagok a pogácsához	december.	finommotorika, kooperációs készség, esztétikai érzék, kézügyesség fejlesztése	

Projekt folyamata / lépése	Intézményi					Elvárt eredmény	Értékelés / visszacsatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztvevők	szükséges erőforrások	határidő		
Karácsonyi hangverseny	Hagyomány ápolása	Nevelőtestület	Nevelőtestület	Betlehemi bábok, ajándék a megjelent vendégeknek. Templom mint helyszín szerepel.	december	A gyermekek esztétikai érzékének, fejlődése, ünnepi hangulat fokozása	
„Gyurmázós” délután (csoportjaink kicsinyei együtt tevékenykednek a szülőikkel, csoporton belüli elfoglaltság)	Hagyomány ápolása, gyerekek életkorának megfelelő mozgássorok ártúltatása gyakorlatba	Óvoda-pedagógusok	Nevelőtestület és szülők	Só-lisztgyurma, formázáshoz eszközök	január	Finommotorika, szókincs, társas kapcsolatok bővülnek	
Egyéni beszélgetések SWOT	Aktuális problémák, feladatok megbeszélése és dokumentumok áttekintése	Óvoda-pedagógusok	Pedagógusok, s a csoportjukba tartozó gyermekek szülei	Emlékeztetők, Jelenléti ívek, Teljesítési igazolások, Feljegyzések, rajzok, stb.	január	A szülők visszajelzést kapnak arról, hogyan fejlődtek az eltelt időszakban a gyerekek	
Vitaminnapok Előkészületek Márc. 15-ei megemlékezésre Megemlékezés	Egészséges életmódra nevelés Hazafiasságra nevelés	Nevelőtestület	Nevelőtestület érdeklődő szülők	Zöldségek és gyümölcsök	március	Változatos ízek, illatok megismertetése a gyerekekkel	

Projekt folyamata / lépése	Intézményi					Elvárt eredmény	Értékelés / visszacsatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztvevők	szükséges erőforrások	határidő		
Együtt-munkálkodás Föld napi környezet-rende-zés	Jeles nap, környezetvédelemre nevelés	Nevelőtestület	Nevelőtestület és szülők	Palánták, cserjék és a föld megműveléséhez szükséges eszközök. Helyszínek (kertek) szétosztása csoportonként	április	A külső világ tevékeny megismerése, növekszik a gyermekek önállósága, bővülnek társas kapcsolataik	
Anyák napi játszódéután	Énekes játékok, mondókák megismertetése, ismétlése, gyakorlása. Hagyomány ápolása	Nevelőtestület	Nevelőtestület és szülők	Virág, ajándék	május	A gyermekek – anyukák közös játékelményhez jutása gyermekek ének-zenei képességeinek fejlesztése	
Gyermeknap (nyílhét)	Jeles nap, örömteli játék az udvaron Szülők szervezésének meglepetés interaktív mesejátéka	Intézmény-vezető és nevelőtestület	Nevelőtestület és a szolgáltatást nyújtó emberek	Ugráló vár, gyerekeknek ajándék, az udvari játékok adatai lehetőségek kiaknázása	május	A gyermekek közös játékelményhez jutása	
CD-emlékkönyv kisgyermekéről	Betekintési lehetőség a mindennapjainkba	Óvodatitkár	Óvodatitkár	CD, fényképezőgép, számítógép	Folyamatos egész évben	Átfogó ismeretanyagot szereznek a szülők a mindennapi életünkről	

Projekt folyamata / lépése	Intézményi						Értékelés / visszacsatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztvevők	szükséges erőforrások	határidő	Elvárt eredmény	
Falusi Suttogó Facebook	Óvodai eseményeinkről tájékoztatás írásban és fényképek útján.	Intézményvezető	Intézményvezető, óvodatitkár, óvodapedagógusok	Fényképek	Folyamatosan havonta	Szülőkön kívül más is betekintést kaphat a mindennapi életünkbe	
Faliújság	Információ átadás	Óvodatitkár és óvodapedagógusok	Óvodatitkár	Fényképezőgép, nyomtató, szóróanyagok	Folyamatos egész évben	Új és érdekes programlehetőségek ajánlása a családoknak	
Fogadóóra	Aktuális problémák, feladatok megbeszélése és dokumentumok áttekintése	bevont pedagógusok	pedagógusok, s a csoportjukba tartozó gyermekek szülei (védőnő, pszichológus, stb...)	Óvónői szoba	Rendszeresen a megállapodott időpontban	Kevesebb problémával, konfliktussal nevelhetjük közösen a gyermekeket	

2. SZÁMÚ MELLÉKLET

ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET TÖRÉSMENTES MEGVALÓSÍTÁSA Időmátrix

Projekt folyamata / lépése	Intézményi					Elvárt eredményt	Értékelés / vissza-csatolás
	feladat	felelős	bevontak / résztevők	szükséges erőforrások	határidő		
Iskolafelé kacsingatók avatása	a legnagyobbak kiválasztása, ünneplése, csemegézés	projekt koordinátor, minden óvónő	gyermekek, óvónők	játéknyomda, csemege	szeptember első hete	a státuszok átrendeződésének tudatosodása	beszélgetés a gyerekekkel
Alkalmanként szervezett mozgás a tornacsarnokban	a gyermekek életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelő mozgássorok, játékok összeállítása, levezetése, differenciálás	intézményvezető	gyermekek, óvónők	Sportcsarnok, ill. annak felszerelési tárgyai, sporteszközei	Szólnak az iskolából, amikor át tudják engedni a sportcsarnokot. pl. nevelés nélküli munkanap	folyamatosan ismereteket, tapasztalatokat szereznek az épületről, annak felszereléséről, a gyermekek testi képességeik fejlődése	gyermek- mozaikban, fényképek
Csak nagyoknak szóló művészeti tevékenység: őszi játékdal-fűzés	énekes játékok, mondókák megismertetése, ismétlése, gyakorlása	Projekt koordinátor	iskolafelé kacsingatók, művészeti munkaközösség	a választott játékokhoz szükséges óvodai eszközök	október	a gyermek közös játéklményhez jutása, ének-zenei képességeinek fejlődése, a szülők, a falu közössége betekintést nyer óvodai életünkbe	Intézkedési terv fényképek

Csak nagyoknak szóló művészeti tevékenység: karácsonyi kézműves foglalkozás	karácsonyfadíszek, képeslapok készítése különleges technikákkal	Projekt koordinátor	iskolafelélő kacsingatók, művészeti munkaközösség	a választott alkotásokhoz szükséges óvodai eszközök, alapanyagok	december második hete	a gyermekek esztétikai érzékének, kézügyességének fejlődése, ünnepi hangulat fokozása	Intézkedési terv fénycépek
Csak nagyoknak szóló művészeti tevékenység: mesemondó délután	az iskolafelélő kacsingatók önkéntes, önálló mesemondása a csoportokban, majd közlünk a legügyesebb, legbátrabb mesélők a kortarsaik körében is képviselik csoportjukat	Projekt koordinátor, ill. minden óvónő	Gyermekek, óvónők	mesemondó igazolványok a csoportban, oklevelek a kortársak előtt mesélők számára	a magyar kultúra napja (január 21.) és az azt megelőző hét	kommunikációs készség fejlődése, önbizalom, „beszédbátorság” erősödése	Intézkedési terv fénycépek
Könyvtárlátogatás	játékos ismerkedés a könyvtárral	Projekt koordinátor	iskolafelélő kacsingatók, óvónők, könyvtáros	könyvtár és rendezései	január vagy február	a gyermekek érdeklődése a könyvek, az olvasás megismerésére	
Az iskolások néptánc bemutatója	a gyermekek megismertetése a népi ruhaviselettel, mozgáskultúrával	óvoda-iskola összekötő	iskolafelélő kacsingatók, óvónők, néptánc oktató	művelődési ház nagyterme	március 15. előtt	érzelmi ráhangolódás az ünnepre, motiváltság az ének-zenei tevékenységekre	óvoda – iskola éves együttműködési tervben, fénycépek

Gergely-járás hagyománya I.	kupaktanács, iskolások műsorának megtekintése, a nyílt nap szervezésének segítése	óvoda-iskola összekötő	gyermekek, óvónők, 4. vagy 8. osztályos tanulók és osztályfőnökök	meghívók nyílt napra, közös iskolalátogatásra	március 12. vagy május 9.	motiváltság az iskolai látogatáshoz	óvoda – iskola éves együttműködési tervben, fényképek
Gergely-járás hagyománya II.	iskolásokkal kézen fogva átsétálás az iskolába, látogatás az épületben és az első osztályban	óvoda-iskola összekötő	iskolafelé kacsingatók, óvónők	ajándék a vendéglátóknak	a meghívásnak megfelelően	a gyermekek tapasztalatot szereznek az iskola épületéről, a berendezéséről, a tanítás hangulatáról	óvoda – iskola éves együttműködési tervben
Gergely-járás hagyománya III.	iskolás játékok	minden óvónő	iskolafelé kacsingatók (részt vehetnek kisebbek is benne), óvónők	iskolás sarok berendezése óvodai eszközökkel, felhasználható anyagokkal	az iskolalátogatás utáni naptól	tanulási képességek, kooperációs készség fejlődése	csoportnaplóban
Tanítónő ismerkedése a leendő tanítványaival	kupaktanács, közös játékok lebonyolítása	óvoda-iskola összekötő	iskolafelé kacsingatók, tanítónő, óvoda-iskola munkaközösség-vezető	megfelelő hely biztosítása udvaron vagy épületben	május vége, június eleje	kellemes közös élmény a leendő tanítónővel	óvoda – iskola éves együttműködési tervben

Vízhez szoktatás	úszás-előkészítés, úszásoktatás differenciáltan	intézményvezető és helyettese, óvoda-iskola összehozó	iskola felé kacsingatók, Némó Úszóuli, 2 óvónő és 2 dajka, előzetes beosztás szerint	költségvetésből és szülői hozzájárulásból finanszírozott külső beszállító	június első két hete	a gyermekek biztonságban érzik magukat a vízben, képesek követni az oktatók utasításait, növekszik önállóságuk, bővülnek társas kapcsolataik	fényképek
Búcsúj	az utolsó nap előtti délutántól különleges programok és étkezések, valamint az óvodában éjszakázás megszervezése	a nyitó értekezleten meghatározott személy	iskola felé kacsingatók, óvónők, dajkák	étkezési hozzájárulás a szülőktől az óvoda felszerelési tárgyai, játékaik	utolsó úszás utáni délután és éjszaka	felejtetetlen élmény a gyermekek számára, növekszik önállóságuk, bővülnek társas kapcsolataik	fényképek
Búcsúzó kupaktanács, „átfallás” az iskolába	kötetlen beszélgetés, az emlékek felelevenítése diavetítéssel, a búcsúzó és a tanítónők megajándékozása, csemegézés	óvoda-iskola összehozó, óvodatitkár	iskola felé kacsingatók, szülei, óvónők, dajkák	vetítésvászon, projektor, laptop, ajándék a búcsúzóknak és a tanítóknak, csemege	iskolai évnyitó előtt egy órával	a gyermekek oldottan, együtt érkeznek az évnyitóra	óvoda – iskola éves együttműködési tervben, fényképek

Az első tanítási napon az óvónők segítenek az első osztályban	minden csoport egyik óvodapedagógusa az első néhány órában az első osztályos gyermekek beilleszkedését segíti a tanítónő igénye szerint	óvoda-iskola összekötő	első osztályosok, tanítónő, csoportonként egy óvónő		első tanítási nap	biztonságérzetet nyújtanak az ismerős felnőttek, a tanítónők és óvónők közötti összhang megapasztalása növeli a tanítónők iránti bizalmat	óvoda – iskola éves együttműködési tervben, fényképek
Az óvónők látogatása az iskolában	hospitálás egy tanítási órán, kötetlen beszélgetés a gyermekekkel, végül tapasztalatsere a tanítónőkkel	óvoda-iskola összekötő	első osztályosok, tanítónő, csoportonként egy óvónő	ajándék az első osztályosoknak, tanítónőnek	október vége, november – előzetes egyeztetés szerint	az óvónők visszajelzést kapnak arról, hogyan alkalmazkodtak a gyermekek az iskolai körülményekhez	

3. SZ. MELLÉKLET

SZÁZHOLDAS PAGONY ÓVODA ÉVES ÜTEMTERVE

ŐSZ

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés		Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
Ismerkedés az kuckókkal udvari, csoportosbair játékokkal, játszóhelyekkel	- Újra együtt - Megfogalmazzuk életünk szabályait - VESZÉLYEK - Megismerjük óvodás környezetünket, egymás birodalmát - Mennyit nőttünk a nyáron? - Felkészülünk az új gyermekek fogadására - Befogadás - Kupaktanács (új státuszok a csoportban, életünk szabályai) - Nagyok avatása. - Madárbúcsúztatás (szept. 8. Fecskehajtó kisasszony) - Kínckeresés az óvoda udvarán és távolabbi környezetünkben - Szüret vagy Paprika hét	- Tájékozódás térben (épületben, udvaron) - Mérés, összehasonlítás, rendszerezés. Relációk (kisebb – nagyobb, magasabb – alacsonyabb, több – kevesebb stb.) - Kincsek rendezgetése különböző szempontok alapján – halmozépzés, periodikus sorozatok kialakítása - Számlálgatás	- Nyári élmények ábrázolása különböző technikákkal - Játék a gyurmával - Nyomhagyásos technikák - Paprika Jancsi - leporelló készítése - Hajtogatás (fecske, fényképező)	<u>Mondókák, dalok:</u> - Öbéli játékok: arcsimogatók, lovagoltak, vigasztalók, altatók, stb. - Játékba hívó dalok - Ugráljunk, mint a verebek - Gólya, gólya, gilice - Fecskét látok - Boglya tetején - Gólya, gilice, kendervágó vadréce - Egy üveg alma - Lipem, lopom - A kállói szőlőbe - Tulipánból paprika <u>Zenehallgatás:</u> - A part alatt - Alma, alma - Érik a szőlő - Mögérőtt a paprika	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és meseegyüteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergey Ildikó mozgásos játékgyüteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Játék terménybábokkal a fűben, homokban, terepasztalon: az udvaron, teraszon, csoportszobában - Babavendégség és egyéb játékok a gyűjtött terményekkel - Hajós játék terepasztalon, szőnyegen, udvaron - Piacos, boltos játék - Tökvaros, tökös játékok - Memóriajátékok	- Ősz van - Figyeljük a természetet. - viselkedés kirándulásokon, közlekedés alapvető szabálya - Hajókirándulás, folyóparti növény és folyó állatvilága. - Őszi piac - Befőzés, aszalás, szárítás (ízék, nem szeretem ízek, színek, illatok)	- Élményrajzok, festések - Hajtogatások (hajó, pénztárca), vágások, mozaik képek (gyümölcs, zöldség, pénz, stb.) - Barkácsolás terményekből, termékekből (láncok, figurák) - Gyurmázás természetes színezékekkel megfestett gyurmával (gyümölcs, sütemény, stb.)	<u>Mondókák, dalok:</u> - Áspis, kerekcs - Irt a köcsög - Cini, cini - Húz, húzz engemet - Ez a malac piacra ment - Fehér lilomszál - Hej, a sályi piacon - Kiszáradt a diófa - Iglice, szívem - A kállói szőlőbe - Őszi játékdal fűzés nagyoknak <u>Zenehallgatás</u> - Én elmentem a vásárba - Hull a szilva - Általmennék én a Tiszán - Őszi dalok hangszeren - Zene világnapja (okt. 1.)	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mese gyűjteménye alapján A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteményei alapján	

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Játék termékekkel: gyűjtőgetős célbadobós - Avargyűjtés, avarjátékok - Állatos játékok: őszi gazdasági udvar, állatkert, stb. terepasztalon, szőnyegen, udvaron	- Őszi időjárás változása, hatása az emberekre, állatokra, növényekre – öltözködés, betakarítás, lombhullás, állatok készülődése a télre, stb. - Ház körüli állatok (kirándulás családokhoz) - Márton nap	- Tájékozódás óvodán kívül - Állatok rendezgetése különböző szempontok alapján – halmozképzés, sorképzés - Számlálgatás - Mérés, összehasonlítás, rendszerezés. - Relációk (kisebb – nagyobb, magasabb – alacsonyabb, több – kevesebb stb.)	- Őszi levelek préselése - Képalakítás, képkiegészítés préselt levelekből - Frottázs (képalakítás satirozással) - Levél körbefestés, rajzolás - Őszi táj készítése festékkel (különböző technikák) - Terménybábok készítése - Tökfaragás - Márton napi lúd készítése változatos technikával	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Illdikó mozgásos játékgyűjteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Babakészítés különböző technikákkal, anyagokból - Babavendégtség az elkészült v. otthonról hozott babáknak (születésnap, keresztelő) - Játékok tükröz előtti - Rendőrös játék - Érzékelő játékok	„Ilyen vagyok” személyes adatok fiú-lány testrészek, érzékszervek - Én, te, ő - Idegen, ismerős, rokon, család	- Relációk, sorképzés - Ellentétek - A pár fogalmának kialakítása, párosítás - Játékos számlálgatás - Szimmetria megfigyelése - Téri tájékozódás saját testen	- Babakészítés (az emberi test arányainak felfedeztetése) - Test körberajzolása, arc megrajzolása csomagoló papírra - Ilyen vagyok: „fénykép”, „önarckép” („igazolvány”) - Emberbrázolás különböző technikával	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és meseegyüteménye alapján <u>Mondókák, dalok:</u> - Szita, szita - Gyerekek, gyerekek - Lóg a lába - Hüvelykujjam almafa - Altatók, jámi tanítók, hintáztatók - Eszterlanc - Hej, meszelő - Elvesztettem páromat - Mély kútba tekintek - Koszorú, koszorú <u>Zenehallgatás:</u> - Anyám, édesanyám - Bóbita, bóbita - Altatók	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Hildikó mozgásos játékgyűteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermekjáték	Verselés, mesélés	Mozgás
- Családjáték - lakások, házak készítése különböző méretű ábrákkal - Bábozás - Tűzoltós játék - Színházas játék	- Család, otthon - Kik élnek a családban? (gyermek, szülő, nagyszülő, testvér, stb.) - Kinek, mi a feladata a családban? - Foglalkozások, mesterségek - Családi élmények megbeszélése - Családi otthon melege - Tűz: élettől elem - veszélyforrás - Adventi időszak kezdete	- Halmazok számossága. - Összehasonlítás: idősebb – fiatalabb, hideg – meleg - Számlálás csökkenő sorrendben	- Kéz-fénykép körberajzolással - Családi kép készítése - Adventi koszorú készítése, első gyertya gyújtása	<u>Mondókák, dalok:</u> - Ás, pis, kerekas... - November, ber, ber, ber... - Ácsorogjunk, bácsorogjunk - Bújj, bújj, itt megyek - Tűzet viszek - Ég a gyertya (adventi) <u>Zenehallgatás:</u> - Vivaldi: Négy évszak – IKT - Este jó - Ég a város (kánon)	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjteménye alapján A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Csergely Ildikó mozgásos játékgyűjteménye alapján

TÉL

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermekjáték	Verselés, mesélés	Mozgás
• Mikulásjátékok • Szeretetjátékok • Adventi játékok (adventi naptár alapján) • Hol szól a csengő	• Évszakváltás – időjárásváltozás • Advent • Mikulásvárás (titkosan érzékel) • Felkészülünk a kis állatok téli védelmére, madáretetés	• Sorszámnevek (adventi naptáron) • Párosítás • Bontás, bontás elemeinek összehasonlítása (több, kevesebb, ugyanannyi, szortírozás, rendszerezés) • Építések szabadon és másolással (geometriai tapasztalatszerzés)	• <u>Monddókák, dalok:</u> • Mikulás, mikulás • Télapó itt van • Jöjjön az este • Itt kopog • Hull a pelyhes • Ég a gyertya (adventi) • <u>Zenehallgatás:</u> • Suttog a fenyves • Hull a hó, hull a hó • Fehér havas utakon • Pattanj, pajtás • Ünnepi Gryllus dalok – IKT	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergey Ildikó mozgásos játékgyűjteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
• Ünnepi készüldés • Nagytakarítás, babakarácsony • Játék a Betlehem figuráival	• Lucázás • Karácsonyi élmények felidézése • Az ajándékozás öröme • Karácsony	• Halmazképzés • Térbeli relációk a karácsonyfánál • Mennyiségi fogalmak megismerése a sütemények készítésekor • Térbeli alakzatok felismerése	<u>Mondókák, dalok:</u> • Luca, Luca • Recse, recse pogácsa • Süstünk, süstünk valamit • Kírje, kírje • Csengő hangú hangszerek használata • Dal, vers, mondókafűzés a templomi Karácsonyi Hangversenyre <u>Zenehallgatás:</u> • Pásztorok, pásztorok • Mennyből az angyal • Csordapásztorok • Karácsonyi Hangverseny dalai	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Játék az új karácsonyi játékszereinkkel - Nyomolvasó játék - Havas táj varázslása az építkezős szőnyegen - Játék a hóban - Játék a terepasztalon (havas falu, téli erdő)	- Élmények az ünnepekről, újrési jókívánságok - Új év kezdődik, év, évszakok, hónapok, a hét napjai - Kultúra napján könyvtárlátogatás, az olvasóvá nevelés első lépései - Téli jelenségek (csapadékfajták, kísérletek vízzel, jéggel) - A tél jegyeinek megbeszélése, tapasztalása (időjárás, öltözködés, táplálkozás, fűtés) - Téli örömek, téli sportok - Rütyegetetés, csúsztatás, hajtás - A nap melege, éltető hatása	- Élmények ábrázolása változatos technikával - Formázás hóból, jégből - Alkotás sötét alapra különböző technikákkal (festés, rajzolás, grízsórázás, ragasztás, dúc stb.) - Papírmunkák (részarányos nyírás, quilling, kirigami, origami) - Tabló a téli sportokról - Só-liszt gyurma a téli táj megjelenítéséhez - Festés óra vagy hóval	<u>Mondókák, dalok:</u> - Adjon isten fiúvet, fát - Kicsi vagyok én - Egy kis malac - Ha – ha – ha, havazik - Aki fázik, vacogjon - Hóember, hóember - Nagy a hó - Jön a kocs, most érkezünk <u>Zenehallgatás:</u> - Január az első hónap - Négy vándor jár - Vivaldi: Négy évszak – IKT - A csitári hegyek alatt	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgűjteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
• Állatoknak odút, kuckót, házat építünk • Mackós játékok • Kártyajátékok • Memóriajátékok • Árnijátékok	• Növények, állatok télen (erdőben, mezőn, vadon, állatkertben) • Madárvédelem • Mackóságok, gyertyaszentelő • Sorozatok alkotása legkisebb... legerősebb... legszelídebb... leggyorsabb... • Párosítás • Matematikai műveletek alapozása	• Állatházak elkészítése (papír, agyag, kavics, termények stb.) • Madáretető és vendégei különböző technikával • Állatjelmezek, álarcok készítése • Mackókészítés különböző technikával (pl.: papír-fűzés, körbe himzés, mozaikragasztás, gyűrés, tépés stb.)	<u>Mondókák, dalok:</u> • Dimeg, dörmög • Büjji, büjji medve • Hopp, mókusa • Mackó, mackó, ugorjál • Kővön ül két vörösbegy • Madarak voltunk <u>Zenehallgatás:</u> • Magas fenyő • Mackó brummog • Brum – brum • Brúnó • Bartók B.: • Medvetánc (vonóségys) • IKT	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mese gyűjteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteménye alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermekéneke	Verselés, mesélés	Mozgás
- Öltözködés, átváltozós játék (szerep, jellem) - Babafarsang - Névcstüfő, egyéb mókás játékok - Lufis játékok	- Hangolódás a farsangra - Farsangi mulatság	- Relációk: hosszabb, rövidebb - Kombinatorika - Síkbeli alakzatok - Mérések: súly, űrmérték (fánk hozzávalói)	- Álarcok, jelmezek, teremdiszkek (rajz, festés, karcolás, vágás, kastrozás, stb.) - Bohóc készítése különböző technikával - Élményrajzok	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és meseegyüjtőteménye alapján <u>Mondókák, dalok:</u> - Azért varrták a csizmát - Cini, cini muzsika - Csiteri, csitőri - Réce, ruca, vadliba - Csujjogatók - Most vizzik - Ispirtyi - Hopp, Juliska - Vékony vászon lepedő - Itt a farsang <u>Zenehallgatás:</u> - Úgy tetszik - Faragószék nótája - Édes rózsám - Házasodik a tücsök - Dalok a gyermekek nevének behelyettesítésével - Száraz tónak	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjtőteményei alapján

TAVASZ

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Napfényfürdőzés - Érzékelő játékok - Orvosos játék - Huszáros játékok - Játék falunk maktettjével	- Egészségét az óvodában: egészséges életmód, vitaminhét, Teddy Maci program, fogápolási tanácsadás, értekenyítés - Nemzeti ünnepünkre készülődés: hazánk Magyarországa magyarok vagyunk, zászlónk színei, címerek, kokárda, magyar népviselet - Falunk Részke – maktett az aulában - Gyalogos közlekedés szabályai	- Egészséges és egészségtelen ételek tablója vegyes technikával - Gyümölcs és zöltség csemegék készítése - Zászló, csákó, pártá, kokárda készítése (festés, vágás, ragasztás, hajtogatás stb.) - Vár, huszár, ló, kard barkácsolása különböző anyagokból	<u>Mondókák, dalok:</u> - Jöjj ki napocska - Csiga-biga - Katalinka - Zöld paradicsom - Borsót főztem - Csicséri borsó - Höc, höc, katona - Gyl, paci, paripa - Aki nem lép egyszerre - Mit akar ez az egy ember - A Győri Györgynek - János úr - Hej, vára, vára - Fehérvári kapitány <u>Zenehallgatás:</u> - Kossuth Lajos táborában - Huszárgyerekek - Esik eső karikára - Klapka induló - Himnusz	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjtőműve alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergey Ildikó mozgásos játékgyűjtőműve alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermeknác	Verselés, mesélés	Mozgás
- Iskolás játék - Dominó játék, dobókockás társasjátékok, kártyajátékok - Tavaszi terepasztal - Vizes játékok (vizes kísérletek, horgászós, terepasztal stb.)	- Gergely-járás - Évszakváltás – tavasz: A természet változásai, időjárás, öltözködés - Folyamatos megfigyelések, tapasztalatok gyűjtése, kerti munkák - Meleghezó napok Sándor, József, Benedek - Víz világnapja (márc. 22.): kirándulás a Holt-Tiszához - A vizek, vízpartok élővilága	- Iskolatáska készítése - Rajzolás táblakrétaival függőleges és vízszintes felületre - Terepasztal tartozékainak barkácsolása (ragasztás, tépés, kasírozás, hajtogatás stb.) - Évszakfa-díszítés: madarak, lepkek, virágok - Tavaszi kép készítése különböző technikákkal - Fonatechnikák próbálgatása	<u>Mondókák, dalok:</u> - Zibor-zábor - Béka mama lesben áll - Bújj, bújj zöld ág - Fecskét látok - Golya, golya, gilice <u>Zenehallgatás:</u> - Egy boszorka van - Á-bé-cé-dé - Sándor napján - Tavaszi szél - Ragyogj fel ránk - Lepke, te kedves - Vivaldi: - Négy évszak - IKT	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és mesegyűjteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteménye alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Tavaszi nagytakarítás, mosás, rendezgetés a babaszobában, konyhában - Húsvéti vendégeskedő, locsolkodó játékok, főzőcske igazi zöldségekkel - Tojáskeresés - Nyuszi játékok - Egyre több játék a szabadban	- Húsvétra készülődünk - Jelképek megbeszélése - Húsvéti szokások szűkebb és tágabb környezetünkben - Kerti virágok, virágnaptár	- Számtalálás hallás után is - Szelektálás és szortírozás megadott szempontok szerint - Kombinatorika - Bontás	- Tojások festése, díszítése különböző technikákkal (festés, berzselés, viaszolás, vágás, dekupázs stb.) - Hajtogatás, pl.: nyuszi szalvéta, nyúl - Üdvözlőlapp készítése különböző technikával	<u>Mondókák, dalok:</u> - Fű, fű, fű - Elvesztettem zsebkendőmet - Benn a bárány - Így mosdik a csoka - Sötétes az erdő - Víz, víz - Bidres, bodros bárány - Hogy a csibe <u>Zenehallgatás:</u> - Hol jártál, báránykám? - Nyuszi Gyuszi fekszik - Hej, tulipán	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Játék vadvirágokkal - Játék újrahasznosított eszközökkel - Bolygós játék - Családjáték	- A Föld napjára készülődés (ápr. 22.): környezetvédelem, szelektív hulladékgyűjtés - Munka a kiskertben, kirándulások - Anyák napjára készülődés - Május 1. – májusfa állítása	- Relációk ismértése - Szortírozás - Tő- és sorszámszavak gyakorlása - Nyitott és zárt vonalak közötti eligazodás	- Terepasztal bővítése, frissítése (hajtogatott állatok, növények, nagy festett képek stb.) - Anyák napi ajándék készítése (fűzés, varrás, zsugorka, vasalós gyöngy, monotípia, levegőn száradó gyurma, stb.) - Szövés, fonás, bodzabütykös - Buborékfestés	<u>Mondókák, dalok:</u> - Beültetem kiskertemet - Én kis kertet kerteltem - Hold, hold - Süss fel nap - Koszorú, koszorú - Ispiláng - Rozmaringos ablakomba - Már megjöttünk ez helyre - Orgona ága - Kicsi kocsi - Öbeli játékok <u>Zenehallgatás:</u> - Kellene kis kert - Nézz csak a réten szét - Hová mégy te	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteményei alapján

Játék	Külső világ tevékeny megismerése Matematikai tapasztalatszerzés	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Verselés, mesélés	Mozgás
- Játék a homokban - Külső helyszíneken kincskeresés, bogarászás, játékok (pl.: bújócska, terepadottságok kihasználása, labdajátékok) - Gyereknapi forgatag az óvoda feldiszlített udvarán (ugrálóvár, különleges csemegék, buborékfújás, lufihajtogatás, ügyességi versenyek, arcfestés stb.) - Pünkösdi hagyományőrző játékok	- Madarak, fák napja (máj. 10.) - Tervezett kirándulások - Játékok hete - Hogyan szerezzünk örömet a gyerekeknek? – Gyerekhét, Kihívás napja (máj.) - Pünkösdlő néphagyomány - Nemzeti összetartozás napja (jún. 4.) - Búcsúj (intézkedési terv)	- Formázás vizes homokból - Papírforgók - Röptethető lepkék - Papírsárkány - Koron, ékszerék készítése, díszítése - Ügyességi játékok - papírpohárból	<u>Mondókák, dalok:</u> - Iglice szívem - Somvirággal - Poros úton - Sári néni utazik - Érik a meggyfa - Itt ül egy kis kosárba - Badacsonyi rózsafán - A pünkösdi rózsza - Cifra palota - Érik, érik a dinnye - Kedves óvodám <u>Zenehallgatás:</u> - Két szál pünkösdrózsza - Mit visztek, mit visztek - Kinyílt a rózsza - Láttál-e már valaha (furulyán)	A Százholdas Pagony Óvoda vers - és meseegyütteménye alapján	A Százholdas Pagony Óvoda mozgásanyag éves tematikája és Gergely Ildikó mozgásos játékgyűjteményei alapján

Mesék, versek gyűjteménye az éves hálótervhez

ŐSZ

(Mesék, versek, mondókák témákhoz kapcsolódva)

<i>Mese</i>	<i>Vers</i>	<i>Mondóka</i>	<i>Vershallgatás</i>
Újra együtt! Összeszokás, befogadás → kedvenc mesék felidézése, elmondása: - Víryilló - A répa - A három kiscica - Az alma - A gomba alatt - A három pillangó - A török és a tehenek - Icni-picni - Farkastanya - Kiskakas gyémánt félkrajcárja - Az aranyos tarajos kiskakas - Falánk tyúkocska	Kedvenc őszi versek felidézése: - Csanádi I.: Nyármarasztó - Csanádi I.: Alma - Csoóri S.: Dióbél bácsi - Csanádi I.: Ősz elő - Szilágyi D.: Lepkedar	Ősbeli játékok: - Ciróka-maróka - Kerekecske dombocska - Hüvelykujjam almafa - Ez a malac - Ez elment vadászni - Szita, szita - Töröm, töröm a mákot - Cini-cini muzsika	Nyármúlásról szóló versek: - Móra F.: A cinege cipője - Szabó L.: A szél meg a nap - Tordon Á.: Kis őszi vers - Csukás I.: Dalocska - Petőfi S.: Itt van az ősz
Madárbúcsúztatás: - Költőzik a fecskecsalád - Fecske meg a szalmaszál - A fecskerepülőtéren - Hogyan repült versenyt a kolibri és a gólya - Mióta nem költöznek el a fekete rigók	- Kányádi S.: Valami készül - Tótharpád F.: A fecskék visszavágnak - Csanádi I.: Nyármarasztó - Pósa L.: Villás farkú fecskék - Palotai Gy.: Mondóka (Hosszú lábú gólya)	- Gólya, gólya kelep, kelep - Éhes volt az öreg gólya - Madarak voltunk - Találós kérdések	L. Kvifko: Fecske - Ősz éjjeli kívánság - Gryllus V.: A kémény tetején - Mentovics É.: Búcsúzik a gólya - Zelk Z.: Gólya, gólya

Szüret, betakarítás, paprikaszedés: • Tücsök és a hangya • Gyümölcsmese • Az öregember diófai • Az alma és a kerti manó • Paprikás hangulat • Kányádi S.: Krumpilis mese • Paprika Jancsi meséje • Tulipánná változott király	• Takács Gy.: Szüreti vers • Kányádi S.: Almafácska • Sarkadi S.: Édes ős • Sarkadi S.: Jön az ős • Ragamby A.: Elmúlt a nyár • Csanádi I.: Alma • Csanádi I.: Szüretes • Dénes E.: Krumpil paprikás • Donászy M.: Szüret • Papp M.: Ősz-apóka	• Gurul, gurul a hordó • Dombon török a diót • Tulipánból paprika • Paprika Jancsi a zölderdőben • Esik az eső csöpörög • Találós kérdések	• Veres Cs.: Őszi susogó • Fazekas A.: Szüret • Kányádi S.: Eljött a szüret • Osvát E.: Almaszüret
Hajókirándulás: • A kis hajó • A három hajós • A hattyú, a csuka meg a rák • Pöttömke piros vitorlása	• Pákolitz I.: A hajó	• Megy a hajó a Tiszán	• Pósa L.: A kis hajó
Piaclátogatás: • Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack • Az alma • Gyümölcsmese • A répa • Saláta Sára • Óvónő saját rögtönzött történetei, meséi a zöldségekről illetve gyümölcsökről	• Veress M.: Vasárnapi utazás • Bartos E.: Piacon • Csanádi I.: Kék a szilva • Mentovics É.: Almat vegyenek • Donászy M.: Paradicsom • Bartos E.: Gyümölcsbál • Apostagi Bolváry J.: A kamrában	• Ez a malac piacra megy • Piros alma, de kerek • Alma, alma gömbölyű • Piros alma mosolygó • Találós kérdések	• Weöres S.: Vásár • Körmendi G.: A piacon • Weöres S.: Kert
Állatos játékok: • Vityilló • Kacor király • Az oroszlán és az egér • A csókonyós kislefánt • Brémiai muzsikások • Aranyos tarajos kiskakas • A kecskegida és a farkas	• Orbán O.: Oroszlán • Rónai Gy.: Mondd, szereted az állatokat? • Weil-Jakab M.: Stini Samu fázik	• Találós kérdések	• Devecseri G.: Állatkerti útmutató

• A három kicsibe • A szállást kérő róka • Versenyfutás • Farkastanya • Szegény ember állatai • Csillagszemű juhász • A gomba alatt				
Ősz téma (időjárás, gesztenye-, makk-, levélgyűjtés...): • Kóró és a kismadár • Sün Balázs • A büszke tölgyfa • Az alma • Szél (Galambos B.) • Világga ment a nyár • Levelek hullása (Móra F.) • Őszi mese (Zelk Z.) • Ugri meg Bugri • A kis falevél • A sündisznó meg a nyúl • A kismókus fél diója • A süni, akit meg lehetett simogatni	• Csoóri S.: Dióbél bácsi • Sarkadi S.: Gesztenyecsalogató • Nemes N. Á.: Gesztenyefalevél • Fésűs É.: Sündisznócska • Csanádi I.: Levélsöprő • Gyárfás E.: Gesztenyézó • Fésűs É.: Ősz • Kányádi S.: Zivatar • Csanádi I.: Őszköszöntő • Tarbay E.: Ősz-anyó • Kányádi S.: Jön az ősz • Kovács B.: Levél a szélben • Darázs E.: Csupa sár • Weöres S.: Kis versek a szélről • Mentovics É.: Gesztenye mondóka • Osváth E.: Jött őszanyó • Erdélyi J.: Répa, retek, mogoró • Veres Cs.: Őszi susogó • Szalai B.: Makk-emberke • Csanádi I.: Mókuscsalogató • Kovács B.: Levél a szélben	• Kopár dió mogoró • Süni, süni, sünike • Kemény dió, mogoró • Gomba, gomba, gomba • Susog, susog a levél • Sim-sum fúj a szél • Dombon török a diót • Találós kérdések	• Zelk Z.: Hova futsz te kicsi őz? • Móra F.: Cinege cipője • Weöres S.: Galagonya • Weöres S.: Tündér • Szabó L.: Szél meg a nap • Móra F.: Kertem alján • Fésűs É.: Őszi dudoló • Mentovics É.: Ősz anyó tipeg	

Töközés: - Icirt-Piciri - Lökötő róka - Tök és a csikó - A csoda tök - A tök és az ökör - A töklámpás titka	- Tamkó S. K.: Melegedő - Sarkady S.: Begurult hét tök	- Gyékén, gyákán - Görögdimnye, töröktök - Sütőben a tökmag - Tik-tak, tik-tak, októberi tökök	- Sarkady S.: Hét tök meg egy tökfilkó - Matos M.: Töklámpás
Tűz téma: - Tűzmadár - Kigyós Jancsi - Az aranyparázs - A rakoncátlan lángocska - Szegény ember és a sárkánykirály - Rozmaringtszál	- Mentovics É.: A tűz - Tamkó S. K.: Törpetánc - Weöres S.: Mi volnék? - Bartos E.: Tűzoltó - Nemes N. Á.: Piros autó - Weöres S.: A hétféjtű sárkány	Találás kérdések	A témához kapcsolódóan az óvónő szabadon választott verse
Márton-nap: - Márton lúdja - Ludas Matyi - Az aranylúd - Gőgös Gúnár Gedeon - Micsoda madár ez	- Tordon Á.: Libapapucs - Gazdag E.: Jóbarátaink - Pákolicz I.: Kiolvastó - Verseghy E.: Libanátha	- Bánhidai legények - Réce-ruca - Nincs szebb állat	- Kopré J.: Libák libasorban - A témához kapcsolódóan az óvónő szabadon választott verse
Család téma (benne babás játékok, testünk, foglalkozások...): - A kerek kő - Szegény ember állatai - A kis gömböc - A két kicsi bocs és a róka - A só - A kesztyű - Tíz testvér	K. László Sz.: Ha felnővők - Zelk Z.: Akombákom - Bálint I.: Testrészek - Szűcs M.: Pigi-pogi	- Itt a pislogója - Hadd nézek a tenyeredbe - Ciróka-maróka - Itt a kezem, itt a szám - Nyisd ki kezed, zárd öklödbe - Tente, baba, tente - Kicsi kövér hüvelykapó - Mit csinál a kis kezem - Kip-kop kalapács - Pácsa-pácsa pogácsa - Találás kérdések	- Sarkady S.: Rongybaba - Weöres S.: Szunnyadj, kisbaba - Weöres S.: Bóbita - Erdős L.: Fordított világ - Zelk Z.: Este jó - Balázs M.: Dobbantó

TÉL

(Mesék, versek, mondókák témákhoz kapcsolódva,)

<i>Mese</i>	<i>Vers</i>	<i>Mondóka</i>	<i>Vershallgatás</i>
Ünnepek, néphagyományok (Mikulás, Lucás, Karácsony) - Mikulás kesztyűje - Játékország kismackója - Rakoncátlan lángocska - Sz. Miklós legendája - Várjuk a Mikulást - Sürgős levél - Mese a Mikulásról - Susztar manói - Három fenyő - Csillagok közt szeretnék élni - Madarak karácsonya - Betlehemi történet - Az ezüstsavú harang - Egy karácsonyi manó története - Az égisz erő karácsonyfa - Lepjünk meg anyát - Erdci karácsony - Karácsonyfa története	- Sarkady S.: Télapó - Czeglédi S.: Jön a mikulás - Donkó L.: Mikulás napja - Weöres S.: Száncsengő - Sarkady S.: Fenyőkérlelő - Donászy M.: Áll a fenyő az erdőben - A karácsonyi hangverseny versei	Luca napi mondókák	- Mentovics É.: Luca széke és a boszorkányok - Tóthárpád F.: Szórom a mákot - Tóthárpád F.: Kotyoló - József A.: Betlehemi királyok - Karácsonyi mondóka (angol gyermekvers) - Weöres S.: Köszöntelet karácsony

Új év kezdődik: Az óvónő saját rögtönzött történetei az ünnepekről	- Csanádi I.: Hónapsoroló - Bartos E.: Bodobács - Ténagy S.: Bolondos mondóka - Gazdag E.: Vendégváró - Csanádi I.: Négy testvér	- Újévi köszöntők - Adjon isten fűvet, fát - Kicsi vagyok	- Szabó L.: Esik a hó - Áprily L.: Hűségeselek
Víz (tél van, téli időjárás, téli sportok, havas játékok, vízi világ, horgászós játékok téli madárvédelem...): - Visszajött a répa - A kisgömböc - Vajaspánkó - A nyulacska házikója - Madárkert - A hiú hóember - A kíváncsi hóember - Korcsolyázó kismackó - A battyú, a csuka meg a rák - A halász meg a nagyravagyó felesége - A nyúl meg a tavaszi hó - Kóró és a kismadár - Jég ország királya - Tél apó haragja - Pöttömke piros szegélyes	- Nemes N. Á.: Hóesésben - Kányádi S.: Betemetett a nagy hó - Weöres S.: Nagy a hó - Gazdag E.: A rigó levele - Gazdag E.: Hóember - Zelk Z.: Hóember - Sarkadi S.: Hóember - Csoóri S.: Hókutya - Bartos M.: Hógolyó - Zelk Z.: Téli fák - Restár S.: Vízbe estem - Weöres S.: Béka a fa tövében - Weöres S.: Duna mellett - Weöres S.: Békakirály - Kányádi S.: Aki fázik	- Találás kérdések - Dér, dér, diri dér	- Móra F.: Csókai csóka - Móricz Zs.: Haragos hóember - Áprily L.: Hűségeselek - Hajnal A.: Madáretető - Nemes N. Á.: Tó és fűzfa

Mackózás: • A két kicsi bocs meg a róka • A medve és a macska barátsága • Mackó-tréfa • Jó éjt, bocsok! • Medve és a farkas	• Weöres S.: A medve tőprengése • Osváth E.: Minek a medvének bunda • Csukás I.: Mackómese • Szirmai M.: Macialtató	• Dirneg-dörmög • Találós kérdések	• Devecsery G.: Bundás medve • Csukás I.: Imhol itt az este • Kányádi S.: Jámbor medve
Télkergetés (farsang, hóvirág): • Farsangherceg új ruhája • Ilók és Mihók • Az aranyszörű bárány • Borsószem hercegkisasszony • Az állatok vitája • Az aranyzóló pintyőke • Csárdást járó csizma • Papucsszaggató királykisasszonyok • Kolontos Palkó • Komédiás disznó • Télkergető hóvirág • Hóvirág (Zelk Z.) • Hóvirág (Gaal Mózes) • Tavaszváró hóvirágos mese • A gólya és a róka • A sclyp lányok	• Sarkadi S.: Farsang • Gazdag E.: A bohóc köszöntője • Weöres S.: A pletykázó asszonyok • Drégely L.: Babafarsang • Drégely L.: Jancsi bohóc • Szepesi A.: A bohóc • Tamkó S. K.: Mondjam még? • Kányádi S.: Hóvirág • Donászy M.: Hóvirág • Osváth E.: Télkergető • Zelk Z.: Hóvirág • Osváth E.: Nyújtózik a hóvirág	• Szóljon a zene síppal-dobbal • Névcstűfők • Nyelvtűfők • Kicsi néktünk ez a ház • Ez a lábam • Elmúltott a rövid farsang	• Bartos E.: Farsang • Czeglédy G.: Áll a bál • Veres M.: Bolondbál • Kányádi S.: Zsörtölődő • Mentovics É.: Vígáság legyen • Mentovics É.: Télkergető maskarák • Weöres S.: Vásár

TAVASZ

(Mesék, versek, mondókák témákhoz kapcsolódva)

<i>Mese</i>	<i>Vers</i>	<i>Mondóka</i>	<i>Vershallgatás</i>
Tavaszdílik (vitaminhét, Sándor, József, Benedek, költöző madarak visszatérése, Víz világnapja, Föld napja, erdei kirándulás...) • A nyúl és a tavaszi hó • A nyulacska házikója • Erdőzöldítő, mezővirágoztató királykisasszony • Pipiske és a fűszál • Pitypang bóbítaja • Vadgalamb és a szarka • Versenyfutás • A három csibe • A három pillangó • Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack • Saláta Sára • Óvónő kitalált története a zöldségekről, gyümölcsökről „Levesmese” • Büszke tölgyfa • Kerek kő • Mese a fákról • Nagyhatalmú sündisznócska • A Föld születésnapja • Télkergető hóvirág • Borika fája	• Weöres S.: Olvadás • Csanádi I.: Tavasz-ébresztő • Zelk Z.: Tavaszi dal • Nemes N. Á.: Mit beszél a tengelice • Csanádi I.: Ficánkoló • Csoóri S.: Tavaszi bodzavers • Drégely L.: Tavasz • Osváth E.: Tavasz a várva várt • Fésűs É.: Tavasszal • Bujáki L.: Négy évszak • Móra F.: Villásfarkú fecskemadár • Szalai B.: A golya csizmája • Veres M.: Vasárnapi utazás • Bartos E.: Gyümölcsbál • Lendvai I.: Kerti-bál • Rákos S.: Baktat három vándor • Drégely L.: Tavasz hívása • Osváth E.: Három cimborra • Benedek E.: Ne bánts a fát! • Zelk Z.: Az erdő • Dévai Gy.: Fülemlile • Csoóri S.: Esti párbeszéd • Weöres S.: Duna mellett • Restás S.: Vízbe essem	• Találós kérdések • Nyelvtörők • Anyanyelvi játékok • Ne szedj fészket, nem lesz jó • Hosszú lábú golya bácsi • Lassan forog a kerék	• A témákhoz kapcsolódóan az óvónő szabadon választott verse • Jókai M.: Ültess fát • Az erdő fohásza • Kányádi S.: Erdőn jártam • Bartos E.: Buborék

Március 15.: - A legelősebb állat - Az egyszerű huszár - A huszár - Történetek Március 15-ről - Mézeskalács huszár - Az öreg katona - A zászlófestés	- Sarkady S.: Fell! - Weöres S.: Megy az úton - Juhász M.: Jön egy katona - Donázy M.: Március 15. - Weöres S.: Rajta, rajta - Weöres S.: Paripám csodaszép pejkő - Drégely L.: Pereg a dob	- Lovon járok, huszár lettem - Pám, pám paripám - Gyí paci, paripa - Hőcc, hőcc katona - Menetel az ezred - Piros, fehér, zöld - Magyarország a mi hazánk	- Petőfi S.: Nemzeti dal - Sarkady S.: Március 15-re - Orgoványi A.: Március 15.
Húsvét: - Versenyfutás - Kajlatapsi - Bátor nyulacska - Húsvéti tojások - A király nyulai - A kis csacsi meg a nagy nyuszi - A nyulacska csengője	- Az óvónők által választott locsolkodó vers képességi szintnek megfelelően - Lányok köszönő verse a fiúknak	- Nyuszi fülét hegyezi - Kerekecske dombocska - Ez elment vadászni	- Donázy M.: Hímestojás - Zelk Z.: A három nyúl - Szuhanics A.: Locsolkodó nyuszikák
Anyák napja: - A legszebb vasárnap - Májusi mese - Anyák napja	Az óvónők által választott versek, képességi szintnek megfelelően	Kicsi kocsi	- József A.: Mama - Zelk Z.: Este jó - Bartos E.: Édesanya - Csorba P.: Mesélj rólam
Iskolás játékok: - A jó tündér ajándéka - Milyen lesz az iskolában - Vackor az első bében - A témákhoz kapcsolódva az óvónő szabadon választott meséje	- Weöres S.: Birkaiskola - Weöres S.: Három egész napon át	A témákhoz kapcsolódó mondókák, találós kérdések, anyanyelvi játékok	

A mindennapi mesék kiegészülnek beszédértést és beszédhanghallást fejlesztő DIFER mesékkel, valamint az aktuális témához kapcsolódó egyéb versekkel, mesékkel, kortárs írók, költők alkotásaival.

Cél és feladatrendszer: A gyermekek számára legyen örömmorás a mesehallgatás, a közös mondókázás, verselés. Alakuljanak ki az irodalmi érték befogadásával kapcsolatos szokások. Irodalmi élmény nyújtása által örömszerzés, gyönyörködtetés.

A mesék, mondókák versek általai kiemelt fejlesztési területei: A gyermekek érzelmeit gazdagító irodalmi élmény nyújtása, a közös versmondással, dramatizálással az irodalom megszerettetése, az együttműködő képesség fejlesztése. Értelmi képességek fejlesztése. A beszédkézség fejlesztése, szókincsbővítés, a gyermeki kifejezőkészség, a nyelvtanilag helyes beszéd fejlesztése, a gyermek figyelemének, képzeletének fejlesztése. Memória fejlesztése, hallás utáni szövegértés kialakítása, erősítése.

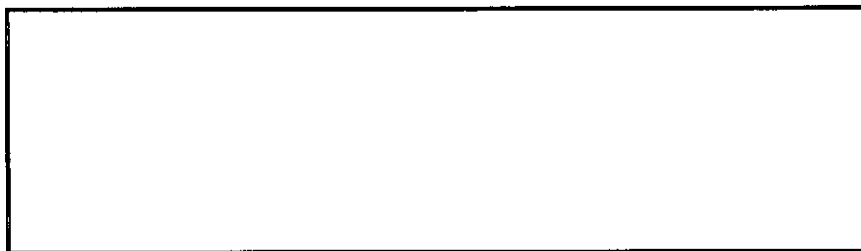
4. SZÁMÚ MELLÉKLET

GYERMEKMOZAIK

„Gyermekmozaik”

Gyermeki fejlődést segítő dokumentációk

/mérések, megfigyelések, fejlesztési tervek/

Gyermekmozaik

(ANAMNÉZIS)

A gyermek neve:

Beceneve:

Születésének helye, ideje:

1. A gyermek megszületésének körülményei

Mi jellemezte az édesanya terhesség alatti állapotát?

.....

Milyen volt a gyermek születésének körülménye?

.....

Az újszülött születési súlya:, hossza:

2. Csecsemőkorban jellemző fejlődés (0-1 éves korig)

Szoptott-e? Meddig?

Ki gondozta?

Mi jellemezte evését?

Mi jellemezte alvását?

Milyen betegségei voltak?

Érte-e valamilyen sérülés, baleset?

3. Kisgyermekkorai fejlődés jellemzői (1-3 éves korig)

Mikor kezdett önállóan járni?

Lépcsőn biztonsággal közlekedik-e?

Mikor kezdett érthető szavakat mondani?

Jelenleg, hogy beszél? (mondatokban, szavakban, beszédhibás)

.....

Szereti-e a mesét?

Mi a kedvenc meséje?

Mikor alakult ki a szobatisztasága?
 Szobatisztasága megbízható-e? (teljesen szobatiszta, alváskor sűrűn
 bepisil...stb.)
 Fáradékony-e?
 Jelenleg mi jellemzi alvását? (nyugodt, nyugtalan, könnyen elalszik... egyéb)

 Milyen alvási szokásai vannak? (cumi, plüss állat, simogatás... egyéb)

 Délután szokott-e aludni?
 Hol alszik? (saját ágyában, külön szobában, szülőkkel együtt)

 Önállóan étkezik-e?
 Van-e valamilyen érzékenysége, allergiája?
 Van-e állandó betegsége?
 Hajlamos-e lázra, lázgörcsre?
 Járt-e bölcsődébe? Ha igen, hogyan telt a beszoktatás?

 Társaságban feloldódik-e vagy visszahúzódó?
 Szívesen barátkozik gyerekekkel? Felnőttekkel?
 Kivel szeret játszani (egyedül, gyerekekkel, felnőttekkel)?

 Mi a kedvenc játéka?
 Mikor szokott a gyerek dühös, indulatos lenni? Hogyan nyilvánul meg?

 Hogyan nyugtatható meg ilyenkor?
 Vannak-e félelmei a gyermeknek? Ha van, mi az? (sötétség, zaj ... egyéb)

4. Családra vonatkozó adatok

A gyermek kivel, kikkel él egy háztartásban?

.....

Van-e gyermeküknek külön szobája?

Testvérek száma:

Családtagok anyanyelve:

Ki gondozza, illetve ki neveli a gyermeket?

Kihez ragaszkodik leginkább a gyermekük?

A gyermek családi körülményeiben történt-e változás (válás, halál... egyéb)?

.....

Előreláthatólag ki kíséri a gyermeket az óvodába és haza?

5. Szülőkre vonatkozó adatok

Apa legmagasabb iskolai végzettsége:

Anya legmagasabb iskolai végzettsége:

Van-e munkahelye a szülőknek?

Van-e munkanélküli a családban? Ha igen akkor ki?

.....

6. Kultúra, szabadidő

Mivel tölti a család leggyakrabban a szabadidejét?

.....

Van-e a családnak hobbyja, érdeklődési területe?

.....

Érdeklődnek-e a művészetek iránt?

7. Nevelés

Milyen a család nevelési módszere?

.....

Van-e valamilyen nevelési problémájuk?

.....

Van- e gyermeküknek otthoni feladata?

Milyen a család jutalmazási szokása?

.....

Szokták-e büntetni a gyermeküket, ha igen milyen módon?

.....

Mi az elvárása az óvodai neveléssel kapcsolatban?

.....

.....

.....

.....

.....

Mit közölne még velünk, gyermekével kapcsolatban?

.....

.....

.....

.....

.....

Családlátogatás tapasztalatai

Hogyan fogadták az óvodapedagógusokat?

.....
.....
.....

Kik voltak otthon?

.....

Milyen volt a gyermek viselkedése?

.....
.....

Minden kérdésre válaszoltak-e a szülők?

.....

Mindkét szülő (ha jelen volt), bekapcsolódott-e a beszélgetésbe?

.....
.....

Mennyire voltak bizalmasak illetve bizalmatlanok?

.....

Egyéb:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Az óvodakezdés, a befogadás tapasztalatai

A gyermek neve

Az óvodakezdés időpontja:

Családból érkezett?

Bölcsődés volt-e: Mennyi ideig?

Fokozatosság, folyamatosság érvényesülése:

.....

.....

.....

Hogyan zajlott az elválás?

.....

.....

.....

.....

Magatartása:

.....

.....

.....

Szociabilitása:

.....

.....

.....

.....

Önállósága:

.....

.....

Kommunikációja, kapcsolatteremtése:

Óvónénikkel:
.....

Óvoda dolgozóival:
.....

Gyermekekkel:
.....

Egyéb fontos megfigyelések, tapasztalatok (étkezés, alvás...):
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Egészségi állapot

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Testi gondozottsága	jól ápol							
	ápolatlan							
	megfelelő							
	hanyag							
Testi fejlettsége	életkorának megfelelő							
	túlsúlyos							
	vékony testalkatú							
Testi erőnléte, állóképessége	életkorának megfelelő							
	kitartó							
	erős							
	erőtlen, gyenge fizikumú							
	fáradékony							
Beszédszervei épek	igen							
	nem							
Érzékszervei épek	Látása	igen						
		nem						
		szemüveges						
	Hallása	igen						
		nem						
		sérült						
Mozgásszervei épek	igen							
	nem							
	sérült, fogyatékos							
Étkezése	önálló							
	segítséget igényel							
	étel érzékeny							
	mindent megeszik							
	válogatós							
Alvása	nyugodt							
	hosszantartó							
	rövid ideig tartó							
	tárggyal alszik (cumi, pelenka...)							
	változó							
	megnyugtatható							
Egészségi állapota	gyakran felsír alvás alatt							
	sokszor beteg							
	könnyen megbetegszik							
	nem beteges							
	állandó betegsége van							

Érzelmi - erkölcsi - akarati élet, szocializáció

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Hangulata, érzelmei	<i>vidám, közvetlen, derűs</i>							
	<i>kiegyensúlyozott</i>							
	<i>zárkózott</i>							
	<i>szorongó, félénk</i>							
	<i>túl érzékeny, gyakran sír</i>							
	<i>gátlásos, visszahúzódó</i>							
	<i>indulatos</i>							
	<i>hirtelen, kitörései vannak</i>							
	<i>érzelmei változóak</i>							
Magatartása	<i>barátságos, barátkozó</i>							
	<i>visszahúzódó</i>							
	<i>érzékeny</i>							
	<i>könnyen megsértődik</i>							
	<i>gyakran dacos</i>							
	<i>alkalmanként akaratos</i>							
	<i>durva, agresszív, erőszakos</i>							
Önbizalma, önismerete, énképe	<i>még nem alakult ki</i>							
	<i>megerősítést igényel</i>							
	<i>alulértékelt</i>							
	<i>csekély</i>							
	<i>túlzott</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
Akarati-erkölcsi vonásai	<i>önállótlan</i>							
	<i>önálló</i>							
	<i>öntudatos</i>							
	<i>kötelességtudó, udvarias</i>							
	<i>udvariatlan</i>							
	<i>fegyelmezett</i>							
	<i>gyakran fegyelmeztelen</i>							
	<i>felelőtlen</i>							
	<i>kapkodó</i>							
	<i>figyelmetlen</i>							
	<i>figyelmes</i>							
	<i>kitartó</i>							
	<i>kitartásra még nem képes</i>							
	<i>könnyen befolyásolható</i>							
	<i>képes akaratát érvényesíteni</i>							

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Kapcsolat-teremtése	elfogadja a felnőtteket							
	elfogadja a gyerekeket							
	magányos							
	több felszínes kapcsolata van							
	közömbös							
	visszahúzódó							
	elutasító							
	kezdeményező							
	változó							
	gyakran árulkodik							
Közösségben elfoglalt helye	vannak barátai							
	nincs baráti kötődése							
	kötődése egyirányú							
	kötődése kölcsönös							
	népszerű, szeretik a csoportba							
	vezető szerepet tölt be							
	mellékszerepet tölt be							
	felnőtt közelségét keresi							
	perifériára sodródott							
	Együttműködési készsége	többnyire nem képes együttműködésre						
hajlik az együttműködésre								
meggyezés által képes rá								
képes együttműködni								
Szabálytudata	alkalmazkodik a szabályokhoz							
	elfogadja és betartja a szabályokat							
	a szabályokat másokkal is betartatja							
	elfogadja a szabályokat, de nem mindig tartja be							
	nehezen érti meg a szabályokat							
	ellenőrzés mellett képes a szabályok alkalmazására							
	gyakran kell emlékeztetni							
A dicséret, a siker	örömmel tölti							
	serkenti, készíti							
	magabiztossá teszi							
	nem érzékeli a sikert							
	közömbös iránta							

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
A bírálat, a kritika, az esetleges kudarc	<i>a kritikát, bírálatot elfogadja</i>							
	<i>serkentőleg hat rá</i>							
	<i>újra próbálkozik</i>							
	<i>nem veszi el érdeklődését</i>							
	<i>elkeseríti</i>							
	<i>bátortalanná, bizonytalanná teszi</i>							
	<i>elveszíti érdeklődését</i>							
	<i>elsírja magát</i>							
	<i>dacot vált ki belőle</i>							
	<i>a kudarcot nem tudja elviselni</i>							
Reakciója a tevékenységek akadályoztatása esetén	<i>kitartásra képes</i>							
	<i>toleráns</i>							
	<i>feladja</i>							
	<i>regresszívvé válik</i>							
	<i>indulatkitöréssel válaszol</i>							
	<i>személyek elleni agresszió jellemzi</i>							
	<i>tárgyak elleni agresszió jellemzi</i>							
Monotónia tűrése, kitartása	<i>átlagos</i>							
	<i>változó</i>							
	<i>rövid ideig tart</i>							
	<i>tevékenység végéig tart</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>nem bír a tevékenységben maradni</i>							
Önállósága	<i>állandó segítséget igényel</i>							
	<i>időnként segítséget, irányítást igényel</i>							
	<i>nem igényel segítséget</i>							
	<i>segítségre szorul, de nem igényli a segítséget</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>személyi kontaktus nélkül teljesít</i>							
	<i>önálló, segít másoknak</i>							

Észrevételek, tapasztalatok

Dátum	

Játék, munka, választható tevékenységek

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év		
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.	
Domináns játékmódja	funkciós, gyakorló								
	szituációs								
	konstrukciós								
	mozgásos szabályjáték								
	értelem fejlesztő szabályjáték								
Beilleszkedése, viselkedése	játékban	elmélyült, hosszantartó							
		kapkodó, szétszórt							
		kiegyensúlyozott							
		kezdemenyező							
		gátolt							
		többnyire egyedül játszik							
		szívesen játszik társaival							
		ötletes, találékony							
		biztatást, ötletet igénylő							
		rövid ideig játszik							
		korának megfelelő							
		irányítással sem tud korának megfelelő játékkal játszani							
		erőszakos, akaratát megvalósító							
		alkalmazkodó, mások ötletét elfogadó							
		a játékokra vigyáz							
		a játékokat gyakran rongálja							
		szívesen átadja a játékokat							
		gyakran elveszi a játékokat							
		választható tevékenységben	érdeklődő						
			társakkal tevékenykedő						
	bekapcsolódó								
	tartós együttműködésre képes								
	alkalmazkodó								
	elfogadó								
	kezdemenyező								
	szemlélődő								
	társakhoz sodródó								
	irányítani akaró								
	Szereplési hajlama	másokat zavaró							
		szívesen szerepel							
rávehető a szereplésre									
tiltakozó									
		nem szeret szerepelni							

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Munkatechnikája	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>fejlődő</i>							
	<i>kialakulóban</i>							
	<i>még nem alakult ki</i>							
	<i>fejlesztést igényel</i>							
	<i>korához képest nem megfelelő</i>							
	<i>a technikákat jól alkalmazza</i>							
	<i>a technikákat próbálgatja</i>							
Témaválasztása	<i>önálló</i>							
	<i>változatos, ötletes</i>							
	<i>irányítást igényel</i>							
	<i>egyhangú</i>							
	<i>ötletét meg tudja valósítani</i>							
	<i>nincs önálló ötlete</i>							
	<i>mások ötletét valósítja meg</i>							
Ábrázolása	<i>kusza firka</i>							
	<i>forma firka</i>							
	<i>megnevezi az ábrákat</i>							
	<i>feltünteti a részleteket</i>							
	<i>érzékelte az arányokat</i>							
	<i>jelzi a dimenziókat</i>							
	<i>kreatívan ábrázol</i>							
	<i>érzelmileg motiválható</i>							
	<i>segítséget igényel</i>							
	<i>kerüli az ábrázolást</i>							
	<i>sok színt használ</i>							
	<i>kevés színt használ</i>							
	<i>csak egy színt használ</i>							
A tevékenységek során	<i>törekszik tisztán dolgozni</i>							
	<i>munkájára igényes</i>							
	<i>mások munkájára vigyáz</i>							
	<i>munkája maszatos, gyűrött</i>							
	<i>munkájára igénytelen</i>							
	<i>mások munkáját nem becsüli</i>							
	<i>színeket felismeri</i>							
	<i>színeket megnevezi</i>							
	<i>színeket keveri</i>							
	<i>színeket nem ismeri fel</i>							
	<i>színeket nem tudja megnevezni</i>							
	<i>érzi és élvezzi az alkotás örömét</i>							
	<i>érdeklődő</i>							

Észrevételek, tapasztalatok

Dátum	

Mozgásfejlődés

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Mozgása általában	összerendezett, harmonikus							
	motivált, magabiztos							
	bátor							
	szeret mozogni							
	kitartó							
	összerendezetlen							
	félelemérzet nélküli							
	fél a tornaszereken							
	átlagos							
	gyors							
	lassú							
	gátolt							
	bátortalan							
	túl óvatos							
	kellően óvatos							
	túlzottan mozgékony							
Koordinációja nagymozgásokban	Járása	ütemtartásra képes						
		ütemtartás nélküli						
		különböző járásfajtákra képes						
		különböző járásfajtákra segítséggel képes						
		járás közben tartása rossz						
		kéz-láb mozgása jó						
		kéz-láb mozgása nem alakult ki						
	Futása	rendezetlen						
		szabálytalan						
		természetes						
		tempóváltásra képes						
		tempóváltásra segítséggel képes						
		kéz-láb mozgása jó						
		kéz-láb mozgása még nem alakult ki						
		kitartóan fut						
	Egyensúly- érzéke	stabil						
		instabil						
		bizonyos feladatoknál fél						
		talajon képes rá						
		változó körülmények között képes						
		képes egy lábon egyensúlyozni						
		segítséggel képes						

Megfigyelések életkorok szerint			3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként			V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Koordinációja nagymozgásokban	Mászása	talajon képes rá							
		változó körülmények között képes rá							
		bizonytalan							
		tornaszereken képes rá							
	Csúszása, kúszása	kéz-láb mozgása összerendezett							
		mozgása összerendezetlen							
		bizonytalan feladat közben							
		talajon képes rá							
		tornaszereken képes rá							
		tornaszereken még nem képes rá							
	Ugrása	bizonytalan							
		fél							
		tud egy lábon ugrálni							
		csak páros lábon képes ugrálni							
		változó körülmények között képes rá							
		segítséget igényel							
		korához képest ügyes							
	Dobása	labdakezelése jó							
		labdakezelése bizonytalan							
		labdakezelése még nem alakult ki							
		célba dobással próbálkozik							
		célba tud dobni							
		dobása még ügyetlen							
Önmagához való viszonya		testrészeket felismeri							
		testrészeket megnevezi							
		csak bizonyos testrészeket ismer fel							
		csak bizonyos testrészeket nevez meg							
		segítséggel nevezi meg a testrészeket							
		testséma ismeret bizonytalan							
		testséma ismerete fejlesztésre szorul							
		testrészekhez kapcsolt utasításokat végrehajt							
		testrészekhez kapcsolt utasításokat segítséggel hajt végre							
		testséma ismerete kialakult							

Megfigyelések életkorok szerint			3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelések lejegyzése félévenként			V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Tájékozódása	Térben	magabiztos							
		környezetét jól ismeri							
		bizonytalan							
		alig tájékozódik							
		segítséggel tájékozódik							
		az irányokat ismeri							
		oldalislágban elemi szinten stabil							
		oldalislágban bizonytalan							
		irányokat összekeveri							
		utasított irányváltásra képes							
		iránytartásra nem képes							
		utánzás útján képes irányt váltani							
	Síkban	jól tájékozódik							
		részben tud tájékozódni							
		bizonytalan							
		nem tud tájékozódni							
csak segítséggel képes rá									
Időben	jól tájékozódik								
	bizonytalan								
	nem tud tájékozódni								
	csak segítséggel képes rá								
Finommotoros mozgása		korának megfelelő							
		korához képest elmaradott							
		fejlesztésre szorul							
		kialakulóban van							
		szem-kéz koordinációja kialakult							
Dominancia		jobbkezes							
		balkezes							
		kevert dominanciák							
		még nem alakult ki							
Eszköz-használata		még nem alakult ki							
		kialakulóban							
		kialakult							
		könnyed							
		biztos							
		bizonytalan							
		korától elmaradott							
		korának megfelelő							
		szokásostól eltérő							
		görcsös							
		fogása esetén							
		rendeltetésének megfelelően használja az eszközöket							

Észrevételek, tapasztalatok

Dátum	

Értelmi fejlettség

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Figyelme	<i>koncentrált</i>							
	<i>hosszú ideig képes figyelni</i>							
	<i>osztott figyelemre képes</i>							
	<i>változó</i>							
	<i>rövid ideig tartó</i>							
	<i>könnyen elterelhető</i>							
	<i>szétszórt</i>							
	<i>irányítást igényel</i>							
	<i>nehezen tűri a monotóniát</i>							
Megfigyelő-képessége	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>általában pontos</i>							
	<i>tárgyak, jelenségek lényegét megragadó</i>							
	<i>változó</i>							
	<i>felszínes</i>							
	<i>többnyire lényegtelen vonásokat észrevevő</i>							
	<i>általában pontatlan</i>							
Érzékelése, észlelése	<i>azonosságokat, különbözőségeket észrevesz</i>							
	<i>azonosságokat, különbözőségeket még nem érzékel</i>							
	<i>alak-háttér megkülönböztetése jó, kialakult</i>							
	<i>alak-háttér megkülönböztetése még nem alakult ki</i>							
	<i>forma észlelése kialakult</i>							
	<i>forma észlelése pontatlan</i>							
	<i>téri irányokat érzékeli</i>							
	<i>relációk érzékelése még bizonytalan</i>							
	<i>idő érzékelése kialakult</i>							
	<i>idő érzékelése még bizonytalan</i>							
Képzelete	<i>gazdag</i>							
	<i>élénk</i>							
	<i>átlagos</i>							
	<i>ötletszegény</i>							
	<i>csapongó</i>							
	<i>fantázia hazugság jellemzi</i>							

Megfigyelések életkorok szerint			3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként			V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Emlékezete	Általában	pontos							
		pontatlan							
		megbízható							
		szándékos emlékezete kialakult							
		önkéntelen emlékezet jellemzi							
	Vizuális	rövidtávú							
		hosszútávú							
		pontos							
		pontatlan							
		felszínes							
	Verbális	rövidtávú							
		hosszútávú							
		pontos							
		pontatlan							
		felszínes							
Érdeklődése, tevékenységben való részvétele	egyoldalú								
	passzív								
	sokoldalú								
	kíváncsi								
	kíváncsisága felkelthető								
	motiválható								
	nehezen motiválható								
	csak egyénileg lehet vele haladni								
Gondolkodása	folyamatosan fejleszthető								
	kezdetleges								
	fejleszthető								
	lassú								
	életkorának megfelelő								
	logikus/összefüggéseket felismerő								
Gondolkodási műveletek	kreatív/ötleteit megvalósító								
	analízis-szintézis műveletére képes								
	egyszerű feladatoknál is hibás általánosításra, konkretizálásra képes								
	általánosításra, konkretizálásra még nem képes								
	ok-okozati összefüggéseket felismer								
	ok-okozati összefüggéseket ritkán ismer fel								
	lényeglátás jellemzi								

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Gondolkodási műveletek	összehasonlításra tág körben képes							
	kiegészítésre, rendezésre képes							
	összehasonlításra kevés elem esetén képes							
	kiegészítésre, rendezésre még nem képes							
	problémamegoldó gondolkodásra képes							
Feladattudata, feladatvégzése, feladattartása	megérti, elfogadja, önállóan teljesít							
	érti, de nem teljesít							
	érti, segítséggel, irányítással teljesít							
	törekszik pontosan teljesíteni							
	többnyire pontatlanul teljesít							
	motivált							
	motiváltság hiánya jellemzi							
	tevékenységben elmélyült							
	a tevékenység nem köti le, nem teljesít							
	kapkodó							
	szétszórt							
	kitartó							
	kitartásra nem képes							
	könnyen vált át más tevékenységre							
	kialakult							
	korának megfelelő							
	még nem alakult ki							
A tevékenység tempója	gyors, dinamikus							
	lassú							
	nehézkés							
	átlagos							
	kapkodó							
A tevékenységeket, a munkát	önként végzi, önállóan							
	időnként személyes kontaktust, biztatást igényel							
	állandó segítséget, biztatást igényel							
	biztatásra sem végzi							

Észrevételek, tapasztalatok

Dátum	

Beszédfejllettség

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Beszéde	<i>tiszta, érthető</i>							
	<i>nem érthető</i>							
	<i>nehezen érthető</i>							
	<i>beszédhibás</i>							
	<i>még nem beszél</i>							
	<i>bizonyos szituációkban beszél</i>							
	<i>összefüggő, folyamatos</i>							
Beszédtempója	<i>megfelelő</i>							
	<i>gyors (hadaró)</i>							
	<i>lassú</i>							
Beszédritmusa, hangsúlya	<i>folyamatos</i>							
	<i>akadozó</i>							
	<i>hangsúlyozása jó</i>							
	<i>monoton</i>							
	<i>hibásan hangsúlyoz</i>							
Beszédkedve	<i>szívesen beszél</i>							
	<i>sokat beszél</i>							
	<i>fecsegő</i>							
	<i>gátolt</i>							
	<i>csak kérdésre válaszol</i>							
	<i>ritkán kezd beszélgetésbe</i>							
Beszédfegyelme	<i>minden helyzetben megfelelő</i>							
	<i>bizonyos helyzetben nem megfelelő</i>							
	<i>még nem alakult ki</i>							
	<i>fecsegő</i>							
Hangereje	<i>halk</i>							
	<i>hangos</i>							
	<i>megfelelő</i>							
Szókincse	<i>gazdag, árnyaltan kifejező</i>							
	<i>szegényes</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>korához képest elmaradott</i>							
	<i>átlagos</i>							
	<i>fejlesztésre szorul</i>							
Mondat- szerkesztése	<i>egyszavas mondat</i>							
	<i>tőmondat</i>							
	<i>összetett mondat</i>							
	<i>bővített mondat</i>							
	<i>hiányos mondat</i>							

Megfigyelések életkorok szerint		3 év	4 év		5 év		6 év	
Megfigyelés lejegyzése félévenként		V.	I.	VI.	X.	IV.	XI.	V.
Mondat-szerkesztése	<i>befejezetlen mondat</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>korához képes elmaradott</i>							
	<i>fejlesztésre szorul</i>							
Beszédértése	<i>rossz</i>							
	<i>nehezen érti meg a közléseket</i>							
	<i>részben érti meg a közléseket</i>							
	<i>megérti a közléseket</i>							
	<i>félreérti a hallottakat</i>							
	<i>helyzethez kötötten érti</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>bonyolult szófordulatokra alig reagál</i>							
Szöveg-visszaadása	<i>teljes, pontos</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>lényeges mozzanatot kiemelő</i>							
	<i>hiányos</i>							
	<i>felszínes</i>							
	<i>nem képes rá</i>							
	<i>segítséget igényel</i>							
	<i>nehezen memorizál</i>							
Képolvasása	<i>felsorol</i>							
	<i>egyszerű cselekvéseket megnevez</i>							
	<i>összefüggéseket még nem ismer fel</i>							
	<i>összefüggéseket felismer</i>							
	<i>korának megfelelő</i>							
	<i>korához képest elmaradott</i>							
	<i>fejlesztésre szorul</i>							

Észrevételek, tapasztalatok

Dátum	

Szülőkkel történő beszélgetések

Név:

IDŐPONT	RÉSZTVEVŐK	BESZÉLGETÉS TÉMÁJA	TAPASZTALATOK ÉS MEGÁLLAPODÁSOK	ALÁÍRÁSOK szülő/óvodapedagógus

Egyéni fejlesztési tervek

Név:

Korcsoport, dátum	Fejlesztés területe, módja	Fejlesztő játékok, tevékenységek	Elért eredmények

Szülők tájékoztatója

3-4 éves korosztály

Gyermek neve:

Dátum:

I. Szocialitás, egészségi állapot

A, Érzelmi, akaratí képeességei	
a,	<i>szülőkötől való reggeli elválás:</i> nehézkes - könnyen vigasztalható - zökkenőmentes - változó
b,	<i>reakciója a szülők érkezésekor:</i> nem akar hazamenni - örömmel megy haza - befejezi megkezdett tevékenységét
c,	<i>a nap folyamán:</i> érzelmei változóak- hirtelen kitörései vannak - vidám - gyakran sír
Egyéb:	
B, Társas kapcsolatai	
a,	elutasító - nehezen barátkozó - barátkozó - vezéregyéniség
b,	konfliktus esetén: kilép a konfliktusból - sír - védekezik - bántalmaz, rombol - segítséget kér
c,	még nem figyel az udvariassági szabályokra - figyelmes, udvarias
Egyéb:	
C, Magatartása, beilleszkedése, viszonya környezetéhez	
a,	szorongó - gátlásos - hamar feloldódik - szívesen jár óvodába
b,	alkalmanként vagy többnyire: akaratos - verekedik - rombol - társaival kedves
c,	többször kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására néha kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására elfogadja és igyekszik betartani a csoport szokásait, szabályait
d,	a csoport felnőttjeit még nem fogadja el - a csoport felnőttjeit elfogadja - más csoport felnőttjeit nem fogadja el - más csoport felnőttjeit elfogadja
Egyéb:	
D, Alapvető biológiai szükségletei	
a,	sok segítséggel étkezik - kevés segítséggel étkezik - önállóan étkezik
b,	mosdóban segítséget igényel - önállóan használja a mosdót
c,	csak segítséggel öltözik - kevés segítséget igényel öltözködéskor- önállóan öltözik
d,	nem alszik - nehezen alszik el - nyugodtan pihen - alvása nyugodt, hosszantartó
Egyéb:	

II. Játék, választható tevékenységek

A, Játéka	
<i>a, Kivel játszik</i>	egyedül - felnőttel - gyermektársak mellett - gyermektársakkal
<i>b, Hogyan játszik</i>	szemlélődő - kapkodó - korának megfelelő - hosszú ideig
<i>c, Kedvelt játék típusa</i>	funkciójáték - konstrukciós játék - szerepjáték - szabályjáték
Egyéb:	
B, A tevékenységekhez való viszonya	
<i>a, Anyanyelvi nevelés, mese-vers</i>	<i>beszédkészsége:</i> még nem beszél, beszéde nehezen érthető - kérdésekre nem válaszol - szavakkal válaszol - rövid mondatokat használ - korának megfelelő - kimagaslóan jó
	<i>szókincse:</i> hiányos - életkorának megfelelő - gazdag, választékos
	<i>az irányított tevékenységet</i> nem kedveli - elfogadja - szívesen részt vesz benne
<i>b, Ének-zene, énekes játékok</i>	nem kedveli - biztatásra énekel - szívesen énekel: egyedül, társakkal - körjátékokban szívesen részt vesz - részt vesz, de nem énekel
<i>c, Rajzolás, mintázás, kézimunka</i>	<i>finommotorikája:</i> fejletlen - korának megfelelő - jól fejlett
	<i>szabad játéktevékenységként</i> nem kedveli - kedveli - csak bizonyos technikát kedvel
	<i>az irányított tevékenységet</i> nem kedveli - szemlélődik - csak biztatásra tevékenykedik - csak bizonyos technikát kedvel - szívesen tevékenykedik
<i>d, Mozgás</i>	<i>szabad mozgásos tevékenységeket</i> nem kedveli - biztatásra választja - kedveli
	<i>az irányított tevékenységben</i> nem szívesen vesz részt - bekapcsolódó - aktív - egyszerű szabályokat betart
Egyéb:	

.....
Óvodapedagógusok

.....
Szülők

Szülők tájékoztatója (5 éves korosztály)

Gyermek neve:

Dátum:

I. Szocialitás

A, Társas kapcsolatai	
a,	elutasító - nehezen barátkozó - barátkozó - vezéregyenység
b,	konfliktus esetén: kilép a konfliktusból - sír - védekezik - bántalmaz, rombol - segítséget kér - próbálja kezelni a konfliktust
c,	az udvariassági szabályokra: még nem figyel - részben figyel - figyel
B, Magatartása, beilleszkedése, viszonya környezetéhez	
a,	szorongó - nem mindig találja helyét a csoportban - szívesen jár óvodába
b,	többször kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására néha kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására elfogadja és betartja a csoport szokásait, szabályait
c,	a csoport felnőttjeit még nem fogadja el - a csoport felnőttjeit elfogadja - más csoport felnőttjeit is elfogadja
Egyéb:	

II. Játék, tevékenységek

A, Játék	
a, Kedvelt játék típusa	funkciójáték - konstrukciós játék - szerepjáték - szabályjáték
b, Hogyan játszik	szemlélődő - kapkodó, szétszóró - korának megfelelő - hosszú ideig - elmélyülten - ötletadó, szervező
c, Kivel játszik	csak állandó társal, társakkal - eltérő korosztállyal - kortársakkal
Egyéb:	
B, Anyanyelvi nevelés, mese - vers	
a, Tevékenységgel való kapcsolata	nem kedveli - elfogadja - szívesen részt vesz benne - aktív
b, Beszéde	vannak rosszul ejtett hangjai - hangképzése helyes - beszédritmusa megfelelő
c, Összefüggő beszéde	kérdésekre nem válaszol - csak szavakkal válaszol - rövid mondatokat használ - korának megfelelő - kimagaslóan jó
d, Szókincse	hiányos - életkorának megfelelő - gazdag, választékos
e, Memóriája	nehezen tanul - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
f, Szereplési kedve	elutasító - biztatásra szerepel - szívesen szerepel
Egyéb:	
C, Ének-zene, énekes játékok	
a, Tevékenységgel való kapcsolata	nem kedveli - biztatásra énekel - szívesen énekel: egyedül, társakkal - körjátékban szívesen részt vesz
b, Ritmusérzéke	bizonytalan - életkorának megfelelő - az életkorához képest fejlettebb
c, Éneklése	nem tud tisztán énekelni - irányítással tud tisztán énekelni - tisztán énekel
Egyéb:	

D, Rajzolás, mintázás, kézimunka	
<i>a, Alkotáshoz való viszonya</i>	nem kedveli - szemlélődik - csak bízattásra tevékenykedik - aktivitása technikafüggő - szívesen tevékenykedik
<i>b, Eszközhasználat</i>	még nem rendeltetésszerű - életkorának megfelelő - biztos
<i>c, Finommotorikája</i>	életkorához képest: fejletlen - megfelelő - jól fejlett
<i>d, Az elkészített alkotása</i>	maszatos - tiszta - gyűrött - elnagyolt - korához képest kidolgozott
Egyéb:	
E, Külső világ tevékeny megismerése	
<i>a, Ismeretei, megfigyelései környezetéről</i>	hiányos - életkorának megfelelő - korosztályában kimagasló
<i>b, Matematikai tapasztalatai</i>	hiányos - életkorának megfelelő - korosztályában kimagasló
<i>c, Tájékozódása térben, síkban</i>	nem tud - bizonytalan - életkorának megfelelő
Egyéb:	
F, Mozgás	
<i>a, Részvétele a mozgásos tevékenységekben</i>	nem kedveli - életkorának megfelelően aktív - törekszik a szabályok betartására
<i>b, Testi fejlődése, mozgása</i>	fáradékony - életkorának megfelelő - nagy mozgásigényű - jól terhelhető
<i>c, Mozgása</i>	összerendezetlen - életkorának megfelelő - összerendezett
<i>d, Egyensúlyérzéke</i>	bizonytalan - életkorának megfelelő - biztos
Egyéb:	

III. Tevékenységekben

A, Figyelme	
szétszórt - gyakran elkalandozik - életkorának megfelelő - hosszantartó	
B, Munkatempója	
lassú - kapkodó - változó - életkorának megfelelő	
Egyéb:	

.....
Óvodapedagógusok

.....
Szülők

Szülők tájékoztatója (6 éves korosztály)

Gyermek neve:

Dátum:

I. Szocialitás

A, Társas kapcsolatai	
a,	elutasító - nehezen barátkozó - barátkozó - vezéregyenység
b,	konfliktuskerülő - helytelenül kezeli a konfliktust - helyesen oldja meg a konfliktust
c,	az udvariassági szabályokra: még nem figyel - részben figyel - figyel
B, Magatartása, beilleszkedése, viszonya környezetéhez	
a,	szorongó - nem mindig találja helyét a csoportban - szívesen jár óvodába
b,	gyakran kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására néha kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására elfogadja és betartja a csoport szokásait, szabályait
c,	más csoport felnőttjeit nehezen fogadja el - elfogadja
Egyéb:	

II. Játék, tevékenységek

A, Játék	
a, Kedvelt játék típusa	funkciójáték - konstrukciós játék - szerepjáték - szabályjáték
b, Hogyan játszik	kapkodó, szétszóró - hosszú ideig játssz - elmélyült - ötletadó, szervező
c, Kivel játszik	csak állandó társal, társakkal - kisebb korosztállyal - kortársakkal
Egyéb:	
B, Anyanyelvi nevelés, mese - vers	
a, Tevékenységgel való kapcsolata	nem kedveli - elfogadja - aktívan részt vesz benne - kimagaslóan jó
b, Beszéde	vannak rosszul ejtett hangjai - hangképzése helyes - beszédritmusa megfelelő - logopédiai segítséget igényel
c, Összefüggő beszéde	kérdésekre nem válaszol - csak szavakkal válaszol - rövid mondatokat használ - korának megfelelő - kimagaslóan jó
d, Szókincse	hiányos - életkorának megfelelő - gazdag, választékos
e, Memóriája	nehezen tanul - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
f, Szereplési kedve	elutasító - biztatásra szerepel - szívesen szerepel
Egyéb:	
C, Ének-zene, énekes játékok	
a, Tevékenységgel való kapcsolata	nem kedveli - biztatásra énekel - szívesen énekel: egyedül, társakkal - körjátékban szívesen részt vesz
b, Ritmusérzéke	bizonytalan - életkorának megfelelő - kiváló
c, Éneklése	nem tud tisztán énekelni - irányítással tud tisztán énekelni - tisztán énekel
Egyéb:	

D, Rajzolás, mintázás, kézimunka	
<i>a, Alkotáshoz való viszonya</i>	nem kedveli - csak biztatásra tevékenykedik - aktivitása technikafüggő - szívesen tevékenykedik
<i>b, Eszközhasználat</i>	bizonytalan - rendeltetésszerű - biztos
<i>c, Finommotorikája</i>	fejletlen - megfelelő - jól fejlett
<i>d, Az elkészített alkotása</i>	maszatos - tiszta - gyűrött - elnagyolt - közepesen kidolgozott - aprólékosan kidolgozott - fantáziadús
Egyéb:	
E, Külső világ tevékeny megismerése	
<i>a, Ismeretei, megfigyelései környezetéről</i>	hiányos - életkorának megfelelő - bizonyos témákkal kapcsolatban gazdag, sokrétű - korosztályában kimagasló
<i>b, Matematikai tapasztalatai</i>	pontatlan vagy hiányos - életkorának megfelelően pontos - korosztályában kimagasló
<i>c, Tájékozódása térben, síkban</i>	nem tud - bizonytalan - jól tájékozódik
<i>d, Tájékozódása időben</i>	nem tud - bizonytalan - jól tájékozódik
Egyéb:	
F, Mozgás	
<i>a, Részvétele a mozgásos tevékenységekben</i>	nem kedveli - kedveli, aktív - betartja a szabályokat
<i>b, Testi fejlődése, mozgása</i>	fáradékony - életkorának megfelelő - nagy mozgásigényű - jól terhelhető
<i>c, Mozgása</i>	összerendezetlen - összerendezett
<i>d, Egyensúlyérzéke</i>	bizonytalan - biztos
Egyéb:	

III. Tevékenységekben

A, Figyelme	
szétszórt - gyakran elkalandozik - rövid idejű - életkorának megfelelő - hosszantartó - megosztott	
B, Munkatempója	
lassú - kapkodó - változó - életkorának megfelelő	
Egyéb:	

.....
Óvodapedagógusok

.....
Szülők

Szülők tájékoztatója (6-7 éves korosztály)

Gyermek neve:

Dátum:

I. Szocialitás

A, Társas kapcsolatai	
a,	elutasító - nehezen barátkozó - barátkozó - vezéregyenység
b,	konfliktuskerülő - helytelenül kezeli a konfliktust - helyesen oldja meg a konfliktust
c,	az udvariassági szabályokra: még nem figyel - részben figyel - figyel
B, Magatartása, beilleszkedése, viszonya környezetéhez	
a,	szorongó - nem mindig találja helyét a csoportban - szívesen jár óvodába
b,	gyakran kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására néha kell figyelmeztetni a csoport szokásainak, szabályainak betartására elfogadja és betartja a csoport szokásait, szabályait
c,	más csoport felnőttjeit: nehezen fogadja el - elfogadja
Egyéb:	

II. Játék, tevékenységek

A, Játék	
a, Kedvelt játék típusa	funkciójáték - konstrukciós játék - szerepjáték - szabályjáték
b, Hogyan játszik	kapkodó, szétszóró - hosszú ideig játssz - elmélyült - ötletadó, szervező
c, Kivel játszik	csak állandó társal, társakkal - kisebb korosztállyal - kortársakkal
B, Anyanyelvi nevelés, mese - vers	
a, Tevékenységgel való kapcsolata	nem kedveli - elfogadja - aktívan részt vesz benne - kimagaslóan jó
b, Beszéde	vannak rosszul ejtett hangjai - hangképzése helyes - beszédritmusa megfelelő - logopédiai segítséget igényel
c, Összefüggő beszéde	kérdésekre nem válaszol - csak szavakkal válaszol - rövid mondatokat használ - korának megfelelő - kimagaslóan jó
d, Szókincse	hiányos - életkorának megfelelő - gazdag, választékos
e, Memóriája	nehezen tanul - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
f, Szereplési kedve	elutasító - biztatásra szerepel - szívesen szerepel
C, Ének-zene, énekes játékok	
a, Tevékenységgel való kapcsolata	nem kedveli - biztatásra énekel - szívesen énekel: egyedül, társakkal - körjátékban szívesen részt vesz
b, Ritmusérzéke	bizonytalan - életkorának megfelelő - kiváló
c, Éneklése	nem tud tisztán énekelni - irányítással tud tisztán énekelni - tisztán énekel
D, Rajzolás, mintázás, kézimunka	
a, Alkotáshoz való viszonya	nem kedveli - csak biztatásra tevékenykedik - aktivitása technikafüggő - szívesen tevékenykedik
b, Eszközhasználat	bizonytalan - rendeltetésszerű - biztos
c, Finommotorikája	fejletlen - megfelelő - jól fejlett
d, Az elkészített alkotása	maszatos - tiszta - gyűrött - elnagyolt - közepesen kidolgozott - aprólékosan kidolgozott - fantáziadús

E, Külső világ tevékeny megismerése	
<i>a, Ismeretei, megfigyelései környezetéről</i>	hiányos - életkorának megfelelő - bizonyos témákkal kapcsolatban gazdag, sokrétű - korosztályában kimagasló
<i>b, Matematikai tapasztalatai</i>	pontatlan vagy hiányos - életkorának megfelelően pontos - korosztályában kimagasló
<i>c, Tájékozódása térben, síkban</i>	nem tud - bizonytalan - jól tájékozódik
<i>d, Tájékozódása időben</i>	nem tud - bizonytalan - jól tájékozódik
F, Mozgás	
<i>a, Részvétele a mozgásos tevékenységekben</i>	nem kedveli - kedveli, aktív - betartja a szabályokat
<i>b, Testi fejlődése, mozgása</i>	fáradékony - életkorának megfelelő - nagy mozgásigényű - jól terhelhető
<i>c, Mozgása</i>	összerendezetlen - összerendezett
<i>d, Egyensúlyérzéke</i>	bizonytalan - biztos
Egyéb:	

III. Tevékenységekben

A, Figyelme	
szétszórt - gyakran elkalandozik - rövid idejű - életkorának megfelelő - hosszantartó - megosztott	
B, Munkatempója	
lassú - kapkodó - változó - életkorának megfelelő	
Egyéb:	

DIFER (Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer)

<i>Írásmozgás-koordináció</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
<i>Beszédhanghallás</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
<i>Relációszőkincs</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
<i>Elemi számolás</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
<i>Tapasztalati következtetés</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
<i>Tapasztalati összefüggés megértés</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó
<i>Szocialitás</i>	fejlesztést igényel - életkorának megfelelő - kiemelkedően jó

.....
Óvodapedagógusok

.....
Szülők

5. SZÁMÚ MELLÉKLET
EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Az egészségfejlesztési program tartamát meghatározó jogszabály a 20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről a köznevelési intézmények névhasználatáról a 128 – 131. §-a.

128. § (1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek, a tanuló és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek, a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Óvodánkban ennek értelmében foglalmaztuk meg elveinket, feladatainkat, melyeket a következő dokumentumok tartalmazzák:

- A Röszei Százholdas Pagony Óvoda és Zsebibaba Bölcsőde Pedagógia Programja (PP)
- Röszei Százholdas Pagony Óvoda és Zsebibaba Bölcsőde Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ)
- Röszei Százholdas Pagony Óvoda és Zsebibaba Bölcsőde óvodai intézményegységnek házirendje (Házirend)
- Éves munkaterv (Munkaterv)
- Csoportnapló

(3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen a következő területekre terjednek ki:

a.) egészséges táplálkozás

- Egészségfejlesztés, egészséges életmódra nevelés a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körülmekintő megszervezésével – PP 3.1.1.
- A táplálkozással kapcsolatos egészségvédelem – Házirend 16.4.
- Egészségét, Vitaminhét – Munkaterv
- Napirend – Csoportnapló
- Éves nevelési terv – Csoportnapló

b.) mindennapos testnevelés, testmozgás

- Egészségfejlesztés, egészséges életmódra nevelés a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körütekintő megszervezésével – PP 3.1.1.
- Feladatok a mozgásfejlesztés terén – PP 3.2.3.
- Mozgás – PP 5.2.7.
- Napirend – Csoportnapló
- Éves nevelési terv – Csoportnapló
- Családi hét, Kihívás napja, Vízhez szoktatás – Munkaterv

c.) a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

- Az óvónő attitűdje, stílusa – PP 2.2.
- Egészségfejlesztés, egészséges életmódra nevelés a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körütekintő megszervezésével – PP 3.1.1.
- Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés a játék terének kiszélesítésével, gyermekmunkával, a gyermekek és gyermekek – felnőttek közötti nyugodt kommunikációs feltételek megteremtésével, különös figyelmet fordítva a kiemelt figyelmet igénylő kisgyermekekre – PP 3.1.2.
- Feladatok az egészséges életmód szokásainak kialakítása területén – PP 3.2.1.
- Gondozási, gondoskodási feladatok – PP 3.2.2.
- A gyermekekkel kapcsolatos egészségügyi szabályok eljárásrendje – Házi rend 12.
- A gyermeki jogok érvényesítésének eljárásrendje – Házi rend 16.
- Éves nevelési terv – Csoportnapló

A törvénynek megfelelően az óvoda területén és 5 méteres körzetén belül tilos a dohányzás. Igény esetén ki kell jelölnünk olyan nem zárt légtérű területet a dohányzó felnőtt számára, ahol a gyermekek nem látják, így megakadályozva a helytelen minta nyújtását.

d.) a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése

- Az óvodai gyermekvédelem – PP 12.
- A gyermeki jogok érvényesítésének eljárásrendje – Házi rend 16.

e.) a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

- Rendszeres egészségügyi felügyelet és ellátás rendje – SZMSZ 9.
- Gyermekekre vonatkozó óvó – védő intézkedések – Házi rend 8.
- Óvó – védő szabályok – Csoportnapló

f.) személyi higiéné

- Egészségfejlesztés, egészséges életmódra nevelés a mozgás dominanciájának érvényesítésével, szokásalakítással, a gondozás körütekintő megszervezésével – PP 3.1.1.

- Feladatok az egészséges életmód szokásainak kialakítása területén – PP 3.2.1.
- Gondozási, gondoskodási feladatok – PP 3.2.2.
- Napirend – Csoportnapló
- Éves nevelési terv – Csoportnapló

A fejlődés várható eredményei a PP-ban:

- Önállóan végzik személyükkel kapcsolatos tisztálkodási, öltözködési teendőket.
- Képesek lesznek szükségleteik felismerésére, kielégítésére, mozgásigényük szándékos irányítására, a balesetek megelőzésére.
- Igényükké válik a rendszeres mozgás, és beépül szokásrendszerükbe.
- Megtanulnak alkalmazkodni a körülményekhez, megfelelően mozogni, tájékozódni, erejükkel gazdálkodni, ez biztossá, öntudatosá teszi őket.
- Az egészséges életmódhoz kapcsolódó helyes táplálkozási és higiéniai szokások beépülnek a gyermeki személyiségbe, pozitívan formálva azt.
- A szabadban végzett számtalan tevékenység által a gyermekek kiegyensúlyozottá, edzetté, testileg – lelkiileg – szellemileg teherbíróvá válnak. Felkészültté az iskolai életre.
- Formálódik környezettudatos magatartásuk, törekszenek a környezetük óvására, védelmére, és ismerkednek szűkebb és tágabb környezetük szelektív hulladékgyűjtésével.

129. § (2) A nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

- Az óvoda kapcsolatai – PP 9.
- Külső kapcsolatok rendszere, formája és módja – SZMSZ 7.

Az egészséges táplálkozás 130. §

- A gyermekek étkeztetésének eljárásrendje – Házi rend 14.

A főzőkonyhával, a változatos étrend érdekében, az óvoda folyamatosan kommunikál. A konyha, kérésre, orvosi igazolás alapján, biztosítja az étkeztetést táplálékallergiás gyermekek számára is. Ezeknek a gyermekeknek az étele névre szólóan, külön edényben érkezik.

Az óvodapedagógus étkezésekkel kapcsolatos egészségpedagógiai feladata a nyugodt légkörű, egészséges étkezések iránti igény és a helyes étkezési szabályok kialakítása.

131. § (1) A nevelési-oktatási intézményben folyó lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek, tanuló esetében a környezethez történő alkalmazkodást, felkészítsen és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érő változásokra.

- Hitvallás – PP
- Az óvónő attitűdje, stílusa – PP 2.2.
- Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés a játék terének kiszélesítésével, gyermekmunkával, a gyermekek és gyermekek – felnőttek közötti nyugodt kommunikációs feltételek megteremtésével, különös figyelmet fordítva a kiemelt figyelmet igénylő kisgyermekekre – PP 3.1.2.

(3) Abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását vagy deviáns viselkedésformákat észlel, az adott osztály vagy tanulócsoporthoz nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esettanulmányt kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségével részesülnek.

(4) Amennyiben az érintett gyermek, tanuló vagy a tanulók csoportja vonatkozásában a viselkedési problémák ismétlődő jellegűek, az intézmény vezetője értesíti óvodás gyermek esetén az óvodapszichológust, tanuló esetén az iskolapszichológust, és egyúttal meghatározza azt az időpontot, amikor a gyermek, a tanuló köteles a pszichológus tanácsadásán részt venni.

- A gyermek állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban részesítés, pedagógiai szakszolgálathoz fordulás érvényesítésének segítségét szolgáló eljárásrend – Házirend 17.
- Az óvoda kapcsolatai – PP 9.
- Külső kapcsolatok rendszere, formája és módja – SZMSZ 7.

Az érintett gyermekek érdekében különösen fontos feladatunk a szülőkkel nyílt, őszinte kommunikációra alapozott nevelőpartneri kapcsolat fenntartása.

